

doktorské studium NA UK

OS RECTOR ET ALMA AC ANTIQUISSIMA CAES. H

CAROLO-FERDINANDEA UNIVERSITAS PRAGENSIS

Lecturis salutem!

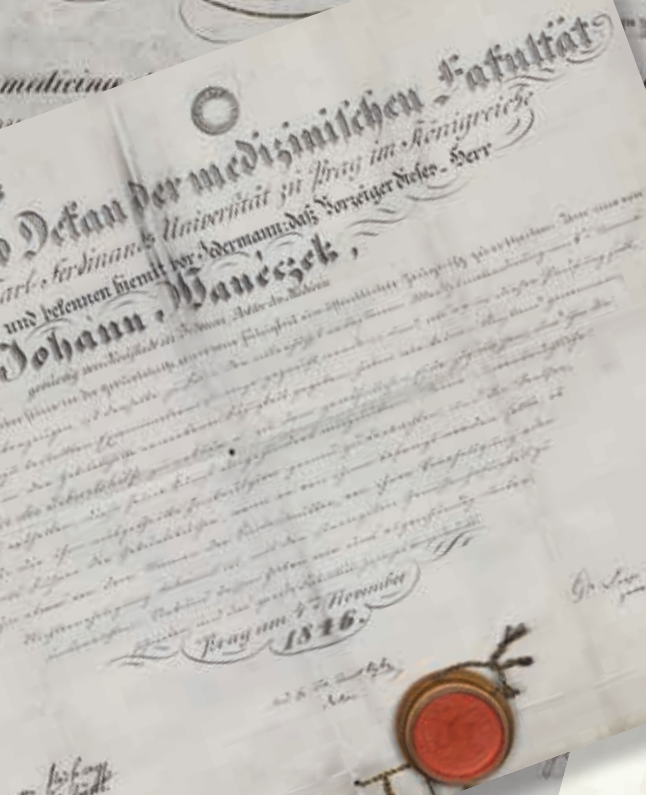
bile imprimis majorem nostrorum est institutum, ut qui honestis studiis et artibus liberalibus sese dicaverit, magnoque progre
minuere honoribus et amicis condecorentur.

QUA PROPTER CELEBRITATEM VIRUM

W. J. DANIEL: SKALITZKY,

mum Litomericensem,

in tentantibus, ut ajunt, rigorosis ex universo medicinae et chirurgiae stu
pro profectus laurea et legum praescripte requirantur, praedare p
anno 1839, die 22. Junii - publice

VYBRANÉ PUBLIKACE NAKLADATELSTVÍ KAROLINUM

NAKLADATELSTVÍ KAROLINUM NA FACEBOOKU

S novým akademickým rokem roste i nutnost získávat informace o vycházejících vědeckých publikacích. Abychom vám pátrání co nejlépe usnadnili, založili jsme pro vás během letních měsíců facebookovou stránku Nakladatelství Karolinum. Najdete zde informace o nových titulech, zajímavé ukázky z nových, starších i připravovaných knih, fotogalerii a zprávy o chystaných knižních výstavách.

Facebooková stránka je zároveň místem, kde nám můžete sdělit své názory a komentáře, ať už k jednotlivým publikacím, nebo k práci nakladatelství obecně.

Těšíme se na vás!

Ginzburg, Carlo
MOCENSKÉ VZTAHY.
HISTORIE, RÉTORIKA, DŮKAZ
Praha, Karolinum 2013, brožovaná, 162 str.,
1. vydání, cena: 190 Kč

Carlo Ginzburg, autor dnes již legendární mikrohistorické studie *Sýr a červi*, se ve čtyřech jeruzalémských přednáškách proslovených na počest Menahema Sterna věnuje vztahům rétoriky a historiografie.

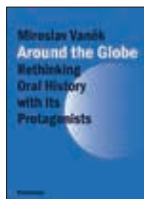
Na základě značně odlišných textů – Aristotelovy *Poetiky*, Vallova prokázání nepravosti Konstantinovy donace, jezuitských historiografických záznamů z počátku 18. století a Proustova komentáře k Flaubertovu stylu – ukazuje, že rétorika se vztahuje nejen k ornamentu, ale i k historickému porozumění a pravdě. Spolu s autorem tak čtenář objevuje oblast na pomezí klasické pozitivistické historiografie a postmoderního přístupu, pro nějž je historický popis pouze jedním z nekonečného množství možných příběhů, vyprávěním opírajícím se spíše než o pravdu o rétorickou dovednost vypravěče.

Butlerová, Judith
RÁMCE VÁLKY
Praha, Karolinum 2013, 170 str.,
1. vydání, cena: 200 Kč

Americká filosofka Judith Butlerová zkoumá ve své publikaci aktuálně probíhající války, zejména zobrazení státního násilí ve sdělovacích prostředcích a jeho vliv na společnost. Autorka zastává názor, že naše média nám předkládají takový obraz válečných

konfliktů, který odlidšťuje celé skupiny lidí. Západní civilizace si pak racionalizuje smrt v cizině jako něco nezbytného k ochraně vlastní reality. Publikaci tvoří pět esejí, které již dříve vyšly ve vědeckých časopisech a které byly pro potřeby této knihy významně upraveny. Jednotlivé eseje se věnují schopnosti přežít, zranitelnosti a afektu; mučení a etice fotografie; sexuální politice, mučení a výrazně sekulární době; nemyšlení ve jménu normativity a požadavku nenásilí.

Vaněk, Miroslav
AROUND THE GLOBE. RETHINKING ORAL HISTORY WITH ITS PROTAGONISTS
Praha, Karolinum 2013, brožovaná, 174 str.,
1. vydání, cena: 270 Kč

Publikace přináší rozhovory s třinácti významnými osobnostmi, které se zabývají orální historií. Profesor Miroslav Vaněk formou interview zaznamenal nejen části životních příběhů těchto osobností, jak a proč se začaly orální historie zabývat, ale i jejich názory na postavení a význam orální historie v rámci společenských věd. Osobnosti jako David King Dunaway, Ronald Grele, Elizabeth Millwood, Alexander von Plato, Alessandro Portelli, Alistair Thomson, Paul Thompson a další se zároveň zamýšlejí nad budoucností orální historie v době rychle se rozvíjejících technologií i nad možnostmi interpretace orálněhistorických interview. Publikace je určena všem zájemcům o společenskou vědu.

Deleuze, Gilles
LOGIKA SMYSLU
Praha, Karolinum 2013, 392 str.,
1. vydání, cena: 350 Kč

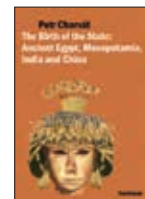
Logika smyslu francouzského filozofa Gillesa Deleuze, která poprvé vyšla v roce 1969, patří k hlavním dílům tohoto autora před jeho spoluprací s Felixem Guattarim. Kniha je kolekce 34 řad paradoxů, na něž v závěru navazuje formou přílohy pět již publikovaných, upravených statí, jež rozvíjejí ty body, které jsou v předchozích řadách pouze zběžně naznačeny. Ústředním tématem je myšlení dění, jež se Deleuze snaží ve stopách Henriho Bergsona či A. N. Whiteheada prosadit proti dominantní filozofii bytí. V tomto novém rámci pak přetváří klasické pojmy události, smyslu či ideje a chce ukázat, že pouze jiné chápání vztahu mezi diferencí a opakováním otevírá cestu novému obrazu myšlení, jež svou nutnost nečerpá z evidence prvních principů, nýbrž ze zkušenosti setkání s problematičností, v níž se nám ukazuje svět.

Moree, Dana
UČITELÉ NA VLNÁCH TRANSFORMACE.
KULTURA ŠKOLY PŘED ROKEM 1989
A PO NĚM
Praha, Karolinum 2013, brožovaná, 186 str.,
1. vydání, cena: 200 Kč

Transformující se společnost prochází změnami na mnoha úrovních. Těmi hlavními dvěma jsou změny ve strukturách a kultuře společnosti. Jak se však tyto

velké změny promítají do životů jednotlivců a malých společenství? Kniha se snaží přispět k porozumění těmto otázkám pomocí exploratorního výzkumu na dvou školách v menším městě ve středních Čechách. V obou školách sleduje autorka osudy dvou generací učitelů. Při rozhovorech s učiteli, vedením i rodiči se zaměřuje na oblast vztahů, hodnot, sdílených příběhů i symbolického a rituálního světa – tedy na kulturu školy.

Charvát, Petr
THE BIRTH OF THE STATE:
ANCIENT EGYPT, MESOPOTAMIA,
INDIA AND CHINA
Praha, Karolinum 2013, brožovaná, 358 str.,
1. vydání, cena: 400 Kč

Kniha obsahuje přehled nejnovějších poznatků o vzniku a vývoji rané státnosti ve čtyřech ohniscích zrodu prvotního státu Starého světa – v Egyptě, Mezopotámii, Číně a Indii. Autor analyzuje historické procesy, které vedou k ustavení rovnováhy mezi odstředivými tendencemi jednotlivých specializovaných společenských skupin a integrující rolí společenského ústředí. Trvalost této s námahou udržované rovnováhy určuje postupování a vzájemné působení celé řady hospodářských, politických, mocenských, společenských, etických i duchovních faktorů. Knihu doplňují citace ze starověkých textů a jiné ilustrační materiály.

Tématem minulého čísla FORA byla univerzitní výzkumná centra na UK.

Elektronickou podobu čísla ve formátu PDF najdete na adrese [iforum.cuni.cz](http://forum.cuni.cz)

**Forum 3/2013, sešit č. 27,
Časopis Univerzity Karlovy v Praze**

Vydává: UK
Redakce: Ovocný trh 3, 116 36 Praha 1,
Odbor vnějších vztahů

Redakci řídí:
doc. M. Šobr, prorektor pro vnější vztahy

Odpovědní redaktoři:
V. Hájek, K. Hamanová, J. Švelch,
V. Veselá

Telefon: 224 491 248, fax: 224 491 309,
e-mail: forum@cuni.cz

Grafická úprava:
TOP Partners, s.r.o.

Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

Redakce si vyhrazuje právo na úpravu
autorských příspěvků a jejich krácení.

Forum UK je rozšiřováno zdarma
na akademické půdě. Vychází čtvrtletně.

Za obsah článku plně zodpovídá jeho
autor. Stanoviska obsažená v textu
nemusejí vyjadřovat názor redakce.

Vaše ohlasy, připomínky a tipy na další
náměty pro Forum uvítáme na adrese
redakce.forum@cuni.cz.

Toto číslo vyšlo v listopadu 2013.
Registrace MK ČR 72 79.
Tištěná verze: ISSN 1211-1724.

Vážení doktorandi i všichni, kdo doktorské studium zabezpečujete, vážení čtenáři,

když ve středověku vznikly univerzity, podobaly se trochu tehdejšími cechům. V jejich rámci jednotlivá řemesla zajišťovala své pokračování a budoucnost tím, že s jednotlivými mistry pracovali učedníci, kteří jim koukali přes rameňo a pod ruce, a hlavně pracovali s nimi a pod jejich vedením. Tím se posléze sami řemeslo naučili. Obdobně to bylo na univerzitě – i tam studenti zblízka nahlíželi „pod pokličku“, jak jejich mistři pěstují a zmnožují vědění a vzdělanost, a sami se tak posléze stávali vzdělanci. Humboldtovská revoluce univerzit svým důrazem na jednotu vědy a vzdělávání tento koncept ještě zdůraznila.

Masifikace vysokoškolského vzdělávání v druhé polovině 20. století (u nás v posledních dvou dekáдах) velmi narušila tento princip partnerského vztahu mistra a jeho studenta. Desítky studentů bakalářského studia připadají na jednoho vyučujícího a nutí k hromadnějším formám výuky. Doktorské studium se svým důrazem na individuální studijní plán a těsnou konkrétní vědeckou spolupráci se školitelem je tak dnes hlavní baštou udržující dávný a osvědčený ideál univerzitního vzdělávání. I proto je pro většinu akademických pracovníků vedení doktorandů radostí a pýchou.

Přestože jsou doktorandi v tomto smyslu prototypem univerzitních studentů, nic to nemění na tom, že jsou také (většinou) mladými výzkumníky na prahu samostatné vědecké či jinak profesionální kariéry. To ostatně zdůrazňuje i jakési desatero doktorského vzdělávání, které před osmi lety přijala Evropská univerzitní asociace jako tzv. Salzburské principy a které je v Evropě i mimo ni stále chápáno jako základní deklarace, jak má doktorské studium vypadat.

Nepřekvapí, že na prvním místě tato charta zdůrazňuje „zdokonalování vědění prostřednictvím původního výzkumu“ jako klíčovou komponentu doktorské přípravy, byť pochopitelně jedním dechem dodává, že toto vzdělávání také musí „odpovídat požadavkům pracovního trhu širšího než jen akademické instituce“.

V úvodu tohoto čísla, které se snaží vykreslit plastický obraz různých tváří doktorského vzdělávání v mnoha různých oborech pěstovaných na Univerzitě Karlově, chci proto především vyzvat naše doktorandy, aby možnosti, které jim nabízí prostředí naší prestižní instituce a jejích partnerů, v maximální míře „vytěžili“. Kromě odborných aspektů mám samozřejmě na mysli i obecnější profesionální návyky a dovednosti, mezinárodní zběhllost i možnosti spolupráce s prestižními zahraničními univerzitami – ty různé joint degree, multiple degree, cotutelle... A především aby využili a rozvinuli schopnost, kterou už nikdy nebudou mít ve větší míře než dnes: kreativně přemýšlet, generovat nové, neotřelé (ale plausibilní) myšlenky a nápady. Přeji všem doktorandům i jejich školitelům hodně radosti z průběhu doktorského vzdělávání na Univerzitě Karlově.

Váš

prof. RNDr. Václav Hampl, DrSc.
rektor Univerzity Karlovy v Praze

P. S. Těsně před uzávěrkou tohoto čísla FORA zvolil Akademický senát UK mého budoucího nástupce ve funkci rektora. Gratuluji profesoru Tomáši Zimovi a přeju mu (i naší univerzitě) úspěšné působení ve funkci.

TITULNÍ STRANA | ON THE COVER

STALO SE | NEWS

4

VĚDA PRO PRAXI | RESEARCH IN PRACTICE

Čtení, psaní, počítání – esence základního výzkumu |
To Read, Write and Calculate: The Essence of Basic
Research

8

NEKROLOG | OBITUARY

Zemřela zakladatelka popáleninové medicíny,
rytířka lékařského stavu Radana Königová |
Radana Königová, the Founder of Burn Surgery
and Knight of Medicine, dies

11

ESEJ | ESSAY

Vladislava Kůželová: Soumrak papírových dinosaurů? |
The End of Print Media?

12

TÉMA: DOKTORSKÉ STUDIUM NA UK |
FEATURED TOPIC: PhD PROGRAMS
AT CHARLES UNIVERSITY

Ivan Jakubec, Vladislava Kůželová: Slovo úvodem |
Introduction

15

HISTORIE | HISTORY

Jakub Jareš: Doktoráty od středověku k dnešku aneb
Prapředci Ph.D. | The Ancestors of PhD – History of
Doctorates from the Middle Ages to the Present

18

TÉMA: KVALITA DOKTORSKÉHO STUDIA NA UK |
FEATURED TOPIC: QUALITY OF PhD PROGRAMS
AT CU

Ivan Jakubec, Vladislava Kůželová: Hodnocení
doktorského studia na UK Akreditační komisí |
Evaluation of PhD Study Programs
by Accreditation Commission

21

ROZHOVOR | INTERVIEW FEATURED TOPIC:
PhD PROGRAMS AT CHARLES UNIVERSITY

Klíčem k úspěchu je uvažovat koncepčně
a v souvislostech – rozhovor s předsedkyní Akreditační
komise Vladimírou Dvořákovou | Interview with
Chairwoman of the Accreditation Commission
of the Czech Republic Vladimíra Dvořáková

22

Jiří Mareš, Stanislav Ježek: Kvalita doktorského studia na UK z pohledu absolventů | The Quality of PhD Study Programs As Seen by Their Alumni 25

Ivan Jakubec: Manuál pro doktorské studium | The PhD Programs Manual 30

Hana Urychová: Rozvoj kompetencí a informační podpora doktorandů na UK | Academic Skills Training and Access to Information for PhD Students 32

PREZENTACE DOKTORSKÉHO STUDIA NA JEDNOTLIVÝCH FAKULTÁCH UK | PhD STUDY PROGRAMS AT CHARLES UNIVERSITY FACULTIES 36

ROZHOVOR | INTERVIEW
Doktorské studium – přínos pro doktoranda i školitele | PhD Studies: A Benefit for both the Student and the Supervisor 54

DOKTORSKÉ STUDIUM V ZAHRANIČÍ | PhD STUDIES ABROAD
Jan Placht: Společné studijní programy joint/multiple degree na UK | Joint/multiple Degree Programs at CU 57

Martin Procházka: Mezioborový doktorský program TEEME | The TEEME Interdisciplinary PhD Program 62

ROZHOVOR | INTERVIEW
Cotutelle – doktorské studium s přesahem | Cotutelle – PhD Study with Added Value 63

Lukáš Nachtigal: Za doktorským studiem do zahraničí | PhD Study Abroad 67

TÉMA: DOKTORSKÉ STUDIUM NA UK | FEATURED TOPIC: PhD PROGRAMS AT CHARLES UNIVERSITY
Lukáš Nachtigal: Doktorské programy v anglickém jazyce na UK | PhD Study Programs in English at Charles University 69

ROZHOVOR | INTERVIEW
Ze Segedína do Prahy | From Szeged to Prague 70

Bohuslav Ošťádal: Doktorské studijní programy v biomedicině – úspěšná spolupráce UK a AV ČR | PhD Study Programs in Biomedicine – Fruitful Cooperation Between CU and the Academy of Sciences 71

ROZHOVOR | INTERVIEW
Tradice nezávislé vědecké činnosti má pro společnost nepopiratelný význam | The Indispensable Tradition of Independent Research 73

KVÍZ | QUIZ 76

STUDENTI NA CESTÁCH | OUR STUDENTS ABROAD
Lukáš Malý: Praxe na klinice v Africe | Work Experience at a Medical Clinic in Africa 78

Petr Lukáš: Dospět v Drážďanech | Maturing in Dresden 81

Zuzana Hrbálová: Grüß Gott aus Regensburg | Grüß Gott aus Regensburg 84

SU UK | CHARLES UNIVERSITY STUDENT UNION
Studentský jarmark 2013 | Student Fair 2013 87

K4 | K4
Tomáš Beránek: Klub K4 oslavil čtvrté narozeniny | The 4th Anniversary of the K4 Club 90

AS UK | ACADEMIC SENATE
Daniel Feranc: K volbě kandidáta na rektora UK | Charles University Rector Elections 92

25. 10. 2013

Tomáš Zima zvolen kandidátem na funkci rektora

MUDr. Tomáš Zima, DrSc., MBA. Foto: archiv UK

Akademický senát UK zvolil kandidátem na funkci rektora Univerzity Karlovy profesora MUDr. Tomáše Zimu, DrSc., MBA. Návrh na jeho jmenování rektorem předložil ministr školství prezidentu republiky. Nový rektor vystřídá stávajícího rektora Václava Hampla ve funkci v průběhu února. Délka funkčního období je čtyři roky.

Někdejší děkan I. lékařské fakulty Tomáš Zima jako jediný kandidát ve třetím kole získal celkem 42 platných hlasů. Volby se zúčastnilo všech 70 členů Akademického senátu UK (34 studentů a 36 pedagogů). Na funkci rektora byli Akademickému senátu UK navrženi tři kandidáti: doc. PhDr. Michal Stehlík, Ph.D., prof. PhDr. Stanislav Štech, CSc., a prof. MUDr. Tomáš Zima, DrSc., MBA. Do druhého kola postoupili Stanislav Štech (22 hlasy) a Tomáš Zima (26 hlasy). Michal Stehlík získal v prvním kole 20 platných hlasů.

Profesor Tomáš Zima považuje za prioritu pro své volební období především podporu nových forem vzdělávání, rozvoj

informačních systémů a přípravu univerzity na evropské projekty. Ve své vědecké práci se věnuje klinické biochemii, vnitřním nemocem a léčbě onemocnění ledvin.

Volby se zúčastnilo všech 70 členů Akademického senátu UK. Foto: archiv UK

23. 5. 2013**Emeritní rektor UK Radim Palouš převzal ocenění Společnosti pro vědu a umění**

První polistopadový rektor Univerzity Karlovy, profesor Radim Palouš, a bývalý děkan ETF UK a ředitel Centra bibliotéckých studií, profesor Petr Pokorný, převzali ocenění udílené Společností pro vědu a umění.

3. 6. 2013**Budovy UK na břehu Vltavy ohrozila velká voda**

Vydatné deště a stoupající hladina Vltavy zastavily provoz některých fakult Univerzity Karlovy. Vážné škody utrpěla loděnice Fakulty tělesné výchovy a sportu UK v Troji, která byla z velké části zatopena. Velká voda poškodila také výcvikové středisko v Dobronicích a loděnici Přírodovědecké fakulty UK v Podolí. Mírné problémy postihly budovu Právnické fakulty UK na náměstí Curieových, budovy Matematicko-fyzikální fakulty UK v Troji a v Karlíně a některé objekty Kolejí a menz UK. Škody na objektech Univerzity Karlovy byly jednoznačně menší než v roce 2002. Studentům a zaměstnancům univerzity, kteří byli postiženi povodní, nabídla UK částečnou finanční pomoc. Rektor Václav Hampl nabídl jménem UK pomoc univerzitě v Pasově a dalším univerzitám, jejichž objekty povodně zasáhly výrazněji.

21. 6. 2013**Fakulta tělesné výchovy a sportu UK oslavila 60. narozeniny**

Jedna z nejmladších fakult univerzity oslavila šedesátileté výročí svého založení. Na slavnostním shromáždění Vědecké rady a Akademického senátu FTVS UK, které se konalo ve Velké aule Karolina, vystoupili Jaroslav Svěcený a Michal Dvořák s hudebním projektem Vivaldiano. Fakultě blahopřál rektor UK Václav Hampl i její absolventi a olympijští vítězové Věra Čáslavská a Martin Doktor.

Na slavnosti všechny přítomné přivítal děkan FTVS UK doc. Vladimír Süß, který zrekapituloval dějiny fakulty. Popsal také, jakým směrem se chce fakulta nadále orientovat: „Chceme upevnit a zlepšit naše vztahy jak s vedením Univerzity Karlovy, tak s ostatními fakultami a s organizacemi, ve kterých nalézají uplatnění absolventi našich oborů.“

11. 6. 2013, 25. 6. 2013**Profesoři UK převzali v Karolinu jmenovací dekrety**

Devatenáct profesorů Univerzity Karlovy převzalo 11. června ve Velké aule Karolina jmenovací dekrety z rukou prezidenta Miloše Zemana a ministra školství, mládeže a tělovýchovy Petra Fialy. Slavnostního předání se kvůli Zemanovu postupu při jmenování prof. Martina C. Putny neúčastnil rektor českobudějovické Jihočeské univerzity Libor

Budova Právnické fakulty UK na pražském náměstí Curieových při letošních povodních. Foto: archiv UK

Grubhoffer. Jmenovacího aktu se zúčastnilo 58 profesorů z celkového počtu 66 jmenovaných. Literární historik Martin C. Putna převzal spolu s dalšími pěti akademiky dekret z rukou ministra Petra Fialy na slavnostním zasedání v pražském Karolinu 25. června. Jmenování profesorů proběhlo ve Velké aule za účasti osmi rektorů dalších vysokých škol a představitelů akademického života. Přítomné profesory přivítal rektor UK Václav Hampl slovy: „Zejména vítám ty, jejichž dnešní přítomnost je projevem postoje velmi důležitého nejen v univerzitním prostředí, totiž kolegiality a solidarity.“

ské fakulty UK dostalo za výzkum hluboké stimulace mozku. Slavnostního zasedání předsednictva Grantové agentury se v jejím sídle zúčastnil rovněž ministr školství, mládeže a tělovýchovy Dalibor Štys a představitelé akademického života.

18. 9. 2013

Dalajlama opět zavítal mezi studenty Univerzity Karlovy

Diskuse Jeho Svatosti dalajlamy se studenty UK proběhla na půdě Filozofické fakulty UK. Setkání již tradičně organizovala nadace Forum 2000. Kromě Jeho Svatosti dalajlamy se jí účastnil

Profesorská promoce 25. června. Foto: archiv UK

1. 7. 2013

Na Právnické fakultě UK přednášel John G. Roberts, předseda Nejvyššího soudu USA

Již deset let míří studenti americké South Texas College of Law na začátku léta na Právnickou fakultu UK, kde se pravidelně koná letní vzdělávací program. Letos měli studenti mimořádnou příležitost navštěvovat přednášky předsedy Nejvyššího soudu USA, Johna G. Robertse.

9. 9. 2013

Docent Robert Jech získal ocenění předsedy GA ČR

Z rukou předsedy vlády ČR Jiřího Rusnoka převzal doc. MUDr. Robert Jech, Ph.D., cenu předsedy Grantové agentury České republiky. Ocenění se neurologovi z I. lékař-

také čínský aktivista v oblasti lidských práv Čchen Kuang-čcheng, šéfredaktor malajsijského zpravodajského webu Malaysiakini.com Steven Gan a pedagog Filozofické fakulty UK prof. Tomáš Halík. Diskusi moderoval člen programové rady Fora 2000 Jan Urban.

26. 9. 2013

Magisterská specializace UK nyní nese jméno Václava Havla

Leiden, Paříž, Oxford – tato evropská města mohou během studia navštívit posluchači Institutu mezinárodních studií Fakulty sociálních věd UK, kteří se přihlásí do magisterského programu EUROPAEUM. Od letošního roku nese specializace název Václav Havel EUROPAEUM MA Programme. Slavnostní akt pojmenování proběhl 26. září ve Vlasteneckém sále Karolina.

3. 10. 2013

3. lékařská fakulta UK oslavila 60. narozeniny

Na slavnostním shromáždění v Karolinu se mluvilo o nelehké historii fakulty před listopadem 1989, o osobnosti nedávno zesnulé prof. Radany Königové i o moderním konceptu výuky.

Na počátku své existence realizovala vinohradská fakulta hygienická pouze čtvrtý a pátý ročník studia, dnes ji její integrovaná a problémově orientovaná výuka medicíny řadí mezi naše nejlépe hodnocené lékařské fakulty.

ruská disidentka Natalja Jevgenjevna Gorbaněvská spolu s dalšími sedmi lidmi na protest rozvinula čtyři dny po 21. srpnu roku 1968 na Rudém náměstí v Moskvě.

„Za boj, který nikdy nevzdala“ ji rektor Univerzity Karlovy Václav Hampl vyznamenal zlatou pamětní medailí UK.

24. 10. 2013

UK se přihlásila k Berlínské deklaraci Open Access

Univerzita Karlova se připojila k tzv. Berlínské deklaraci o otevřeném přístupu ke znalostem v přírodních a huma-

Foto: archiv UK

7. 10. 2013

Zahájení výstavby centra BIOCEV ve Vestci

Za přítomnosti předsedy vlády Jiřího Rusnoka proběhlo slavnostní poklepání na základní kámen centra BIOCEV – výstavba nového vědeckého centra ve Vestci oficiálně započala. Bezmála 25 500 m² nových laboratoří a dalších pracovních prostor pojme v budoucnu 450 vědeckých pracovníků včetně téměř dvou stovek studentů magisterských a doktorských programů I. lékařské fakulty UK a Přírodovědecké fakulty UK.

nitních vědách. Toto rozhodnutí přímo navazuje na novou Koncepti ediční politiky UK, kterou schválil Akademický senát UK v červnu 2013, a je prvním krokem plnění časového harmonogramu její implementace.

22. 10. 2013

Natalja Gorbaněvská byla za svůj boj za svobodu oceněna pamětní medailí UK

„Za vaši a naši svobodu,“ stálo na transparentu, který

Autor: redakce ve spolupráci s iforum.cuni.cz
Aktuální informace o dění na UK sledujte na webových stránkách i-FORA: www.iforum.cuni.cz

Čtení, psaní, počítání – esence základního výzkumu

Dlouhé metry německých archiválií, ale také mikroskopické částičky DNA jsou pro vědce z UK nejzajímavějším čtením. Jak a proč je každý den louskají, popíšeme v aktuální Vědě pro praxi. A těm, kteří raději počítají, ukážeme, kterak může geometrický program přitáhnout k matematice i humanitně zaměřené.

Absolventka doktorského studia biomedicíny na I. LF UK Lenka Nosková ve svém výzkumu hledá příčiny vzácných dědičných onemocnění. Foto: Vladimír Šigut.

Správně přečtená mapa DNA pomůže léčit vzácné choroby

Čtou návod a hledají, kde je v něm chyba. Takhle jednoduše by se dal popsat složitý základní výzkum týmu z Ústavu dědičných metabolických poruch I. lékařské fakulty UK a Všeobecné fakultní nemocnice. Skupina patnácti molekulárních genetiků, bioinformatických, biochemiků a patologů pátrá v lidské DNA po příčinách neurologické Kufsovy choroby, dědičné žloutenky nebo vzácného GAPO syndromu.

„Díky práci našeho týmu byly zavedeny metody DNA diagnostiky u několika chorob. Na naše výsledky také navazují další studie jiných laboratoří, které hlouběji vysvětlují mechanismy vzniku jednotlivých onemocnění,“ říká Lenka Nosková z Ústavu dědičných metabolických poruch, která při studiu získala v roce 2011 Bolzanovu cenu za článek popisující genetickou podstatu Kufsovy choroby.

Na Univerzitě Karlově studovala Lenka Nosková celkem na třech fakultách: odbornou biologii na přírodovědě, humanitní vzdělanost na fakultě humanitních studií a doktorské studium biomedicíny na I. lékařské fakultě.

„Má práce spočívá hlavně v hledání příčiny vzácných dědičných onemocnění. U nemocných studujeme pomocí metod celoxomového (při něm se čtou všechny kódující oblasti DNA) nebo cíleného sekvenování a dalších molekulárně genetických metod jejich DNA. Díky tomu lze pochopit, jak a proč choroby vznikají. Pacientům navíc tyto znalosti přinášejí možnost DNA diagnostiky,“ vysvětluje třiatřítiletá doktorka, která je teď na rodičovské dovolené.

Projekty vědecké skupiny inženýra Kmocha, ve které Lenka Nosková pracuje, se zabývají mitochondriálními onemocněními. Ta se projevují poruchami energetického metabolismu, tedy neurologickým a kardiologickým postižením, svalovou nedostatečností nebo karcinomem prsu.

KTERÉ CHOROBY V DNA VĚDCI HLEDÁJÍ?

KUFISOVA CHOROBA –

neuropsychiatrické postižení, objevuje se až v dospělosti, jejími projevy jsou epilepsie, křeče, parkinsonismus, zhoršování rozumových funkcí, deprese. Jedná se o velmi vzácné onemocnění, zatím byly popsány řádově desítky pacientů na celém světě.

ROTORŮV SYNDROM

(dědičná žloutenka) – vzácný syndrom projevující se žloutenkou, která však není způsobena jaterní chorobou, je vrozená. četnost se odhaduje na jednoho z milionu. Nalezení genů podmiňujících vznik tohoto syndromu vysvětlilo nejen mechanismus vzniku tohoto typu žloutenky, ale přineslo také další pochopení základních biologických mechanismů.

GAPO SYNDROM –

onemocnění projevující se komplexní růstovou retardací, plešatostí, poruchou prožívání zubů a atrofií optického nervu. Dosud bylo popsáno asi 30 případů na celém světě.

„Několik dalších projektů se zabývá vzácnými nefrologickými či hepatologickými chorobami a syndromy. Jedná se o základní výzkum, který nemá okamžitý praktický dopad, avšak iniciuje další studia. V dlouhodobé perspektivě může hlubší pochopení patofyziologických jevů vést k možnosti dané nemoci ovlivnit, případně i léčit,“ vysvětluje Lenka Nosková z I. lékařské fakulty Univerzity Karlovy.

Napadá vás více otázek?

Napište doktorce Lence Noskové: lnosk@lf1.cuni.cz

Historici přinášejí nový pohled na cenzuru

Proč Evropanům nevadí zesměšňování Boha, ale jsou citliví na zesměšňování holocaustu? Proč chráníme děti do osmnácti let před pornografií, a ne třeba před návody k dietám? Otázky, které ve své práci řeší doktorand Petr Píša z Filozofické fakulty UK, se točí kolem cenzury, jejíž zkoumání nám může napovědět mnohé o pilířích, na kterých stojí společnost.

„Existuje obecná představa, že cenzura je nástrojem mocenského útisku. Náš výzkum ovšem ukazuje, že normy, kterými se cenzura řídí, vycházejí ze společnosti samotné mnohem více, než by se na první pohled zdálo,“ říká sedmadvacetiletý doktorand Petr Píša, který vystudoval germanistiku a historii na filozofické fakultě.

„Každé společenství má totiž určitou představu o tom, co je přípustné a co ne, a pomocí těchto definic vytváří hranici mezi ‚my‘ a ‚oni‘. Cenzura tak vedle potlačování nežádoucích jevů pro danou společnost slouží k formování identity a představy, jak by se příslušná skupina chtěla vyvíjet. Proto bychom ji neměli vnímat a priori negativně,“ vysvětluje člen výzkumného týmu Ústavu pro českou literaturu Akademie věd ČR. „Například osvícenská cenzura systematicky vychovávala lidového čtenáře v racionálním myšlení tím, že ho zbavovala barokních pověr. Československo krátce po druhé světové válce usilovalo zase o vytvoření ‚vyšší‘ národní kultury, ve které by neměla místo konzumní literatura jako detektivky anebo westerny,“ říká Petr Píša.

Jeho práce také vyvrací představu, že tam, kde neexistuje regulace tisku politickým orgánem, je tento tisk opravdu svobodný. „Každý text je totiž formován normami toho, co se má říkat v příslušné situaci nebo co se píše do určitého média,“ upozorňuje vědec.

V nedávno vydané knize *Nebezpečná literatura? Antologie z myšlení o literární cenzuře* shromáždil Petr Píša s kolegy překlad téměř dvou desítek zahraničních studií, které odrážejí diskusi o cenzuře vedenou v posledních třiceti letech na poli sociologie, historie, literárních dějin nebo teorie komunikace. „Všem těmto textům je společná snaha nahlížet na cenzuru novým, nepředpojatým očima jako na fenomén, který je nedílnou součástí každé společnosti a každé kultury,“ říká mladý historik, který se ve svém výzkumu zabývá i funkcemi, které v dějinách plnila kniha, a praktickým provozem knihoven a nakladatelství. Vedle zájmu o 19. století, předurčeného tradicí rodiny Františka Palackého, z níž pochází, hraje od mala na violoncello v symfonickém orchestru a revivalu finské skupiny Apocalyptica.

Napadá vás více otázek?
Napište doktorandu Petru Píšovi:
pisap@seznam.cz

Hlavním pramenem výzkumu doktoranda Petra Píši jsou desítky metrů archivních materiálů dobových úředních institucí, psaných vesměs německy kurentem. Foto: Vladimír Šigut.

GeoGebra může na školách zvýšit matematickou gramotnost

Prostředí dynamické matematiky ve výukovém programu GeoGebra je typem kognitivní technologie, která poskytuje velký, prozatím však nepříliš využívaný potenciál. Toto prostředí umožňuje žákům a studentům lépe propojit znalosti z dílčích oblastí matematiky, objevit méně tradiční oblasti počtů a najít cestu k vlastnímu bádání.

Stejně jako používáme Microsoft Word pro psaní textů, existují programy, které umožňují rýsování, například výukový program GeoGebra. „Narýsované objekty v něm však nejsou statické, jde s nimi dále pracovat, měnit jejich tvar, velikost a jiné atributy, přitom si však zachovávají své důležité vlastnosti,“ vysvětluje Veronika Havelková, specialista na dynamickou matematiku z Pedagogické fakulty UK.

„Střed úsečky zůstane vždy středem, i když ji budu přesouvat či prodlužovat. V programu je však možné kromě rýsování kreslit funkce, demonstrovat matice a jiné. Výsledným objektem lze hýbat a pozorovat změny, které se dějí. Proto termín dynamická matematika,“ říká pětadvacetiletá doktorandka, která se svou diplomovou prací uspěla i v soutěži o nejlepší studentskou vysokoškolskou odbornou činnost.

Právě dynamická matematika, které se Veronika Havelková věnuje už přes šest let, by mohla českým žákům pomoci pochopit matematické složitosti a přitáhnout je k dalšímu studiu ne příliš oblíbeného předmětu.

Podle mladé doktorandky však školy vždy trochu zaostávají za moderní společností. „Kurikulum výuky matematiky v České republice je nastaveno tak, že využití počítačových technologií ve výuce matematiky je pořád výjimkou,“ popisuje Havelková. Její semináře a výzkum se to snaží změnit.

Doktorandka Veronika Havelková pracuje na tom, aby se počítačové technologie staly běžnou školní pomůckou. Foto: Vladimír Šigut.

„Za úspěch v ČR bych považovala i to, kdyby se využití ICT stalo běžnou pomůckou jako třeba matematické tabulky. Prozatím však většina učitelů řekne, že začleňuje moderní prvky do výuky, když pustí powerpointovou prezentaci,“ vysvětluje výzkumnice. Z průzkumu mezi učiteli vyplynulo, že pokud GeoGebra ve školách využívají, je to spíše pouze pro výuku geometrie. Další možnosti programu zůstávají opomíjeny.

Na důvody a možnou změnu tohoto stavu se Veronika Havelková soustředí především. „Můj výzkum je zaměřen na fenomény ovlivňující efektivitu využití dynamické matematiky a rozšíření možností jejího využití ve výuce,“ říká didaktička, která by ráda výsledky výzkumů využila pro

tvorbu metodického materiálu určeného učitelům. Specialista z pedagogické fakulty proto tráví mnoho času na výukových výjezdech do krajských měst, kde také získává důležitá data pro výzkum. Za týden mnohdy vystřídá dvě tři města, přesto ji práce neunavuje. „Po osmihodinovém školení bývám zpravidla nabitá větší energií než před ním, protože mi učitelé dávají najevo, že získané informace budou co nejdříve aplikovat ve své vlastní výuce,“ říká zakládající členka GeoGebra institutu v Praze.

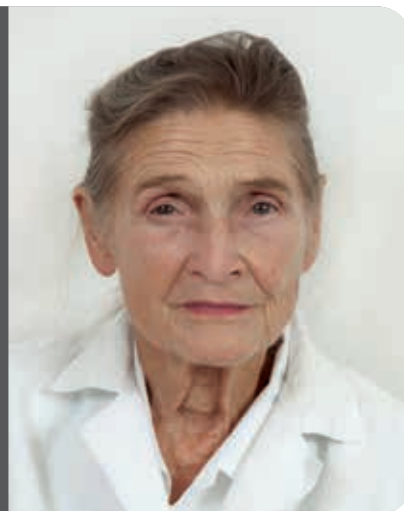
Napadá vás více otázek?

Napište doktorandce Veronice Havelkové: veronika.havelkova@pedf.cuni.cz

Autor: redakce

Zemřela zakladatelka popáleninové medicíny, rytířka lékařského stavu Radana Königová

Ve věku 83 let v září zemřela mezinárodně uznávaná odbornice na léčbu popálenin a pedagožka 3. lékařské fakulty UK v Praze, profesorka **MUDr. RADANA KÖNIGOVÁ, DrSc.** Za své morální postoje a přínos k výchově budoucích lékařů získala jako jediná žena v historii titul Rytířky českého lékařského stavu, udělovaný Českou lékařskou komorou. Za svůj návrat do běžného života jí vděčí mnozí, kteří již zdánlivě neměli šanci.

Profesorka Radana Königová celý svůj život zasvětila péči o těžce popálené pacienty. Řadě z nich se věnovala od jejich útlého dětství do dospělosti a opakovanými rekonstrukčními operacemi docílila toho, že byli rodinou i společností přijati. Práce pro ni byla posláním a zásadním naplněním jejího života – denně trávila na operačním sále řadu hodin, a to až do pozdního věku: „Když jsem operovala, byla jsem nejšťastnější na světě“ (z rozhovoru s profesorkou ve FORU 3/2010). Práce a její pacienti u ní byli vždy na prvním místě. Byla ceněna pro svou odbornost a milována pro svůj empatický přístup. Své žáky učila i etice, v níž neuznávala žádná obecná rutinní pravidla, ale vždy preferovala osobní a individuální přístup.

Radana Königová se narodila 31. července 1930 v Praze v rodině zubního lékaře, který v ní probudil lásku k medicíně: „Chodila jsem sledovat tatínka při práci, jak mluví s lidmi a jak ho pacienti mají rádi. Měl úžasné chování a k pacientům byl přátelský. Byl pro mě vzorem jak po stránce etické, tak odborné. Vždy říkal, že zuby se mají léčit, ne trhat“ (FORUM 3/2010). Základní a střední vzdělání získala v Praze a ve Velké Británii, kam ji otec poslal ještě

před rokem 1948. Ačkoliv přijímací zkoušky na medicínu složila výborně, na svá vysněná studia byla přijata až po četných odvoláních a brigádě s Československým svazem mládeže, kde prokázala v té době požadovaný „pozitivní vztah k pracujícímu lidu“. I díky těmto překážkám zahájila studium medicíny s nadšením, elánem a pokorou.

Po promoci na Fakultě všeobecného lékařství UK v roce 1955 dostala umístění na oddělení všeobecné chirurgie v Podbořanech, kde pracovala postupně na všech základních oborech. Po dvou letech byla přeložena na krajskou chirurgii v Karlových Varech, kde se v rámci traumatologie účastnila léčby řady úrazů včetně popálenin. Neustále se vzdělávala, vědecké poznatky z oboru tehdy čerpala zejména z významných německých monografií. V roce 1962 nastoupila na Klinikou plastické chirurgie a popálenin do vinohradské nemocnice, kde pracovala pod vedením zakladatele nového oboru plastické chirurgie Františka Buriana. Ten ji naučil, že v popáleninové medicíně je třeba pracovat s pokornou trpělivostí, nespokojovat se s hrubými rysy obnovených částí, ale opětovnými modelacemi usilovat o co nejdokonalejší

výsledek. V roce 1969 založila a později vedla jednotku intenzivní péče pro těžce popálené v Legerově ulici. V roce 1978 se stala primářkou Oddělení pro léčbu popálenin Kliniky plastické chirurgie. Pod jejím vedením se oddělení rozvíjelo a roku 1990 se stalo nezávislou klinikou 3. LF UK. Habilitovala se v roce 1990, po dvou letech převzala z rukou prezidenta Václava Havla profesorský titul. Publikovala řadu významných vědeckých prací doma i v zahraničí, je autorkou a spoluautorkou mnoha odborných monografií. Za svou práci byla oceněna u nás i v zahraničí.

Radana Königová po sobě zanechala mnoho vyléčených pacientů, vychovala generace chirurgů a přispěla k rozvoji popáleninové medicíny jako multidisciplinárního oboru vyžadujícího součinnost týmu odborníků. Inspirovala mnohé, aby se vydali po jejích stopách. Svým příkladem navíc ukázala smysl pílě a systematického vzdělávání: „Pokud profese absorbuje celou energii a vyžaduje veškeré dovednosti a schopnosti, vzniká pocit štěstí, který nemizí, naopak nutí k dalšímu vzdělávání.“ (FORUM 3/2012)

Autor: redakce

Soumrak papírových dinosaurů?

Vladislava Kůželová

Jistě i v dnešní elektronizované či kabelové společnosti zbude místo pro „staré“ médium – papír s textem. Dokonce i reklamy se vrací k původnímu letákovému charakteru. Nelze přece celý den hledět do žárovky s de facto předprogramovanou strukturou, stejně tak lze „starý“ papír číst, i když je kabel překopnut. Se vznikem moderních médií se spekovalo, že noviny ani knihy v klasické podobě potřeba nebudou...

Mnohými novináři oblíbené sousloví „sešit, který právě držíte v ruce“, se pozvolna ocitá na seznamu ohrožených klíší. O ústupu tištěného slova a nástupu Internetu už bylo popsáno mnoho stránek, potažmo megabajtů. Nejprve se ovšem vraťme až k samotnému úsvitu zaznamenávaných myšlenek.

Vynález písma coby metody záznamu, uchování a předávání informací byl podle odborníků tím okamžikem, v praxi jen rozostřeně datovatelným, kdy skončila prehistorie. Hlavní příčinou vzniku písma byly nejprve potřeby ekonomického druhu (proto záznam čísel předcházely záznamu slov a myšlenek – nutnost pamatovat si, kolik mi soused dluží ovcí a já jemu tuřínů, převyšovala touhu zvětšit novou básničku), které vzápětí následovaly potřeby vládařů vytvářet záznamy o nedávné historii, šířit nové rozkazy a podobně. Různé druhy písma vznikaly v průběhu dávných věků nezávisle na sobě ve většině koutů světa, nejdříve patrně v oblasti Mezopotámie 4 000 let před naším letopočtem.

Dlouho, předlouho byla ovšem jakákoli forma gramotnosti výsadou vládnoucích tříd a náboženských hodnostářů.

Druhý moment zásadní pro tok našeho povídání je datovatelný poměrně snadno. Na konci 30. let 15. století Johannes Gutenberg přišel s tiskařským lisem, často označovaným za nejdůležitější vynález celého druhého tisíciletí. Položil totiž základy procesu demokratizace přístupu k vědomostem a informacím. Mark Twain později napsal: „Za to, čím

dnešní svět je, ať už v dobrém, nebo špatném smyslu, vdčíme Gutenbergovi. Vše může být vystopováno k tomuto zdroji a my jsme mu povinni vzdát hold.“

Nezastavitelný živel pokroku

Nic se samozřejmě nezměnilo ze dne na den, ani z roku na rok, ale vývojový proces se znatelně zrychloval. Když o nějakých sedm dekad později hlásal své myšlenky Martin Luther, během dvou let se po Evropě rozšířilo na 300 000 tištěných kopií! Pokroče ovšem až do 19. století, kdy gramotnost definitivně zatařila drápky i do prostších davů a získala dynamiku sněhové koule: stále vzdělanější a zvědavější lidstvo napřelo svou energii k expanzi. Dnes tuto dobu nazýváme průmyslovou revolucí, přičemž jedním z jejích efektů bylo i masové rozšíření knih a také novin (a následně i magazínů), které v této době získaly moderní zpravodajsko-zábavní formu.

Průběžně jim vyrostlo několik kolegů ve zbrani a přirozených nepřátel zároveň v čele s rozhlasem a televizí. Nic ale nemohlo připravit svět na nekompromisní vzestup Internetu. Z prvních pokusů o propojení vzdálených počítačů v 60. letech se Internet – především pak jeho podmnožina World Wide Web – začal stávat mainstreamovou technologií v polovině 90. let. Znovu si při této příležitosti povšimněme rychlosti, s jakou změny probíhají. Oproti tisícům a stovkám let v etapách minulých se Internet rozšířil tempem z historického hlediska dech beroucím: od roku 1995 nabobtnal počet jeho uživatelů více než stonásobně.

Výčet jeho dopadu na naše každodenní počínání (do něhož by bylo nutno zahrnout i příbuzný fenomén mobilních telefonů) by pochopitelně byl tématem na pořádně tlustou knihu. Nás pro tuto chvíli zajímá vztah světa jedniček a nul a staromódního tištěného slova.

Kde se nacházíme nyní?

Je důležité mít na paměti, že šíření informačního obsahu tradičním, „hmotným“ způsobem je často činností vykonávanou na komerční bázi, tedy za účelem zisku a také s vynaložením často nemalých nákladů na lidské zdroje dávající písmenům a obrázkům lad a sklad, na zpracování, tištění a šíření oněch objektů, které pak mohou čtenáři a čtenářky držet v ruce. Byl a je to zkrátka průmysl, přičemž každý, kdo se v tomto oboru byl jen chvíli pohyboval, velmi dobře ví, že noviny a časopisy v praxi nežijí z prodaných výtisků, nýbrž z prodané inzerce. Pochopitelně platí přímá úměra mezi výší prodeje a cenami účtovanými za inzertní prostor, ale zároveň je důležité vědět, koho chtějí zadavatelé inzerce oslovit. A tu leží jádro pudla: v naprosté většině jsou totiž cílovou skupinou lidé mlad(š)í, v co možná neproduktivnějším věku a s co nejnaditějšími peněženkami. A právě ti se v posledních letech od tradiční papírové novinářiny odvracejí.

V určitých aspektech je totiž technologický vývoj nemilosrdný. Kolik z vás, kteří tento sešit čtete, nezažilo dobu bez všudypřítomných mobilních telefonů a internetového připojení? Kdo vyrůstal s možností posílat SMS, tomu se těžko píše na papír a chodí s obálkou na poštu. A kdo si zvykl mít přístup k nejžhavějším

Paul Cézanne: Portrét otce čtoucího L'Événement, 1866. Foto: National Gallery of Art

Zvoní tištěným médiím hrana? Foto: archiv UK

zprávám z druhého konce světa jen pár minut poté, co se něco důležitého či zábavného odehrálo, tomu se zkrátka nechce čekat do druhého dne a teprve v trafice spatřit včerejší zprávy. V tomto smyslu nemůže ani ten nejzarputilejší staromilec upřít moderním technologiím plusový bod.

K němu ještě přičtíme interaktivitu včetně provázanosti se stále populárnějšími sociálními sítěmi, hypertextové odkazy, možnosti stále inteligentnějšího vyhledávání žádaného obsahu... Pak ale zpomalme a na druhou stranu mentální barikády vyskládáme negativa. Většina zpětných vazeb je balastních – autor kousavého anonymu se už nemusí obtěžovat s posíláním dopisu do redakce. Obsah webových stránek bývá obvykle nepřehledný, hypertexty odvádějí pozornost a celkový design často zcela cílevědomě směřuje naše oči nejen k reklamě, ale i k dalšímu a dalšímu obsahu.

Dvě tváře demokracie

Stejně tak je dvousečným argumentem i fakt, že Internet představuje další fázi oné demokratizace přístupu. De facto

kdokoli chce, se tak dnes může – bez nákladů, ale obvykle také bez odměny – stát třeba politickým komentátorem, filmovým recenzentem, válečným zpravodajem (má-li smůlu), autorem cestopisných reportáží či sbírek receptů... A druhá strana mince? De facto kdokoli chce, se dnes může stát... Jistě víte, co máme na mysli. Jsou oblasti, a není jich málo, v nichž web skýtá spousty hodnotného původního obsahu na té nejprofesionálnější úrovni, leč psané slovo magazínového druhu k nim dosud nepatří. Naprostá většina materiálů, do nichž museli špičkoví autoři investovat pořádný kus rešeršního a tvůrčího času, přichází na web třímajíc rodný list z média papírového, kterému se přitom dost možná krátí dech. Jistě americké vydavatelsství, publikující řadu deníků i časopisů, nedávno propustilo podstatnou část svých zpravodajů a fotoreportérů s tím, že bude více využívat internetových zdrojů. Jestlipak tím budou obohaceny ony internetové zdroje, často nacházející inspiraci či přímo přebírající obsah z deníků a časopisů? Také cítíte ve vzduchu tu chmurnou spirálu?

Ale neskončíme na negativní notu. Stále se totiž nacházíme v transformační fázi, kdy jsou „staré pořádky“ nahrazovány novými, jejichž definitivní podoba ještě zdaleka není ustálena. Mnozí staromilci vidí jen úpadek tradice ve prospěch jakéhosi digitálního pološamanismu a nostalgicky vzpomínají na zlatý věk tiskařské černi a šustícího papíru. Oponenti se jim, obloženi tablety a čtečkami, vysmívají a nemohou se dočkat definitivního nastolení digitální utopie.

Náš spíše laický zrak ale stále vnímá potenciál koexistence obou forem – zjednodušeně řečeno internetové šíření zpráv a informací se v aktuální podobě hodí spíše pro obsah roztříštěnějšího a tékavějšího obsahu. Ten řekněme hlubší a podrobnější (v čele s objemnými knihami, které jsou stále samostatnou ligou) v důsledku vyžadující naší soustředěnější pozornost, se stále vyjímá nejlépe v podobě, na niž hledíte právě teď. I toto FORUM může být svého druhu testem: Myslete, že byste se textu, k jehož závěru jste právě dospěli, byli ochotni plně věnovat po několik souvislých minut, kdyby na vás problikával z monitoru rozsekán na několikero částí, proložen a obložen svůdnými sirénami odkazů vstříc neprobádaným hlubinám Internetu? My patrně nikoli. Každý obsah si žádá své médium. A papír ještě neřekl poslední slovo.

PhDr. VLADISLAVA
KŮŽELOVÁ

*Autorka je vedoucí odboru pro studium
a záležitosti studentů Rektorátu UK.*

Slovo úvodem

Přibližně třetina doktorandů studujících na území ČR navštěvuje jednu ze sedmnácti fakult UK. Foto: archiv UK

Ivan Jakubec, Vladislava Kůželová

Univerzita Karlova v Praze si je vědoma svých hlavních činností, mezi které bezpochyby patří vzdělávání a věda a výzkum. Obě tyto činnosti spojuje doktorské studium, které se zákonem 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů, stalo třetím stupněm studia se všemi pozitivy i negativy z toho vyplývajícími.

Skloubit vázanost studijních předpisů se samostatnou tvůrčí činností, tedy s vlastním vědeckým výkonem, jistě není jednoduché. Ve vyspělých demokraciích se doktorské studium více osamostatnilo, není tolik svázáno předpisy jako v České republice a je mu ponechán větší prostor pro samostatnou činnost, aniž by byla oslabena zodpovědnost školitele i studenta. Česká republika se snaží o jakýsi kompromis tím, že počet atestací a povinností ponechává na bedrech fakult, avšak v případě Univerzity Karlovy

můžeme při počtu asi 8 000 studentů doktorského studia hovořit o samostatné velké „doktorské“ univerzitě školící zhruba jednu třetinu doktorských studentů z celé České republiky. Univerzita Karlova považuje doktorské studium za svoji klíčovou oblast. Svědčí o tom nejen Dlouhodobý záměr Univerzity Karlovy v Praze na období 2011–2015 a z něho vycházející aktualizace dlouhodobého záměru v jednotlivých letech, ale i zřízení funkce prorektora pro doktorské studium a akademické kvalifikace.

Hurá k evaluačním archům! Foto: archiv UK

Dalším vyjádřením významu doktorského studia na Univerzitě Karlově je vydání tohoto monotematického čísla časopisu FORUM věnovaného doktorskému studiu. Přestože hodnocením doktorského studia se zabýval článek v čísle 2/2012, takto koncipované číslo dosud nevyšlo. Přejme si proto, aby zaujalo co nejvíce čtenářů a oslovilo zájemce o studium, studenty samotné, jejich školitele, učitele i členy oborových rad.

Zhodnocení doktorského studia

V roce 2013, v posledním roce stávajícího vedení Univerzity Karlovy, je prostor pro bilanci, předběžné závěrečné účtování. Zbývá pár měsíců do předání svěřených funkcí. Mezi úspěchy v oblasti doktorského studia patří komunikace předsedů oborových rad s vedením univerzity i mezi předsedy navzájem, zveřejnění konferenční elektronické komunikace, zintenzivnění metodické pomoci účastníkům doktorského studia a fakultám (organizace seminářů, návštěvy fakult, konzulta-

ce, zveřejnění nejčastěji kladených dotazů na webu univerzity, vytvoření vzorových materiálů a formulářů atd.). Vytvoření Manuálu doktorského studia bude jistě přínosem pro všechny zúčastněné na školicím procesu. To, že vznikl postupně a relativně dlouho, lze přičítat neustálým doplňováním právě s ohledem na jeho význam. Podařilo se navázat intenzivní kontakt se zástupci Koordinační rady Doktorských studijních programů v biomedicině, zejména s jejím předsedou prof. Ošťádalem. Výsledkem jsou pravidelná účast zástupců rektorátu a vedení univerzity na jednáních koordinační rady, diskuse vedené na půdě rektorátu, zprehlednění studijních předpisů pro studenty biomedicínských oborů nebo vydání materiálu *Informace studentům Doktorských studijních programů v biomedicině*, který nemá charakter závazného dokumentu pro studenty, ale má studentům a jejich školitelům usnadnit základní orientaci v předpisech a přinést informace týkající se zejména konání státních doktorských zkoušek a vypra-

cování disertačních prací. Materiál byl přeložen do angličtiny. Novinkou pak je připravovaná evaluace učitelů a studia studenty, která dosud nebyla na univerzitě realizována. Tím by se uzavřela pomyslná triáda hodnocení doktorských studijních programů ze strany školitelů a oborových rad podle Studijního a zkušebního řádu UK a dotazníkového šetření absolventů studia (již potřetí během šesti let). Univerzita Karlova tak má k dispozici velmi cenný materiál, se kterým může dále pracovat.

Vývoj hodnocení doktorandů

Skutečnost, že doktorské studium na Univerzitě Karlově má vysokou úroveň, potvrzují výsledky celostátní kontroly Akreditační komise České republiky. Podívejme se na některé dlouhodobější tendence vyplývající z pravidelných ročních hodnocení. Za deset let (2003–2012) se podstatně zvýšila kvalita výročních zpráv o hodnocení studentů fakultami, zvýšil se počet sledovaných parametrů i validita kvantitativních údajů. Podařilo se zaktu-

alizovat údaje o školitelích, zahraničních pobytech studentů aj. I nadále je však co zlepšovat, zejména v oblasti sběru dat o zahraničních pobytech a aktivitách studentů, i pokud jde o doplnění výkazu o další kvantitativní i kvalitativní údaje.

Celkový počet hodnocených doktorandů (tedy těch ve druhém a vyšším ročníku studia) se za deset let zvýšil o třetinu (o 35 %), ze 4 769 studentů (2002/2003) na 6 441 (2011/2012). Od překročení hranice 6 000 hodnocených studentů v roce 2007/2008 počet hodnocených v posledních letech stagnuje.

V případě lékařských oborů se zvýšil počet hodnocených o 23 %, u přírodovědných oborů o 28 % a u humanitních oborů o 26 %. Všechny obory v posledních letech stagnují. Podíl lékařských oborů na celkovém počtu hodnocených studentů se pohybuje okolo jedné čtvrtiny, podíl přírodovědných oborů okolo necelé třetiny a podíl humanitních oborů činí necelou polovinu. Tyto podíly se v průběhu let výrazněji neměnily.

Za deset let se změnil jen velmi málo podíl hodnocených studentů v prezenční a kombinované formě, a to z poměru 2:3 (2003/2004) na 11:14 (2011/2012) ve prospěch kombinované formy. Tento parametr vykazuje dlouhodobou stabilitu.

V rámci prezenční formy studia se podíl hodnocených písmenem A (individuální studijní plán je plněn) pohyboval ve sledovaném období jedné dekády v intervalu od 58 % do 89 % se vzestupnou tendencí; podíl hodnocených písmenem B (individuální studijní plán je plněn jen částečně) od necelých 10 % do 13 % s tendencí klesajícího podílu; písmenem C (individuální studijní plán není plněn a je navrženo ukončení studia) od 3 % do necelých 2 % s klesající tendencí. Nejvíce studentů v prezenční formě je tedy hodnoceno písmenem A se vzrůstajícím podílem. V rámci kombinované formy studia se

podíl hodnocených písmenem A pohyboval mezi necelými 75 % a téměř 79 % se vzrůstající tendencí; písmenem B necelých 15 % až necelých 20 % s klesající tendencí; interval hodnocených písmenem C činil od 6 % do 7 % s klesající tendencí. I u studentů kombinované formy tvoří tedy podíl hodnocených písmenem A tři čtvrtiny (jen o šestinu méně než u prezenční formy) se vzrůstající tendencí.

Zahraníční stáž

Podíl krátkodobých zahraničních stáží (do tří měsíců) u prezenční formy studia za uplynulé desetiletí vzrostl až na téměř 19 % hodnocených v této formě s výraznou vzrůstající tendencí. Obdobně v kombinované formě dosáhl podíl více než 9 % s jednoznačným rostoucím trendem. U dlouhodobějších zahraničních stáží (více než tři měsíce) doktorandů v prezenční formě je sestupná tendence na současných necelých 6 %. U kombinované formy podíl stagnuje okolo 3 %.

Školitelé

Celkový počet školitelů se za uplynulých deset let pohyboval víceméně

okolo úrovně 4 000 s klesající tendencí. Dlouhodobě se počet hodnocených studentů na jednoho školitele pohybuje mezi 1,4–1,6. V roce 2010/2011 došlo ke statistickému snížení počtu školitelů o 549 zpřesněním počtu školitelů na filozofické fakultě. Přesto bude počet školitelů výrazněji nižší, vycházíme-li ze závěrů hodnocení Akreditační komise, že školitelé často vedou deset i více studentů.

Podle působnosti školitelů si Univerzita Karlova ve sledovaném období zachovala okolo 75 %. Podíl školitelů z Akademie věd ČR postupně narůstal na současných 15,2 % a trvale vzrůstá. Z ostatních pracovišť se podíl školitelů výrazněji neměnil a pohyboval se maximálně okolo 9 %. Zajímavé je složení školitelů z Akademie věd ČR podle oborů: největší podíl představují přírodovědné obory (73 %), dále humanitně a sociálněvědně orientované obory (17–18 %) a nakonec lékařské obory (okolo 10 % s klesajícím trendem).

Budoucnost doktorského studia

Doktorské studium tvoří nedílnou součást hlavních činností Univerzity Karlovy – vzdělávací i vědecké činnosti. Přestože lze uvažovat o zvýšení podílu doktorského studia na celkovém počtu studentů, bude nutno vzít v úvahu stav jistého nasycení ve vztahu k počtu studentů – počet školitelů (nelze stále zvyšovat počet studentů připadajících na jednoho školitele ani počet školitelů), administrativně-pedagogickou nasycenost (realizace atestací, fyzické zvládnutí počtu dílčích zkoušek, státních závěrečných zkoušek a obhajob doktorských disertací), reálnou možnost publikování dílčích výstupů studentů a jejich disertací stejně jako možnost získat projekt.

Přejme Univerzitě Karlově i nadále co nejvíce nadaných zájemců o studium, kreativních a odpovědných studentů, kvalitních a zanášených školitelů a kvalifikovaných a svědomitých úředníků na rektorátu a jednotlivých fakultách.

prof. PhDr. IVAN JAKUBEC, CSc.

Spoluautor článku je prorektorem UK pro doktorské studium a akademické kvalifikace.

PhDr. VLADISLAVA KŮŽELOVÁ

Spoluautorka článku je vedoucí odboru pro studium a záležitosti studentů Rektorátu UK.

Doktoráty od středověku k dnešku aneb Prapředci Ph.D.

Jakub Jareš

Co z historie má nejblíže k dnešnímu úsilí doktorandů o vytoužené Ph.D.? Možná to bude znít překvapivě, ale vědecká aspirantura, sovětský import z 50. let. Právě s ní u nás začalo doktorské studium v podobě, v jaké jej známe dnes. Naopak se středověkými grady, ale třeba i s doktoráty generace Čapka nebo Heyrovského má společného mnohem méně.

Titulní štítek matriky doktorů. Foto: Archiv UK

Latinské slovo *doktor* je odvozené od *docere* (učit), případně *doctus* (učený). A od počátku univerzit označuje nejvyšší vědecký stupeň, jakého lze na univerzitě dosáhnout. Středověké „obecné učení“ znalo kromě něj ještě bakaláře, mistry a ty, kdo dosáhli licenciátu. Postupnou cestou od bakalaureátu k doktorátu se však vydal málokdo. Naprostá většina studentů odposlouchala pár semestrů na artistické fakultě, což jim k uplatnění na středověkém „trhu práce“ stačilo. Nejvyšší metou byl tehdy licenciát na teologické fakultě, jehož nositel se stal plnoprávným členem univerzity s úplnou svobodou vyučování. O doktorát usilovali nemnozí, šlo totiž hlavně o reprezentativní titul, od jehož získání odrazovaly vysoké náklady na promoci.

Na pražské univerzitě byl doktorát udělován jen na teologii. A po hu-

sitských válkách, kdy vyšší fakulty na 200 let zanikly a fungovala jen fakulta artistická, nebyl udělován vůbec. Obnoven byl až po bělohorských událostech, byť důležitější metou stále bylo získat licenciát. Význam doktorátu nicméně během 17. a 18. století rostl, spolu s tím, jak byly různými reformami zvyšovány nároky na odbornost univerzitního studia a výuky. Zvyšoval se také význam disertací, které nově musely být vydávány tiskem. Vyvrcholením tohoto zpříšňování pak byla reforma v roce 1810, která zavedla rigorózní, tedy přísné zkoušky.

Doktorát jako jediný titul

Do skutečně moderní éry ale vstoupilo udělování doktorských titulů až po studijních reformách v polovině 19. století, za nimiž stál ministr školství Lev Thun.

Ten byl přesvědčen, že univerzity mají být méně přípravkami pro státní úředníky a více centry vědeckého života. Doktorát se tak stal především vstupenkou do vědeckého světa a v případě práv a lékařství titulem opravňujícím k výkonu povolání. V roce 1850 byl schválen studijní řád, který platil v monarchii a v Československu dlouhých 100 let, a v roce 1872 vstoupily v platnost rigorózní řády fakult. K jejich zrušení došlo až vydáním vysokoškolského zákona v roce 1950.

Doktoráty byly v tomto stoletém období jedinými tituly, které se na univerzitě udělovaly. Většina studentů na žádný titul nedosáhla, protože studium spočívalo především v absolvování („odchození“) předepsaného počtu semestrů a složení státních zkoušek, což pro výkon většiny povolání stačilo. Kdo se chtěl například stát učitelem na gymnáziu, musel složit státní zkoušky, avšak ani to k žádnému titulu nevedlo. Pyšnit se titulem tak mohli jen ti, kdo obstáli v rigorózních zkouškách a v případě filosofické a teologické fakulty (a později dalších) obhájili disertaci. Bez disertace, jen na základě složených rigorózních zkoušek, získávali doktorský titul právníci a lékaři. Na lékařské fakultě navíc byly rigorózní zkoušky jedinou formou ukončení studia opravňující k výkonu povolání, titul doktora medicíny tak získávali všichni její absolventi.

Směřování posluchačů za akademickou hodností však nebylo podobné tomu, co dnes nazýváme doktorským

studiem, tedy postgraduálním úsekem, který začíná přijetím a končí obhájením disertace. Spíše by se dalo říct, že šlo o „studium na doktorát“, kdy se nadaní studenti pomýšlející na vědeckou dráhu rozhodli, že půjdou k rigorózum a předloží disertaci. Tou ostatně mohla být i vynikající seminární práce, pokud přinášela originální vědecká zjištění a byla k obhajobě doporučena.

Na jednotlivých fakultách byly požadavky k rigorózum různé. K získání právnického titulu (JUDr.) bylo třeba odchodit minimálně osm semestrů a zvládnout tři rigorózní zkoušky – první z římského, církevního a německého práva, druhou z civilního, obchodního, směnečného a trestního práva a třetí z obecného a státního práva a politické ekonomie. Po vzniku Československa jen bylo rakouské právo nahrazeno československým.

Na lékařské fakultě bylo předpokladem doktorátu pětileté navštěvování univerzity a v průběhu studia skládané rigorózní zkoušky z teoretických i praktických předmětů pokrývajících celou oblast medicíny. Titul doktora veškerého lékařství (MUDr.) byl ovšem zaveden až v 70. letech 19. století, do té doby existovaly paralelně tituly „doktora medicíny“ a „doktora chirurgie“.

Od budoucích doktorů filozofie byla vyžadována minimálně tříletá (později čtyřletá) docházka a předložení disertace, kterou posoudili dva profesori a rozhodli, zda uchazeč bude připuštěn k rigorózum: hlavní (dvouhodinové) bylo ze zvoleného oboru, vedlejší (hodinové) zpravidla z filozofie. Když se v roce 1920 od filozofie oddělila přírodovědecká fakulta, byl vydán i její rigorózní řád.

Na teologické fakultě se přísné zkoušky po roce 1850 řídily podle vlastních církevních pravidel. V rakouském právním řádu stálo pouze tolik, že příslušný biskup jmenuje polovinu zkouškových komisařů a že doktorát může získat jen ten, kdo vysloví tridentské vyznání

Doktorský diplom z roku 1853. Foto: Archiv UK

Promoce na Německé univerzitě v Praze, 30. léta 20. století. Foto: Archiv UK

víry. Podrobná pravidla vydal stát až na začátku 20. století, když stanovil jako podmínku čtyřleté teologické studium a předložení disertace.

Kde se vzalo postgraduální studium?

Radikální přelom, jehož dědicem je i dnešní doktorské studium, přišel s vysokoškolskou reformou v roce 1950. Univerzitní studium se díky ní dostalo pod mnohem přísnější kont-

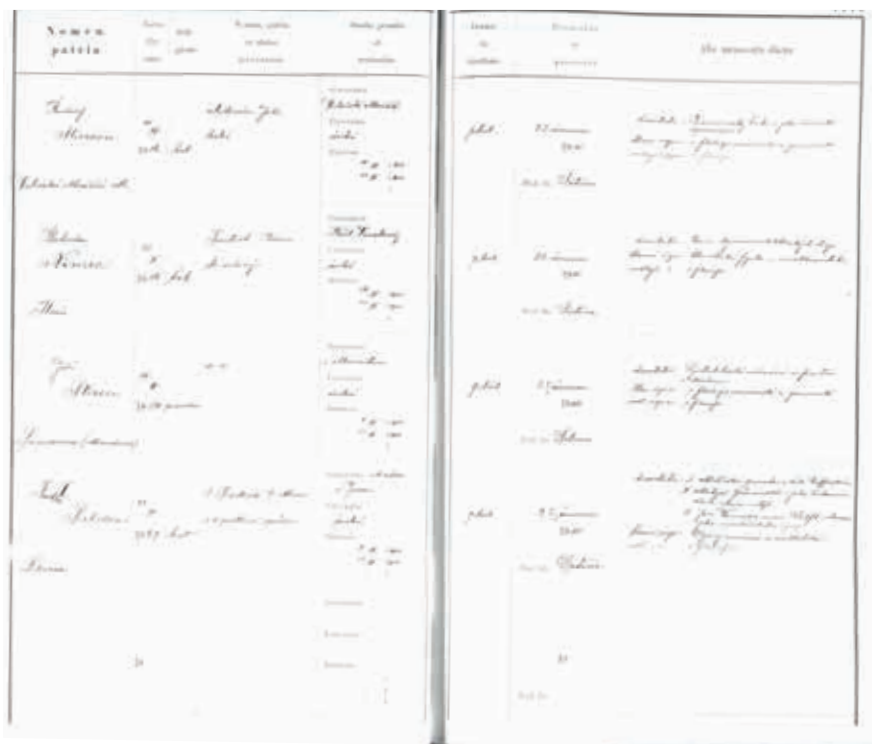
rolu (studijní i politickou), a především všichni absolventi museli uzavřít své studium státní zkouškou. Dosavadní vysokoškolské tituly byly zrušeny. Z lékařů se tak místo MUDr. stali „promovaní lékaři“. Na druhou stranu absolventi oborů, kde až dosud za prosté vysokoškolské studium nebyly žádné tituly udělovány, dostávali nově diplomy i označení „promovaný“ (například filolog či historik).

S reformou z roku 1950 vzniklo také postgraduální studium jako takové. Po sovětském vzoru byla zavedena vědecká aspirantura, do níž byl přijímán omezený počet aspirantů, dnes bychom řekli doktorandů, kteří měli svého školitele a během aspirantury museli vykonat několik zkoušek. Vše pak směřovalo k obhájení kandidátské disertační práce a v případě úspěchu k titulu kandidáta věd (CSc.). Ten je dnes v podstatě ekvivalentem titulu Ph.D. Převratnou novinkou bylo i to, že univerzity ztratily exkluzivní právo na udílení vědeckých titulů; aspiranturu bylo možné absolvovat také v akademii věd. Doktoráty byly sice zachovány, a to v podobě prestižnějšího titulu doktora věd (DrSc.), který mohli získat kandidáti věd, avšak byly mnohem méně obvyklé.

Dílčí návrat k dřívějším zvyklostem přinesl rok 1966. Na vysokých školách bylo obnoveno rigorózní řízení a byly znovu zavedeny někdejší tituly (JUDr., MUDr., RNDr., PhDr. atd.). Kromě právnického a lékařského titulu však šlo o pouhé zdání návratu. K získání těchto doktorátů, dnes se jim říká „malé“, nebyla třeba disertace. Stačilo podat rigorózní práci (často jen diplomovou se změněným titulním listem) a složit rigorózní zkoušku, která byla mnohdy snadnější než státnice. Doktorem se tak stával prakticky každý absolvent. Ještě větší devaluaci přinesl zákon z roku 1980, který rozdával doktoráty již jen za vynikající prospěch, případně za vykonání zkoušky bez povinnosti předložit rigorózní práci.

Ph.D. – anglosaský import?

Po změně politického režimu v roce 1990 se rigorózní řízení a z něj pocházející „malodoktoráty“ zrušily. Zrušena byla i aspirantura a na její místo nastoupilo postgraduální doktorské studium ukončované rigorózní zkouškou a obhájením disertace, jehož absolventům se přiznával titul doktor (Dr.).

Záznam z matriky doktorů – F. X. Šalda. Foto: Archiv UK

O osm let později však došlo k další a dosud poslední změně. Titul Dr. (obvyklý v německojazyčných zemích) se stal minulostí a nově byl zaveden především v anglosaském prostředí užívaný titul Ph.D. (poprvé byl udělen na Yale v roce 1861), označující postgraduální absolventy všech oborů. Zároveň ale poslanci vrátili do oběhu tzv. malodoktoráty, které v české akademické tituluře představují neorganický prvek. Jako doktor se totiž díky nim může označovat jak ten, kdo obhájil disertaci (Ph.D.), tak ten, kdo předložil vylepšenou diplomovou práci a složil rigorózní zkoušku (PhDr.).

Jak lze ale vidět z historického exkurzu, nejasnost v tom, jakou váhu má vlastně doktorský titul, panuje napříč dějinami i napříč zeměmi, kde je udělován. Je to nakonec jen titul relativní, který je třeba poměřovat tím, k čemu ve své době sloužil, v jakém poměru byl k jiným dokladům o vzdělání a jaké zvyklosti s ním byly spojeny. Koneckonců licenciát byl po dlouhá staletí mnohem důležitější než doktorát, ačkoli dnes je již skoro zapomenutý.

Rigorózní protokol právnické fakulty, 1926.

Foto: Archiv UK

Mgr. JAKUB JAREŠ

Autor je zaměstnancem Ústavu dějin UK a Archivu UK.

Hodnocení doktorského studia na UK Akreditační komisí

Ivan Jakubec, Vladislava Kůželová

Hodnocení doktorského studia probíhá na Univerzitě Karlově v několika úrovních. Kromě pravidelné kontroly studijních výsledků oborovými radami zpravidla na konci akademického roku se zaměříme na výsledky hodnocení doktorských studijních programů na jednotlivých fakultách UK Akreditační komisí České republiky v uplynulých čtyřech letech.

Akreditační komise (AK) rozhodla na svém zasedání ve dnech 13.–15. září 2010, že v souladu s § 84 odst. 1 písm. a) zákona o vysokých školách provede hodnocení doktorských studijních programů. Ke konci června 2013 prošlo kontrolou všech 17 fakult včetně univerzitního vysokoškolského ústavu CERGE-EI. Doktorské studijní programy v biomedicině byly kontrolovány v rámci zúčastněných fakult, nejprve na pražských lékařských školách a poté na dalších fakultách.

Návrhy zpráv o hodnocení doktorských studijních programů na jednotlivých fakultách a jejich definitivní schválené znění (uveřejněné na stránkách AK a MŠMT) jsou cenným zdrojem informací pro fakulty i univerzitu i pro odbornou či širší laickou veřejnost. Svědčí o kvalitě doktorského studia na Univerzitě Karlově.

Fáze hodnocení

Hodnocení mělo několik fází. Nejprve byly fakulty vyzvány k vyplnění sebehodnotící zprávy. Následovalo posouzení poskytnutých údajů (případně jejich doplnění) účelovými pracovními skupinami AK, které navštívily jednotlivé fakulty, aby zde vedly diskusi s jejich vedením, s předsedy oborových rad a se zástupci studentů. Poté účelové pracovní skupiny vypracovaly návrhy zpráv o hodnocení, které předložily AK. K těmto návrhům mělo možnost vyjádřit se jak vedení UK, tak jednotlivé fakulty. Struktura návrhu zprávy v zásadě obsahovala:

úvod, charakteristiku doktorského studia na fakultě, výzkumnou činnost, oddíl akademičtí pracovníci, předpisy a dokumentace, oddíl studenti, výzkumnou a publikační činnost doktorandů, závěry/doporučení a oddíl (následná) kontrola.

Výsledky hodnocení AK

Celkově byla na UK oceněna dlouhodobě vysoká kvalita doktorského studia, kvalita doktorských disertací a publikovaných příspěvků, kvalita školitelů, práce oborových rad, spolupráce s Akademií věd ČR, mezinárodní spolupráce, získané granty a úroveň vyžádaných materiálů. Dále byla pozitivně hodnocena povinnost publikovat v časopisech s impakt faktorem, v recenzovaných časopisech a v zahraničních časopisech, stejně jako povinnost vystoupit na domácí i zahraniční vědecké konferenci. Pozitivně bylo oceněno hodnocení studentů na některých programech/oborech dvakrát ročně, což není na UK ani v ČR běžná praxe. Akreditační komise by uvítala, aby měly vysoké školy možnost vstupu do databáze pracovních úvazků akademických pracovníků. Doporučení se týkala problematiky motivace mladých akademických pracovníků pro jejich habilitace. V rámci studia AK ocenila studijní programy/obory, které požadují předkládání tezí doktorské disertace (autoreferátu), stejně jako podporu publikační činnosti, např. založením speciální ediční řady pro disertace. AK dále sledovala počet studentů připadajících na jed-

noho školitele. V některých programech/oborech doporučila zvážit omezení počtu doktorandů vzhledem k personálnímu zabezpečení, výzkumné profilaci a kapacitě pracoviště, v jiných naopak podpořit nárůst studentů. V některých případech navrhla rozdělit jeden studijní program/obor na dva, nebo je naopak sloučit. Motivem bylo zaměření školicího pracoviště a školitelů či personální zabezpečení studia. Je třeba zvážit návrh na pořádání společných konferencí doktorandů z různých fakult v ČR, kde se pěstují příslušné studijní programy/obory. Na některých fakultách se požadované nároky na doktorandy mezi jednotlivými studijními programy/obory podle hodnocení AK až příliš liší.

AK konstatovala časté využívání maximální délky studia. V otázce návrhu hodnocení kvality výuky samotnými studenty se toto doporučení AK propojilo s již připravovaným záměrem univerzity.

Většina zlepšení navrhovaných ze strany AK je v souladu s koncepcí doktorského studia na UK. Akreditační komise k nim ostatně přihlíží při projednávání žádostí o nové akreditace či o prodloužení akreditací. Materiál kontroly AK lze pro fakulty a univerzitu považovat za velmi hodnotný, zejména díky kritickému posouzení silných a slabých míst jednotlivých fakult a studijních programů/oborů. Řadu údajů nelze zjistit ani na úrovni fakult, ani na úrovni Rektorátu UK (např. souběhy úvazků

v databázi MŠMT). Materiály AK oceňují činnosti oborových rad, fakult a vedení UK.

Na základě kontroly AK navrhla většinou maximální prodloužení akreditace (o osm let, případně kontrolu po dvou letech), prodloužení o šest let či čtyři roky a jen

zcela výjimečně omezující akreditaci. Identifikace zjištěných problémů a jejich odstranění přispěje ke zvýšení kvality doktorského studia na UK a jejích fakultách. Kontroly ze strany AK bylo využito jednak pro okamžitou nápravu zjištěných administrativně-formálních nedostatků, jednak pro postupnou nápravu v poskyt-

nutém časovém horizontu. Paralelně s kontrolou a současně nezávisle na ní probíhalo vytváření *Manuálu doktorského studia*. V souvislosti s novelou zákona o vysokých školách a doporučeními AK vzniklo Opatření rektora UK č. 10/2013: *Činnost garantů studijních programů, oborových garantů a oborových rad*.

Klíčem k úspěchu je uvažovat koncepčně a v souvislostech

Jaká je úroveň doktorského studia v České republice? Na podmínky práce Akreditační komise a výsledky jejich hodnocení jsme se ptali její předsedkyně, profesorky VLADIMÍRY DVOŘÁKOVÉ.

Jak byste charakterizovala hlavní přínos Akreditační komise pro hodnocení kvality vysokých škol?

Akreditační komise měla obrovské štěstí na bývalé předsedy. Jak první předseda profesor Kurzweil, tak po něm profesor Liška udělali mnoho pro nastavení toho, jak Akreditační komise dodnes funguje. Jako předsedkyně jsem měla štěstí na místopředsedy. Odborné a lidské kvality profesora Milana Sojky, který bohužel zemřel, mi velmi pomohly při získávání autority pro Akreditační komisi. A nyní je místopředsedou profesor Jan Roda, s ním se mi také velmi dobře spolupracuje a myslím si, že tvoříme dobrý tým. Za největší přínos pro zvyšování kvality vysokých škol považuji prováděná hodnocení, a to jak pracovišť jako celku, tak některých akreditovaných činností; v posledních letech například doktorských studijních programů. Hodnocení kvality jsme se od roku 2007 snažili spojovat s akreditacemi či reakreditacemi, abychom snížili byrokratickou náročnost pro školy, motivovali ke koncepčnímu myšlení a vnitřnímu sledování kvality a také posílili objektivitu hodnocení. Z pouhého papíru se některé věci prostě poznat nedají. A musím říci, že mnoho vysokých škol to oceňovalo a přímo nás žádalo o hodnocení. Ovšem vzhledem

k omezené kapacitě – Akreditační komise má 21 členů, kteří vykonávají činnost ve veřejném zájmu (což znamená, že na plný úvazek zůstávají na svých institucích), a k tomu pouhých pět pracovníků sekretariátu – jsme ne vždy mohli hodnocení kvality s akreditacemi a reakreditacemi propojovat. Pokud by se prosadil model, s nímž přišli autoři novely vysokoškolského zákona, tak by to šlo proti tomuto propojování. V novele byla výrazná snaha rozpojit formální, „papírová“ hodnocení kvality (nastavení procesů), a hodnocení kvality konkrétních programů. Nejenže by to vedlo k nárůstu byrokratické zátěže pro školy, ale především by to poskytovalo prostor různým pseudopodnikatelům ve vzdělávání – ať již na školách veřejných, nebo soukromých.

Setkáváte se při procesu hodnocení univerzit a jejich studijních programů s obtížemi?

Jde o to, jaké obtíže máte na mysli. Pokud jde o nátlak z různých škol, někdy platí, že čím větší je na škole „průšvih“, tím dražší je advokát a tím agresivnější je způsob obrany. Kdyby ty peníze školy vynaložily na kvalitu, nemusely by si najímat drahé advokáty. Zatím Akreditační komise tyto tlaky ustála, protože se opravdu snažíme hlídat postupy a rozhodování

po právní stránce, na druhou stranu se ale stále potýkáme s nedostatečně početným profesionálním aparátem, který je běžný v zahraničí. Zároveň některé obtíže v minulosti vycházely i od samotného ministerstva školství. Je nutné říci, že se vztahy postupně zhoršovaly a vše vyvrcholilo v závěrečné fázi vlády Josefa Dobeše. Nejenže ministerstvo některá rozhodnutí omezující akreditace oddalovalo, pravděpodobně proto, aby byl dán prostor pro přijetí a vystudování určitých osob, na nichž byli vrcholní politici zainteresováni. Jsem dodnes přesvědčena, že někteří vysoce postavení pracovníci ministerstva jednoznačně kolabovali s institucemi, které nejenže vykazovaly nekvalitní vzdělávání, ale dokonce se pohybovaly na hraně či spíše za hranou zákona s výrazným podezřením na páčání trestných činů. A nakonec přišlo i známé rozhodnutí ministra Dobeše prodloužit akreditaci plezeńským právům, kdy šlo o zjevné porušení zákona, protože k tomu chyběl souhlas Akreditační komise.

Podívejme se nyní na hodnocení doktorských studijních programů. Jeden z obecných závěrů komise z minulého roku kritizuje výrazné rozdílné požadavky na ukončení

Předsedkyně Akreditační komise, profesorka Vladimíra Dvořáková. Foto: Vladimír Šigut

studia a na výstupy doktorandů v rámci jedné fakulty. Lze vůbec takovouto disproporci efektivně řešit?

Myslím, že ta doporučení byla špatně interpretována. Jde o to, aby bylo vytvořeno určité jádro požadavků, podle nichž se doktorské studium hodnotí. Víte, zákon definuje požadavky na doktorské práce, z něj vychází univerzitní rámec, fakultní, oborový, který jde vždy do větší míry konkrétnosti. Ale tato logika musí být jasná a explicitně rozvedená. Již podle zákona musí být podstatná část disertace publikována, univerzita si klade třeba další podmínky, jako jsou účast na konferencích a požadavky na další publikační činnost, fakulty mohou dále požadovat zapojení do výzkumných grantů a určitou pedagogickou praxi. Oborové rady mohou specifikovat charakter časopisů – recenzované, impaktované –, kde se publikuje, protože oborová rada ví, jaké jsou v konkrétním oboru možnosti. A stejně tak může být sjednocené, jak má vypadat komise – to znamená stanovit mini-

mální počet členů, kvalifikaci oponentů. Ale pokud to u nějakých oborů je stanoveno a jinde vůbec není, nejsou definovány a akceptovány minimální standardy, podle nichž se přistupuje k obhajobám, je to špatně. Nejde o „mustr“, do něhož se musí vstupovat, ale spíš o sjednocený přístup a transparentnost. Pokud mám na fakultě vnitřní předpis, že komise musí být alespoň tříčlenná, jeden člen alespoň docent a jeden mimo univerzitu a jsou dva oponenti, tak nic nebrání tomu mít pětičlennou komisi plnou profesorů a dva zahraniční oponenty ze špičkových univerzit. Ale je už jasné, že si nevezmu do komise či za oponenty jen lidi z praxe a jenom z domácího prostředí...

Čím se vyznačuje úspěšný doktorský program?

Kritéria úspěšnosti jsou samozřejmě obtížná. Prvním z nich je kvalita doktorských prací – těžko můžete dosáhnout standardně vysoce kvalitních prací při špatném programu. Druhým souvisejícím kritériem je doprovodná vědecká

činnost doktorandů a jejich školitelů. Studenti musejí být spjatí se svým školitelem, se svým pracovištěm, s bádáním na tomto pracovišti. To často chybí.

Jaký největší nedostatek se objevuje v rámci doktorských programů? Která z hlavních hodnocených oblastí se ukazuje jako nejproblematictější?

Problém vidím především v tom, že se školy mnohdy nenaučily koncepčnímu myšlení – jaké mají krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé cíle. Neuvažují v souvislostech: jak se zaměřit na výzkum, jak rozvíjet personální zabezpečení včetně perspektivní věkové struktury, jak propojit vědu a výzkum s výukou. Někde je problém v myšlení, ale někde prostě není zájem – bezprostřední efekt je důležitější než pověst a dlouhodobé budování oboru.

Existují meze či úskalí ve snaze jasně definovat formalizované standardy, podle nichž se má hodnotit kvalita vysokého školství?

Profesorka Vladimíra Dvořáková: „Kvalita doktorského studia v posledních letech stoupá.“ Foto: Vladimír Šigut

Stanovení standardů je velmi obtížné a je často předmětem konfliktů. Některé školy by chtěly mít „jasné“ standardy, aby si pak „odfajkovaly“ splněno. A občas k tomu tak přistupují i někteří hodnotitelé. Je to jednodušší, ale často to nevypovídá o kvalitě, je to snad jen určitý signál. Když jsme hodnotili doktorské programy, součástí hodnocení byly i sebehodnotící zprávy, které měly být schopny ukázat silné a slabé stránky daného pracoviště. Často ty zprávy byly povrchní; takřka nikdy se o nich nediskutovalo na fakultách. Ale hlavním problémem je zmiňovaná koncepce. Nikdo si nekladl třeba otázku, jak dalece jsou doktorské práce propojeny s výzkumnou orientací daného pracoviště, zda jsou v rámci daného oboru vytvářeny co nejlepší podmínky pro propojení s mezi-

národním výzkumem, ale i třeba jaká je skutečná zátěž školitelů, kteří často školí na více oborech. Udělat „mix“ výzkumu a zaměření doktorského studia, které bude odrážet vědecké aktivity klíčových osobností, širší záběr oboru, z něhož je nutné do budoucna vycházet, využít synergie, kterou poskytuje fakulta či univerzita k určité míře interdisciplinarity, to určitě není jednoduché. Problém je ale v tom, že jen málokdy se stane, že se takto uvažuje. Spíše vidíme, jak si to každý dělá na vlastním písečku, překrývají se obory, protože každý chce mít „svůj“ obor, plýtvá se lidským potenciálem.

Mění se vnímání významu doktorského studia? Čelíme degradaci jeho hodnoty?

To si nemyslím. Na některých školách jsou vážné problémy, ale celkově kvalita doktorského studia v posledních letech spíše stoupá. Je to i díky kontaktům se zahraničím. Pro další rozvoj je nutné zvyšovat prostředky na vědu, protože bez kvalitní vědy nemůže být kvalitní studium, a to nejen doktorské. Je nutné snižovat počty studentů, což souvisí s financováním škol, ale především přestat na pracovištích řešit žabomyší války a hledat koncepci dalšího rozvoje a synergie, efektivitu z hlediska zvyšování kvality.

Odpovídá množství doktorských studentů potřebám společnosti? Je na místě brát při vytváření studijních programů v potaz budoucí pracovní uplatnění?

Jaké bude uplatnění za dvacet až třicet let, kdy současný student doktorského studia bude stále ještě vědecky bádát? To nikdo z nás neví. Ne každý student doktorského studia bude dále pracovat ve vědě, ale musí umět vědecky pracovat, kriticky myslet. Právě požadavek na kvalitu studia i absolventů přirozeně limituje počet studentů. Přemýšleme koncepčně, važme si teoreticky zaměřených vědců, udržujeme pluralitu a svobodu vědeckého bádání.

Autor: redakce ve spolupráci s odborem pro studium a záležitosti studentů Rektorátu UK

**prof. PhDr. VLADIMÍRA
DVOŘÁKOVÁ, CSc.**

Od roku 2006 je předsedkyní Akreditační komise Česká republika. Vede katedru politologie na Fakultě mezinárodních vztahů Vysoké školy ekonomické v Praze. Je členkou Vědecké rady Univerzity Karlovy. Je nositelkou ceny Pelikán za zásluhy o politickou kulturu a občanský dialog (Cena časopisu Listy 2009) a ceny Františka Kriegla za občanskou statečnost (2012).

Kvalita doktorského studia na UK z pohledu absolventů

Jiří Mareš, Stanislav Ježek

V celé České republice, a tedy i na Univerzitě Karlově, proběhlo už mnoho průzkumů kvality pregraduálního vysokoškolského studia z pohledu samotných studentů. Mnohem méně průzkumů kvality proběhlo u doktorandů, a to i v celosvětovém měřítku. Jeden z prvních rozsáhlých českých průzkumů u absolventů Ph.D. studia na UK provedli Jiří Mareš, Jiří Anděl a Jaroslava Svobodová v roce 2005.

Evaluaace? Dobrý nápad! Foto: archiv UK

Pro posouzení kvality vědecké přípravy, jejích silných i slabých míst a dalších osudů jejích absolventů jsou tyto výzkumy neobyčejně důležité. Umožňují nám přijímat rozhodnutí se znalostí celkového stavu. Pro posouzení vývojových trendů je nezbytné šetření pravidelně opakovat. UK se rozhodla jít tímto směrem a připravila již tři šetření. Tento článek je věnován zatím poslednímu šetření autorů Ježka a Mareše z roku 2011. Jeho výsledky však příležitostně konfrontuje s výsledky dvou předchozích: s druhým šetřením autorů Mareše a Ježka z roku 2007 a s prvním z roku 2005.

Zkoumaný soubor

Výběrový soubor tvořili absolventi Ph.D. studia ze všech 17 fakult Univerzity Karlovy v Praze (z mimo-fakultních institucí UK chyběli jen respondenti z CERGE-EI). Průzkum byl proveden v akademickém roce 2010/2011. Oslovili jsme absolventy doktorského studia, kteří končili studium v letech 2004–2009. Celkem jsme rozeslali 3 200 dotazníků (ve druhém šetření 846 dotazníků, v prvním 584 dotazníků). Z toho 338 osob (ve druhém šetření 83 osob, v prvním šetření 63 osob) nebylo na udané adrese zastíženo

a pošta dopis vrátila jako nedoručitelný. Doručeno bylo 2 862 dotazníků (ve druhém šetření 763 dotazníků, v prvním šetření 521 dotazníků) Ve stanovené lhůtě zaslalo na rektorát UK vyplněné dotazníky 1 361 absolventů (ve druhém šetření 392 osob, v prvním šetření 272 osob). Návratnost tedy činila 47,6 % u souboru, jemuž byly dotazníky skutečně doručeny (ve druhém šetření 51,4 %, v prvním 52 %). Návratnost – na průzkumy tohoto typu – je relativně vysoká a se získanými daty lze zodpovědně pracovat.

Metody

V průzkumu byl použit anonymní dotazník o 35 položkách, který se osvědčil již v předchozích šetřeních. U otázek č. 1–9 respondenti odpovídali volbou z nabídnutých alternativ; u otázky č. 35 řadili nabídnuté alternativy podle míry závažnosti. U otázek č. 10–33 posuzovali nabídnuté tvrzení pomocí pětistupňové numerické škály (1 = nesouhlasím, 5 = souhlasím). Šlo tedy o přidělování bodů, nikoli o známkování. Otázky č. 2, 8, 9 byly polouzavřené a respondent mohl doplnit vlastní alternativu, pokud mu nabízené možnosti nevyhovovaly. U otázky č. 7 mohl připojit i zdůvodnění svého názoru. Na konci dotazníku byl respondentům ponechán prostor pro volné odpovědi, pro vyjádření svých vlastních stanovisek. Znění položek našeho dotazníku vychází:

a) z požadavků vedení UK na okruh

informací, které je třeba od absolventů získat;

- b) ze zkušeností s obdobnými výzkumy u studentů pregraduálního studia;
- c) z australského dotazníku PREQ – Postgraduate Research Experience Questionnaire, který má 27 položek seskupených do šesti faktorů. Z australského dotazníku bylo po formulačních úpravách využito 15 položek (v české verzi č. 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 20, 21, 22, 27, 28, 29, 32);
- d) ze zkušeností získaných v rámci předchozích šetření u absolventů doktorského studia na UK.

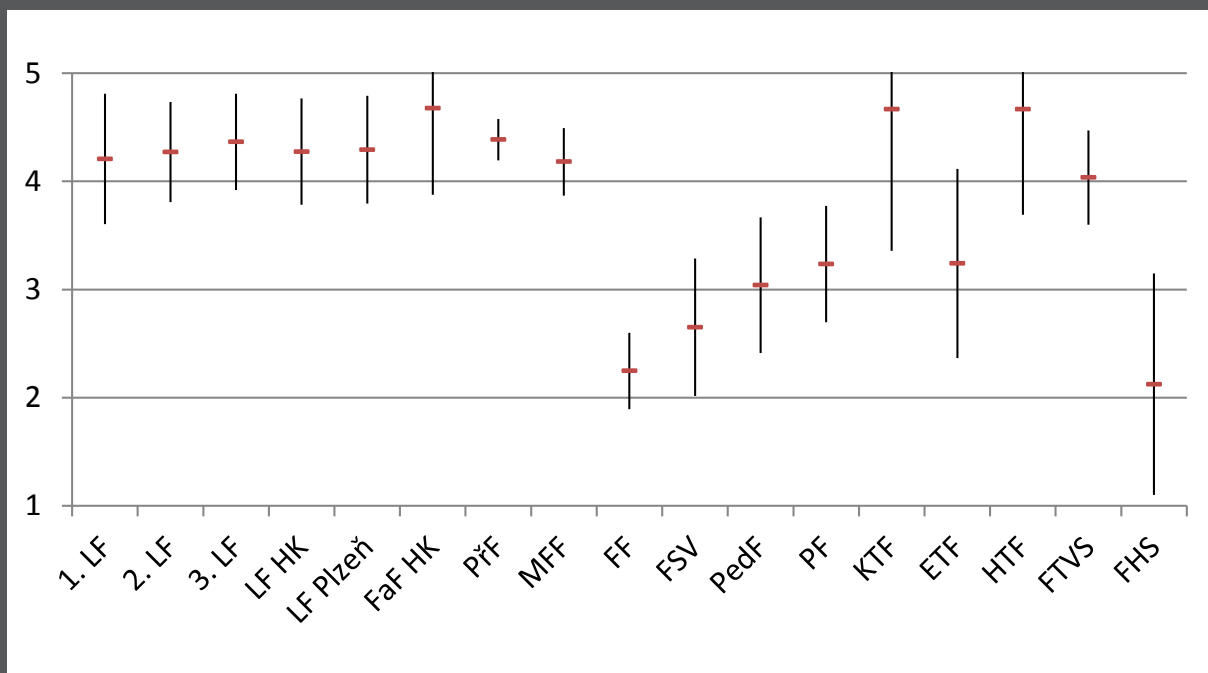
Vybrané výsledky

Délka studia: Dotazník nabízel časové rozpětí od tří do deseti let, ale tři respondenti uvedli, že studovali v doktorském studiu pouze jeden či dva roky. Průměrná délka studia

v celém výběrovém souboru byla 5,32 roku (SD = 1,67). Nejkratší délka studia byla na katolické teologické fakultě a činí 3,60 roku, na právnické fakultě 4,22 roku; nejdelší průměrná doba studia byla na filozofické fakultě a činí 5,78 roku. Vyjádříme-li střední délku studia mediánem, činila u většiny fakult pět let. Za zmínku stojí, že na řadě fakult studovalo více studentů osm let než sedm let.

Forma studia: Většina přijatých studentů zahajovala doktorské studium v prezenční formě (67 %). Během studia však většina z původně prezenčních studentů studium končila v kombinované formě (64 %). Opačná změna, tj. z původně kombinovaného studia na prezenční, byla spíše výjimečná (11 osob, tj. 0,8 %). Prezenční formu od počátku až do konce absolvovalo 24 % studentů. Jejich délka studia byla 3,95 roku (SD = 1,01).

Obr. 1: Průměr škály Pracovní podmínky s 95% intervalem spolehlivosti, očištěný o vliv formy studia

Kombinovanou formu od počátku až do konce absolvovalo 32 % studentů. Jejich délka studia byla 5,76 roku ($SD = 1,71$). Rozdíly mezi fakultami ve formách studia jsou výrazné. Zatímco na farmaceutické či matematicko-fyzikální fakultě na počátku téměř neberou studenty do kombinovaného studia, na právnické či pedagogické fakultě začíná většina studentů v kombinované formě.

Stáže během studia v ČR a v zahraničí: Dalo by se říci, že stáže v ČR jsou spíše výjimkou, zatímco stáže v zahraničí již jsou běžné. V rámci ČR se na stáže vydalo pouze 9 % absolventů, vydávali se na ně především studenti lékařských fakult (12–22 %), přírodovědecké fakulty (14 %) a fakulty tělesné výchovy a sportu (14 %). Pokud student absolvoval stáž v ČR, střední délka stáže (medián) byla tři týdny (napříč všemi fakultami), byť se vyskytly i velmi dlouhé stáže v délce několika let. Rozdíly ve střední délce stáže v ČR nebyly mezi fakultami statisticky významné (Kruskal-Wallis $H = 12,6$, $df = 11$, $p = 0,32$); pouze na 3. lékařské fakultě jsou běžnější dlouhodobější pobyty. Na zahraniční stáž vycestovalo alespoň jednou 41 % absolventů (při druhém šetření 43 %, při prvním 38 %). To však je, přes veškeré proklamace fakult, stále málo. Do zahraničí vyrazila přibližně polovina či více studentů. Lékařské fakulty UK v Plzni, farmaceutické fakulty, přírodovědecké fakulty, matematicko-fyzikální fakulty a teologických fakult (KTF, ETF a HTF). Nejméně jich vyjíždělo do zahraničí z právnické fakulty, a to 21 %. Do zahraničí doktorandi vyjížděli na delší dobu. Střední délka zahraniční stáže byla čtyři měsíce. Rozdíly mezi fakultami ve střední délce zahraničního pobytu jsou větší (Kruskal-Wallis $H = 67,3$, $df = 16$, $p < 0,001$). Zatímco medián délky zahraniční stáže na fakultě sociálních věd činil 10,5 měsíce, naopak na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové to

byl pouze jeden měsíc, na pedagogické fakultě a Lékařské fakultě UK v Plzni dva měsíce. U většiny fakult se medián pohyboval mezi třemi až šesti měsíci.

Hodnocení průběhu studia

Absolventi hodnotili kvalitu svého studia pomocí 26 položek, které měřily celkem sedm aspektů: kvalitu vztahů na pracovišti, pracovní podmínky pro doktorandy, služby pomocného personálu, kvalitu seminářů organizovaných fakultou, získané analytické schopnosti, získané dovednosti, kvality školitele a kvalitu zkoušení a hodnocení. Jednou položkou pak hodnotili kvalitu svého doktorského studia celkově.

Klima a vztahy na pracovišti: Mezi fakultami jsou statisticky významné rozdíly v průměrném hodnocení klimatu [$F(16; 1189) = 8,0$; $p < 0,001$]. Vysoce hodnotí vztahy a klima na pracovišti přírodovědně zaměřené fakulty (PřF, MFF, FaF v HK), o něco níže lékařské fakulty a ještě o něco níže humanitní a sociálněvědní fakulty.

Pracovní podmínky: Hodnocení pracovních podmínek závisí na formě studia. Kombinovaní studenti mají jiný režim než prezenční studenti, proto hodnotili pracovní podmínky o 0,4 bodu hůře než prezenční studenti. Obrázek č. 1 ukazuje, že se fakulty rozdělily do tří skupin: nejobtížnější podmínky pro svou práci mají doktorandi na FHS, FF a FSV. Průměrné podmínky na PedF, PF a ETF. Na ostatních fakultách UK považují respondenti podmínky pro práci za velmi dobré.

Přínosy studia, získané dovednosti: Přínosy studia zjišťovalo šest položek, které se dělily do dvou faktorů – rozvoj analytických dovedností a další získané dovednosti. V získaných analytických dovednostech nejsou mezi fakultami výrazné rozdíly. Příslušnost k fakultě vysvětluje pouze 4,2 % rozptylu hodnocení v této dimenzi [$F(16; 1311) = 3,52$; $p < 0,01$]. Uvažujeme-li

různé typy fakult (ve víceúrovňovém lineárně-regresním modelu), pak lze říci, že studenti sociálněvědních/humanitních fakult udávají o 0,3–0,5 směrodatné odchylky nižší hodnocení získaných analytických schopností než studenti ostatních typů fakult. Ani v získaných dalších dovednostech nejsou mezi fakultami výrazné rozdíly. Příslušnost k fakultě vysvětluje 3,5 % rozptylu hodnocení v této dimenzi [$F(16; 1299) = 2,94$; $p < 0,01$]. Typy fakult se mezi sebou mírně liší. Studenti sociálněvědních/humanitních fakult opět udávají nejnižší průměrné hodnocení (3,9), zatímco studenti teologických fakult nejvyšší (4,4) – [$F(3; 1316) = 10,10$; $p < 0,01$].

Hodnocení práce školitele

doktorandů: Individuální variabilita hodnocení toho, jak se školitel věnoval doktorandovi, je na většině fakult vysoká. Školitelé se tedy v rámci fakulty liší. Rozdíly mezi fakultami oproti tomu nejsou tak vysoké [$F(16; 1313) = 1,51$; $p = 0,08$; $h^2 = 0,02$]. Ani mezi typy fakult nejsou statisticky významné rozdíly [$F(3; 1330) = 1,53$; $p = 0,21$; $h^2 < 0,01$].

Zkoušení a hodnocení práce

doktorandů: U zkoušení je variabilita velmi nízká, naprostá většina všech absolventů jej hodnotí pozitivně jako korektní.

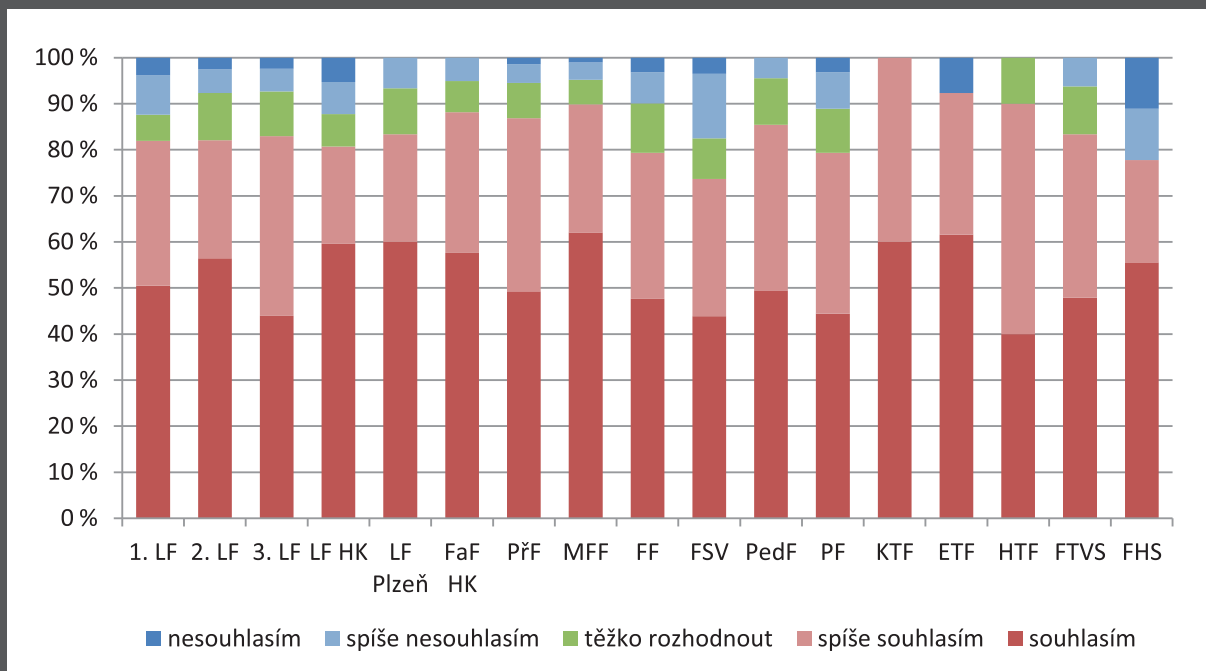
Celkové hodnocení kvality absolvovaného studia:

Absolventi doktorského studia na UK hodnotili své studium pozitivně. Přes 80 % respondentů uvedlo, že studium jako celek hodnotí kladně či převážně kladně. Vyšší podíl výhrad uvedli v tomto šetření pouze absolventi fakulty humanitních studií. Podrobnosti o jednotlivých fakultách přináší obrázek č. 2.

Uplatnění absolventů v praxi

Oborová mobilita: Akademické kariéry ve vystudovaném oboru se věnuje 81 % absolventů (ve druhém šetření to bylo 82 %, v prvním 63 %).

Obr. 2: Odpovědi na položku „Doktorské studium, které jsem absolvoval/a, hodnotím jako celek kladně.“

V příbuzném oboru pracuje dalších 11 % (ve druhém šetření 11 % absolventů, v prvním šetření 7 %). Sedm procent absolventů nezůstalo v oboru a nevěnuje se akademické kariéře (ve druhém šetření 7 %, v prvním to bylo dokonce 30 % absolventů). Situace je tedy relativně příznivá. Rozdíly mezi fakultami ilustruje obrázek č. 3.

Současné zaměstnání: Na vysoké škole působí 45 % absolventů (ve druhém šetření to bylo 46 %, v prvním šetření 41 %), v Akademii věd ČR pracuje 14 % absolventů (ve druhém šetření 12 %, v prvním šetření 13 %), ve výzkumných ústavech 4 % (ve druhém šetření 2 %, v prvním šetření 3 %), ve státní správě 6 % (ve druhém šetření 6 %, v prvním 5 %); v průmyslovém podniku 4 % (ve druhém šetření 5 %, v prvním šetření 2 %). Těch, kteří v době šetření nepracovali, bylo 6 % (rodičovská dovolená, OSVČ), v předcho-

zích šetřeních pak 5 %. Mezi fakultami existují rozdíly: do Akademie věd ČR častěji odcházejí doktorandi PřF (30 %), MFF (20 %) a FF (17 %). Do státní správy častěji odcházejí doktorandi PF (20 %), FSV (14 %), FF (11 %) a PedF (11 %). Součet uváděných procent mírně přesahuje 100 %, protože někteří absolventi mají kombinované úvazky a působí na dvou institucích.

Úvahy o práci v zahraničí:

V naprosté většině absolventi uvažují o tom, že zůstanou pracovat doma v ČR – 84 % (ve druhém šetření 85 %, v prvním šetření 89 %). V některé zemi EU by pracovalo 11 % (ve druhém šetření 7 %, v prvním 5 %), zatímco v zámoří, v USA a Kanadě, doufají pracovat jen 2 % absolventů UK (ve druhém šetření 2 %, v prvním 3 %). Statisticky významné rozdíly mezi fakultami nejsou.

Závěry

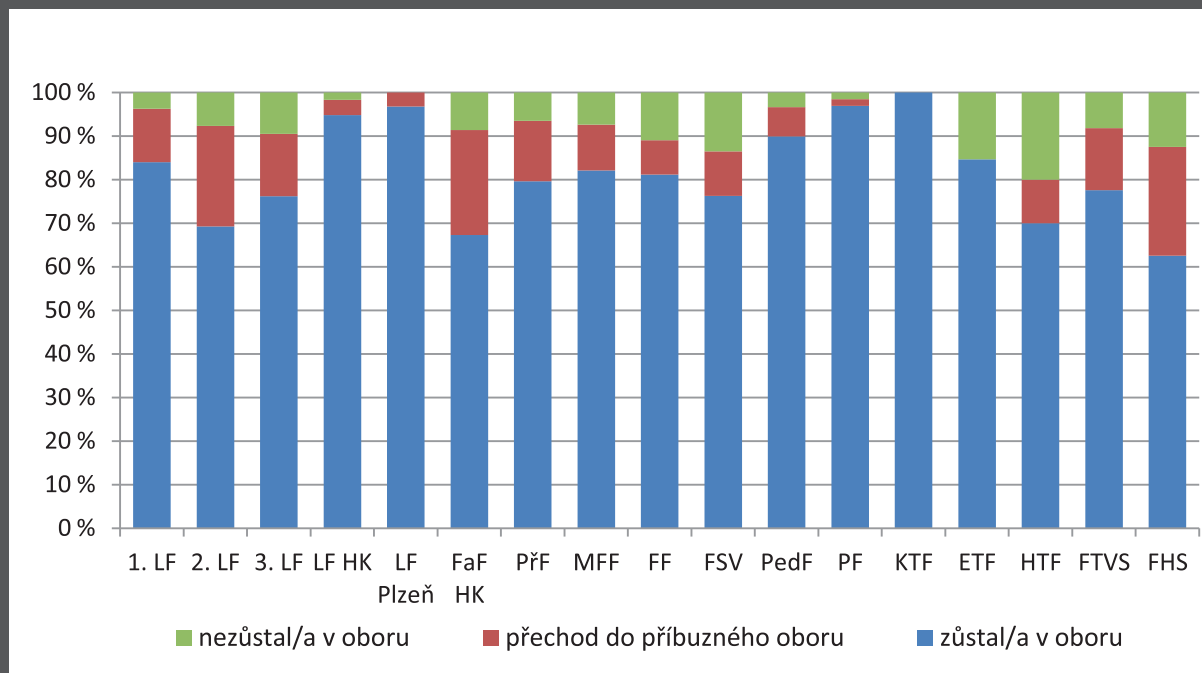
Získávání názorů doktorandů na kvalitu absolvované vědecké přípravy formou autoevaluce, která je organizována vysokou školou samotnou, v České republice zatím není normou. Pouze v letech 2011–2012 se uskutečnilo

prof. PhDr. JIŘÍ MAREŠ, CSc.

Spoluautor článku je zástupcem vedoucího Ústavu sociálního lékařství na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové. Zabývá se pedagogickou a lékařskou psychologií.

Obr. 3: Oborová mobilita absolventů jednotlivých fakult UK

reprezentativní celostátní šetření, koncipované však odlišně. V rámci výzkumného projektu IPN Kvalita tehdy řešitelé (ve spolupráci s firmou ACSA Brno) ověřovali dotazníky určené pro externí evaluaci kvality vysokoškolské výuky včetně kvality doktorského studia.

Univerzita Karlova má výhodu v tom, že provádí šetření u absolventů Ph.D. studia opakovaně, což umožňuje srovnávání v čase. Jsme si pochopitelně vědomi toho, že jde o absolventy z několika absolventských ročníků, tedy o časově opožděnou zpětnou vazbu; reálná situace na fakultách už může být mezitím jiná. Průzkumy tohoto typu však změnám napomáhají.

Výsledky šetření jsou pro UK vcelku příznivé. Shrňme-li hlavní pozitiva, dospějeme k tomuto výčtu: naprostá většina absolventů setrvává v oboru, který vystudovali. Absolventi konstatují, že jim doktorské studium rozšířilo zna-

losti a naučilo je novým dovednostem. Naprostá většina říká, že hodnocení jejich práce bylo seriózní, zkoušení korektní. Příznivě hodnotí práci školitelů a celkově jsou se svojí vědeckou přípravou spokojeni. Přetrvávají však některé problémy: stáže na jiných pracovištích v ČR jsou vzácné, stáže v zahraničí absolvuje jen část doktorandů a obvykle po kratší dobu. Doktorandi (hlavně humanitních oborů) se domnívají, že mezilidské vztahy na těch pracovištích, kde přípravu absolvovali, mají daleko k dobrému stavu, což jim vadí. V humanitních oborech mívají doktorandi (na rozdíl od přírodovědných a lékařských oborů) stísněné pracovní podmínky, nedobré vztahy na školicím pracovišti (hlavně u humanitních oborů) a neuspokojivé pracovní podmínky – řadu pomocných prací si musejí dělat sami, pomocný personál buď není, anebo je pověřen jinou

prací. Stěžují si také na nevyrovnanou kvalitu odborných seminářů, které tak jako tak musejí absolvovat. Předpokládáme, že obdobná šetření budou pokračovat. Univerzita Karlova jako celek i její fakulty takové údaje potřebují.

Mgr. STANISLAV JEŽEK, Ph.D.

Spoluautor článku je výzkumným pracovníkem Institutu výzkumu dětí, mládeže a rodiny na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně. Na katedře psychologie vyučuje statistiku a metodologii.

Manuál pro doktorské studium

Ivan Jakubec

Úzké propojení výuky a vědecké činnosti charakterizuje kvalitní univerzitu výzkumného typu. Takzvané research university se neobejde bez výchovy mladých vědců. Vzrůstající počet studentů doktorského studia, narůstající počet studijních programů a studijních oborů, velký počet oborových rad a jejich členů i velké množství školitelů a konzultantů vyžadují zpřehlednění a zpřesnění některých činností spojených s naplňováním doktorského studia. Za tímto účelem vznikl Manuál pro doktorské studium.

U studentů doktorského cyklu se předpokládá vysoká motivace ke studiu a odborná způsobilost. Foto: archiv UK

Podnětem k vytvoření Manuálu pro doktorské studium byla potřeba sjednocení organizace a postupů v některých oblastech doktorského studia. Manuál bere v potaz výsledky úsilí pracovní skupiny, jejíž členové se pohybují v reálné a exekutivní praxi doktorského studia, připomínky kolegia rektora i reálnou praktickou činnost při naplňování doktorského studia. Doktorské studium je ve srovnání s bakalářským a magisterským studiem nejméně

předpisově ukotveno. Manuál shrnuje činnosti, práva a povinnosti jednotlivých subjektů účastnících se realizace doktorského studia. Většina ustanovení je deklaratorního charakteru vzhledem k tomu, že vyplývají ze zákona o vysokých školách či z vnitřních předpisů Univerzity Karlovy v Praze. Materiál je určen účastníkům doktorského studia a pracovníkům jednotlivých fakult pro snazší orientaci v doktorském studiu. Manuál obsahuje i ustanovení, která

zákon o vysokých školách ani vnitřní předpisy Univerzity Karlovy v Praze dosud neupravují. Zahrnuje ustanovení týkající se oborových rad a jejich předsedů, garantů, školitele (případně konzultanta), děkana a rektora a samozřejmě studenta doktorského studia. Bere také ohled na specifika doktorských studijních programů v biologii a medicíně a koordinační rady těchto programů. Při realizaci doktorského studia všichni zúčastnění dodržují stá-

vající platnou legislativní normu (zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů) a vnitřní předpisy Univerzity Karlovy v Praze (Statut Univerzity Karlovy v Praze, Studijní a zkušební řád Univerzity Karlovy v Praze).

Oborová rada

Manuál vychází z toho, že v doktorském studiu zaujímá zcela nezastupitelnou úlohu oborová rada, na níž leží hlavní tíha odpovědnosti za obsahovou náplň studijního programu/oboru i za jeho realizaci. Funkční oborová rada je zárukou fungování doktorského studijního programu/oboru. Oborová rada komunikuje se studentem, školitelem, případně konzultantem a s vedením fakulty. Předseda oborové rady, zvolený členy oborové rady z jejího středu, je zodpovědný za činnost této rady. Jeho význam je dán odpovědností vůči děkanovi fakulty a odpovědností za dodržování předpisů Univerzity Karlovy v Praze.

K problematice garantů programu a oborových garantů bylo vydáno samostatné Opatření rektora 10/2013, jehož účinnost nastává prvním dnem akademického roku 2013/2014. Manuál v tomto odráží uvedené opatření rektora.

Školitel

Doktorské studium je koncipováno převážně jako studium individuální, kde je rozhodující odborný vztah mezi školitelem a studentem. Vyjádřením vzájemné komunikace je naplňování individuálního studijního plánu. Funkce školitele je pro doktorské studium nezastupitelná. Školitel má odpovědnost za kvalitu doktorského projektu (tématu) a za odborné vedení studenta. Školitel je akademickým pracovníkem (docentem, profesorem, významným expertem) schváleným vědeckou radou fakulty, který je svou odborností, občanskou bezúhonností a morálně-volními vlastnostmi zárukou kvalitního a řádného vedení studenta a současně disponuje dostatkem času pro školení studenta. Každý školitel by měl mít minimální základní znalosti platné legislati-

vy a vnitřních předpisů UK, neboť jejich neznalost vede k závažným důsledkům včetně soudních sporů. Konzultant jako špičkový specialista v dané oblasti je schopen vést studenta a doplňovat odborné působení školitele. Zodpovídá za pověřenou část povinností školitele. Konzultant však nemůže nahradit primární zodpovědnost školitele za odbornou stránku doktorského studia.

Doktorské studijní programy v biomedicině

Samostatný oddíl tvoří doktorské studijní programy v biomedicině (DSPB), které jsou založeny na spolupráci Univerzity Karlovy v Praze a Akademie věd ČR v oblasti doktorského studia biomedicíny a které vycházejí z Rámcové smlouvy o spolupráci při realizaci studijních programů a Smlouvy o sdružení uzavřené mezi Univerzitou Karlovou v Praze a Akademií věd ČR v roce 2007. Současně tyto studijní programy umožňují soustředěné využití odborné kapacity obou institucí a účelné využití materiálních prostředků jednotlivých školicích pracovišť. DSPB se řídí platnou legislativou pro vysokoškolské studium. Doktorské studijní programy řídí koordinační rada v čele s předsedou. Za Univerzitu Karlovu v Praze je koordinací DSPB pověřen příslušný prorektor a za Akademii věd ČR předseda koordinační rady.

Požadavky a pravomoci

U studentů se předpokládá vysoká motivace ke studiu, odborná způsobilost, samostatná tvůrčí činnost, aktivní přístup k naplňování individuálního studijního plánu a osobní odpovědnost. Děkan jako vrcholný představitel fakulty svými pravomocemi vytváří podmínky pro realizaci doktorského studia. Soustavně kontroluje uskutečňování studijních programů. Jeho rozhodnutí mají prvoinstanční charakter. Rektor jako vrcholný představitel univerzity svými pravomocemi vytváří podmínky pro realizaci doktorského studia. Vědecká i pedagogická činnost na Univerzitě Karlově v Praze předpokládá dodržování etických principů, akademických

svobod a zásad autonomie vědeckého poznávání i čestného a poctivého jednání členů akademické obce. Přesnost a objektivita použitých metod patří k základním zásadám vědecké a tvůrčí činnosti. Respektování uvedených principů, svobod a zásad tvoří neododdělitelnou součást doktorského studia.

NA ZPRACOVÁNÍ MANUÁLU PRO DOKTORSKÉ STUDIUM SE PODÍLELI:

ThDr. Kamila Veverková, Th.D.
Mgr. Josef Kružík, Ph.D.
prof. MUDr. Tomáš Hanuš, DrSc.
doc. RNDr. Vojtěch Ettler, Ph.D.
prof. PhDr. Antonín Rychtecký
prof. PhDr. Ivan Jakubec, CSc.
PhDr. Vladislava Kůželová
JUDr. Eva Kášová, Ph.D.
Eva Semerádová
Kamila Klabalová

Manuál pro doktorské studium najdete ke stažení na webu Univerzity Karlovy v Praze: www.cuni.cz/UK-26.html.

prof. PhDr. IVAN JAKUBEC, CSc.

Autor článku je prorektorem UK pro doktorské studium a akademické kvalifikace a zástupcem ředitele Ústavu hospodářských a sociálních dějin FF UK.

Rozvoj kompetencí a informační podpora doktorandů na UK

Hana Urychová

Podpora doktorandů je – jak ostatně uvádí i Dlouhodobý záměr UK na roky 2011–2015 – jednou z prioritních oblastí Univerzity Karlovy. V letošním roce univerzita realizuje několik dílčích rozvojových projektů. Jedním z nich je i projekt Informačně-poradenského centra UK, zaměřený na informační služby a kariérové poradenství studentů v doktorských studijních programech. A právě ten vám představujeme níže.

Jaké jsou možnosti zahraničních stáží, se doktorandi dozvěděli na přednášce 8. října 2013. Foto: Vladimír Šigut

Doktorandi na UK

Na Univerzitě Karlově studuje 8 038 studentů v doktorských studijních programech (stav k 31. 10. 2012). Tito studenti tvoří 15,4% z celkového počtu studentů univerzity a z velké části (85%) se jedná přímo o absol-

venty UK, kteří již univerzitu dobře znají – pokračují ve studiu buď přímo na domovské katedře, případně si volí v rámci své fakulty (či na oborově blízkých fakultách) katedru jinou. Zbývajících 15% z celkového počtu doktorandů na UK tvoří absolventi

magisterského studia, kteří přicházejí z jiné vysoké školy. Na UK rovněž studuje 1 281 doktorandů – cizích státních příslušníků, což je cca 16% z celkového počtu doktorandů na UK. Většina studentů doktorského studia (cca 73%) současně při studiu pracuje,

značná část doktorandů již také plní rodičovské povinnosti (viz *Kuchař, Pavel: Sledování rodinných a pracovních povinností vědeckých a pedagogických pracovníků Univerzity Karlovy. Závěrečná zpráva z výzkumu IPC UK, 2011*). Cílem informačních a poradenských služeb na UK je podporovat studenty ve všech fázích studia – tj. poskytovat dostatek informací potřebných především ve studijních počátcích, podporovat při eventuálních problémech v průběhu studia i nabízet příležitosti k dalšímu osobnostnímu rozvoji a vzdělávání. Do posledního zmíněného spadá organizace rozličných aktivit, které jsou zaměřeny na výcvik dovedností uplatnitelných na trhu práce, apod.

Specifika doktorského studia

Doktorské studium je specifické a od způsobu studia magisterských studijních programů se zásadně odlišuje. Pomineme-li jádro studia, tedy hledisko vědecké přípravy, hlavní rozdíl tkví ve značné samostatnosti a individuální volnosti, kterou doktorand v porovnání s předchozím studiem získává. Od doktorandů se očekává vyzrálý a odpovědný přístup ke studiu – ne všichni noví studenti jsou však na takové pojetí studia připraveni a leckdy bývají zaskočení. Doktorské studium v podstatě představuje přechod od studia, v jehož rámci student tráví většinu času na přednáškách, ke studiu samostatnému a zodpovědnému, kdy sice nad studentem ještě stále drží „ochrannou ruku“ školitel, ale jež zahrnuje i samostatné řešení problémů v praxi. Po celou dobu doktorského studia konzultuje student problémy týkající se řešení své práce se školitelem, a proto by měl být vztah studenta a školitele již od prvních dnů studia založen na dobré komunikaci a vzájemné spolupráci. Může se jistě stát i to, že vztah studenta a školitele nebude ideální. I tuto situaci je však vždy možné řešit (nejlépe na začátku studia). O kvalitu doktorských studií pečují garanti studijních programů a oborové rady, které

každoročně hodnotí zdárný postup každého jednotlivého studenta a projednávají případné úpravy individuálních studijních plánů.

Všechna rizika spojená s nově nabytou volností si obvykle student uvědomí již v průběhu prvního ročníku a svůj studijní styl přizpůsobí okolnostem tak, aby studium zdárně zvládal. Záleží samozřejmě na osobních vlastnostech studenta, jeho motivaci a přístupu ke studiu. Stává se však také, že nároky kladené na samostatnost jsou příčinou ukončení doktorského studia již v jeho začátcích.

Pokud student začátek studia zvládne a pochopí, že je třeba pečlivě plánovat každé další období studia tak, aby úspěšně plnil všechny povinnosti vyplývající z jeho individuálního studijního plánu, může se věnovat kromě vědeckých a badatelských aktivit rovněž svému osobnímu rozvoji. V průběhu studia je hlavním cílem připravit studenta na samostatné řešení daných úkolů, naučit ho rozplánovat práci do etap. V případě studentských projektů v rámci Grantové agentury UK se student naučí nejen jak prostudovat a naplánovat tematiku na několik let dopředu, jak rozdělit finance, připravit a prezentovat konferenční příspěvky či publikační výstupy své práce, ale i jak dobře zvládat jednotlivé etapy při zpracovávání vlastní disertační práce.

Podpora doktorandů na UK

Studentům doktorských programů poskytuje univerzita rozličné způsoby podpory. Ačkoliv stále platí, že nejvýznamněji doktoranda podpoří a motivuje zpravidla jeho vlastní školitel, doktorandi mohou rovněž využít i služeb poradenských pracovišť, která se soustřeďují na poradenské a rozvojové aktivity či pomoc při řešení případných studijních i osobních problémů. Univerzita Karlova vytváří doktorandům příznivé sociální podmínky ke studiu. Nabízí ubytování – přiděluje byty doktorandům či mladým vědeckým pracovníkům (viz *Pravidla pro přidělování startovacích bytů na UK*; upravuje opatření rektora č. 31/2009).

Některé fakulty specificky podporují studenty-rodiče. Jako příklad zmiňme mateřskou školkou Rybička na přírodovědecké fakultě (www.skolkarybicka.cz) nebo službu svépomocného hlídání dětí v dětském koutku na filozofické fakultě.

Ve vlastním studiu univerzita podporuje studenty kromě jiného tím, že jim nabízí možnost doplnit si mnohé kompetence, kterých využijí nejen k úspěšnému zvládnutí vlastního studia, ale i v příštím či stávajícím profesním uplatnění. Některé fakulty tak realizují speciální kurzy pro doktorandy, které jsou prioritně nabízeny studentům dané fakulty.

Projekt *Rozvoj kompetencí a informační podpora doktorandů na Univerzitě Karlově v Praze*, jehož řešitelem je Informačně-poradenské centrum UK (IPC), se zaměřuje na obecnější výstupy využitelné doktorandy celé UK bez ohledu na studijní obor. Semináře, kurzy a další výstupy projektu IPC jsou k dispozici doktorandům a mladým akademickým pracovníkům celé UK a vhodně tak doplňují aktivity realizované v rámci dalších, fakultních, projektů. Projekt zahrnuje tyto výstupy v jednotlivých oblastech:

a) vzdělávání pro doktorandy – cyklus kurzů a seminářů, b) podporu mobility – semináře, c) poradenskou podporu – supervize a individuální koučink, d) informační materiály o vzdělávání a službách pro doktorandy.

Potřeba dalšího vzdělávání a rozvoje doktorandů v dovednostech, které požadují zaměstnavatelé, se potvrzuje i v průzkumech, které IPC zpracovává v souvislosti s přípravou programu *Absolvent*. V jejich rámci bylo zjištěno, že 27 % účastníků programu tvořili v roce 2012 studenti doktorského studia (v předcházejícím roce bylo procento obdobné). Aktivity zaměřené na rozvoj kompetencí doktorandů vycházejí vstříc jejich potřebám – jsou navíc pojaty jako semináře a interaktivní workshopy pro pokročilé, v některých případech rovněž tematicky navazující na problematiku přednášek v programu *Absolvent*.

PRO DOKTORANDY JIŽ INFORMAČNĚ-PORADENSKÉ CENTRUM UK USPOŘÁDALO:

V první polovině roku 2013 v rámci projektu *Rozvoj kompetencí a informační podpora doktorandů na Univerzitě Karlově v Praze* proběhly tyto semináře a kurzy:

Projektové a procesní řízení pro pokročilé

Kurz proběhl 26. března 2013 pod vedením lektora RNDr. Alexe Vinšů a byl zpřístupněn studentům také v e-learningové formě.

Prezentační dovednosti pro doktorandy

Kurz se konal 10. dubna 2013 pod vedením lektorky MgA. Aleny Špačkové. Účastníci měli možnost konkrétní postupy prakticky ověřit a v diskusi konfrontovat získaná individuální

doporučení se svými dosavadními zkušenostmi.

Kreativita a sociální kreativita
Workshop proběhl 14. května 2013. Lektor doc. PhDr. Jaroslav Vančát, Ph.D., pojal kreativitu jako celostní metodu kontinuálního celoživotního seberozvíjení a sebeproměny. Seznámil účastníky se základními sociálními předpoklady rozvoje kreativity a ukázal, jak chápat osobnostní předpoklady k tvořivosti a jak je rozvíjet.

Time management

Lektor Ing. Pavel Trojánek vedl seminář 14. května 2013. Zaměřil se na techniky stanovování priorit a efektivního plánování času, metody dlouhodobého plánování, určování osobní vize či stanovování cílů. Část semináře byla rovněž věnována boji s prokrastinací.

Prevence a zvládání stresu

V semináři, který proběhl 21. května 2013, lektorka MUDr. Dagmar Schneiderová nabídla přehled o problematice profesního stresu. Účastníci měli možnost zabývat se i vlastními strategiemi zvládání stresu a sdílet s ostatními své zkušenosti.

Koučování a sebekoučování

Seminář se konal 18. června 2013. Lektorka Mgr. Lenka Slavíková zájemce seznámila s principy koučování a ukázala, jak využívat sebekoučování k naplnění svých cílů a plánů – ve studijním, ale i běžném životě. Účastníci si vyzkoušeli své cíle nejprve definovat a následně s nimi pracovat pomocí GROW modelu koučování.

Kurzy a semináře pomohly studentům doplnit si znalosti v projektovém a procesním řízení, procvičit prezentační dovednosti, zaměřit se na efektivní zvládání pracovní zátěže (téma prevence a zvládání stresu), seznámit se s možnostmi koučování a sebekoučování či s efektivními metodami time managementu. Všechny semináře a kurzy jsou účastníky hodnoceny formou dotazníků. U některých kurzů účastníci ocenili především interdisciplinaritu a univerzálnost či pojetí tématu: „Nejdřív jsem se bála, že bude plná teoretických rad, ale náplň nakonec překonala očekávání a pozitivně mě překvapila,“ vyjádřila se jedna z účastnic semináře *Kreativita a sociální kreativita*. Přínos semináře potvrzuje i další účastnice: „Jasně, přehledné,

zajímavé, využitelné.“ Na dalších akcích účastníci oceňovali především interaktivitu, prostor pro vlastní názory, uvolněnou atmosféru, přátelské prostředí, podnětné myšlenky a kolegiální přístup. Mnozí též přivítali propojení teorie s praktickými cvičeními.

Velmi přínosné jsou také kritické náměty některých účastníků, k nimž můžeme přihlížet při dalším konání kurzu: „Téma by mohlo být konkrétnější – například time management při psaní disertace.“

Web: ipc.cuni.cz

E-mail: ipc@ruk.cuni.cz

Adresa:
Celetná 13, 116 36 Praha 1

Po–Čt: 9.00–18.00
Pá: 9.00–16.00

PhDr. HANA URYCHOVÁ

Autorka je vedoucí Informačně-
-poradenského centra Univerzity Karlovy.

**PŘIJĎTE!
V ZIMNÍM SEMESTRU 2013
JSME PRO DOKTORANDY
PŘIPRAVILI:**

8. října 2013

**Možnosti zahraničních stáží
pro doktorandy**

lektor MgA. Stanislav Urbánek
Účastníci získají přehled o programech AKTION, CEEPUS, SCIEX, o Norských fondech či fondech EHP a evropské síti EURAXESS, seznámí se s portálem EURAXESS Jobs, na němž mohou nalézt jak vlastní pracovní příležitosti v oblasti vědy a výzkumu, tak možnosti Ph.D. a post-doktorandských pozic.

23. října 2013

**Nejnovější informační zdroje
v knihovnách UK**

lektor Petr Urválek
Účastníci semináře budou informováni o nejnovějších elektronických zdrojích, které knihovny UK zpřístupňují svým uživatelům, a o vyhledávacích nástrojích pro jejich využití.

30. října 2013

**Základy tvorby kurzů v LMS
systému Moodle**

lektorka MUDr. Jitka Feberová, Ph.D.
Seminář se zaměří na seznámení účastníků s možnostmi využití centrálních instalací LMS Moodle UK (Learning Management System Moodle – prostředí pro tvorbu e-learningových kurzů, jejichž provoz je u centrálních instalací Moodle UK zabezpečován Ústavem výpočetní techniky UK). V praktické části semináře bude účastníkům zpřístupněn pokusný kurz a ukázány základní vlastnosti prostředí Moodle, tedy možnosti nastavení prostředí, práce s uživateli kurzu a vkládání nejdůležitějších typů materiálů do prostředí kurzu.

19. listopadu 2013

**Týmová spolupráce a umění
vyjednávat**

lektorka PhDr. Ivana Hubáčková
Správně fungující tým má jasně definovaný účel, je kooperativní a spolupracuje na dosažení vytyčeného cíle. Jeho efektivitu ovlivňují nejen odborné znalosti a schopnosti členů týmu, ale také chování jednotlivců k ostatním členům týmu, jejich přístup k řešení problémů a postoj k plnění úkolů, umění vyjednávat či přesvědčovat.

27. listopadu 2013

**Nejdůležitější krok k přesvědčivosti
v rozhovoru: vnitřní postoj**

lektorka MgA. Alena Špačková
Během čtyřhodinové spolupráce s lektorkou si studenti potvrdí, že dialogy nelze regulovat mechanicky, protože partnerova reakce je vždy otevřená. Ověří si také, že ani bravurní používání technik dlouhodobě nenahradí vnitřní postoj plný respektu a vůle chovat se k sobě slušně. Účastníci si vyzkouší, jak vnitřní postoj ovlivňuje schopnost uhájit své potřeby a projevit pohotovost v konfrontaci. Studenti upevní svůj vnitřní postoj zahrnující zájem o komunikačního partnera a o pracovní výsledek, aby vnější techniky používali účinně jako doplňkové nástroje rozhovoru.

14. října a 4. listopadu 2013

**Supervizní skupina pro začínající
pedagogické pracovníky**

PhDr. Vendula Junková
Skupinová supervize seznámí s teorií a základními principy supervize a zároveň poskytne prostor pro sdílení problematiky práce doktoranda a „postdoc“ pracovníka, nabídne řešení konkrétních případů a problé-

mů, se kterými se doktorandi na VŠ setkávají. Bude sloužit jako podpora a místo setkání a výměny zkušeností s kolegy na podobných pozicích a v podobné situaci i jako nástroj zpětné vazby. Mohla by tak přispět k rychlejšímu a plnějšímu zvládnutí role VŠ pedagoga.

**Individuální koučink (probíhá
po celý semestr)**

poradkyně/koučka Mgr. Silvie Nedvědová

Koučink může studentům pomoci lépe využívat jejich potenciál. Rozhovor s koučkou umožňuje sebereflexi, soustředěné prozkoumání reality a zmapování možností řešení přinesených témat. Koučink podporuje rozvoj vlastní aktivity klientů. Kromě dalších přínosů rozvíjí při dlouhodobějším působení schopnost tvořivého přístupu k řešeným tématům, schopnost plánování a komunikační dovednosti. V kontextu doktorského studia, vědecké práce a pedagogické činnosti nabízí spolupráce s koučkou výrazný přínos.

Na individuální koučink se lze přihlásit zde: <http://www.vsporadna.cz/cuni>.

**Etika ve vědě (termín bude
upřesněn) – Mgr. Ludmila Svobodová
a kol.**

Kurz zahrnuje informační etiku obecně a dotýká se etiky ve vybraných oblastech souvisejících s působením doktorandů (pedagogika, komunikace, pracovní prostředí, publikování, prostředí Internetu). Kurz bude doplněn distanční formou.

Anotace jednotlivých akcí a registrace najdete na:
<http://ipcl.cuni.cz/rozvojkompetenci/>.

V rámci projektu *Rozvoj kompetencí -a informační podpora doktorandů na Univerzitě Karlově v Praze* budou také vytvořeny informační materiály

k aktuální nabídce vzdělávání pro doktorandy na UK nebo o službách, které UK poskytuje studentům-rodicům. Věříme, že

projektové aktivity budou pro doktorandy stejně inspirativní a přínosné jako v minulém semestru.

Katolická teologická fakulta

Mezinárodní konference *Mezi historií a evangeliem* se uskutečnila na KTF letos v dubnu – proděkan ThLic. Jaroslav Brož, Th.D., S.S.L., s týmem spolupracovníků z řad studentů. Foto: Helena Kodáliková

Mezi doktorskými studijními obory byla zvláště Katolická teologie hodnocena jako nosný obor s bohatou výzkumnou činností a výbornými dosavadními výstupy. Podíl doktorandů na řešení projektů (GA AV: *Metafyzika v současné analytické filosofii a její souvislosti s metafyzikou novodobého aristotelismu*, GA ČR: *Filosofie náboženství v díle Immanuela Kanta*) na katedře filosofie či vzájemná spolupráce doktorandů studijních oborů Katolická teologie a Církevní a obecné dějiny na produkci Centra dějin české teologie představují slibný trend rozvoje stěžejního oboru doktorského studia.

Naši doktorandi se úspěšně zapojují do grantových soutěží na Univerzitě Karlově (projekty GA UK s úspěšností 35 % v roce 2013), realizují svůj výzkum v programech UNCE (*Transcendence a její interpretace v teologii a umění*) a PRVOUK (P01 – *Teologie jako způsob interpretace dějin kultury*). Stoupající měrou bádají v zahraničních institucích s podporou Fondu mobility UK. Aktivně se podílejí na přípravě a řešení

projektů GA ČR (*Kulturní kódy a jejich proměny v husitském období*), ministerstva kultury (např. projekty Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity – NAKI: *Kultura a umění benediktinského řádu ve střední Evropě 800–1300; Lesk a sláva českého království. Kořeny české státní a národní identity*). Doktorandi studijního oboru Dějiny křesťanského umění připravují doktorandské konference a prezentují výsledky své práce na odborných pracovištích v ČR i v zahraničí. Při řešení specifického vysokoškolského výzkumu na téma *Přehledné dějiny renesance a manýrismu v Itálii a Záalpi I–II* připravovali doktorandi v předchozích letech (2011–2012) internetový portál *Dějiny umění renesance a manýrismu* (dia.ktf.cuni.cz/synopsis/), podílejí se tak na rozvoji seminářů renesančního umění a pod vedením školitele rozvíjí své pedagogické kvality pro osobní budoucí rozvoj a uplatnění. V oborech Dějiny křesťanského umění a Katolická teologie se úspěšně rozvíjí mezinárodní spolupráce doktorandských týmů, např.

v rámci projektu Rozvoj doktorských studijních programů a zahraniční spolupráce na Katolické teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze s italskými subjekty či společného doktorandského semináře s belgickými doktorandy a teology z Katholieke Universiteit v Lovani. Doktorandská výměna prospěla konektivě se zahraničními univerzitami a posílila schopnosti doktorandů obhájit doktorské projekty v různých fázích jejich vývoje.

Doktorandi jsou úspěšní v získávání prestižních stipendií na výzkum u soukromých nadací (mj. *Fondazione di Studi di Storia dell'arte Roberto Longhi*). V následujících akademických letech plánujeme ve všech studijních oborech doktorského studia zkvalitňovat a podporovat tuto vědeckou výměnu se zahraničními subjekty v Německu, Rakousku, Švýcarsku a Itálii.

doc. PhDr. Martin Zlatohlávek, Ph.D.,
proděkan pro vědu;

Mgr. Sylva Ondřejíčková, Th.D.,
referentka pro doktorské studium

Web: ktf.cuni.cz

Adresa:
Thákurova 3,
160 00 Praha 6, Dejvice

Tel.: 220 181 241

Proděkan pro vědu:
doc. PhDr. Martin Zlatohlávek, Ph.D.

Referentka pro doktorské studium:
Mgr. Sylva Ondřejíčková, Th.D.

science@ktf.cuni.cz

Evangelická teologická fakulta

Fakulta rozvíjí tři doktorské studijní obory v programu Teologie – Biblická teologie, Historická teologie a teologie náboženství a Systematická a praktická teologie – a jeden v programu Filozofie. Ve všech případech jde o obvyklý typ postgraduální specializace ve smyslu advanced studies. Účastníci prohlubují své znalosti teoretických základů a seznamují se se současným bádáním v jednotlivých oborech. Těžištěm studia je individuální disertační projekt, který navazuje na vědeckou práci příslušné katedry. V oboru Biblická teologie se soustředí na analýzu a kritickou interpretaci starověkých křesťanských textů, znalost příslušných starověkých jazyků (vedle hebrejštiny a řečtiny je to zpravidla koptština, aramejštiny nebo syrština) a kulturně-historický kontext, v němž texty vznikaly. V oboru Historická teologie a teologie náboženství se specializují buď na historické vědy, nebo na kritickou analýzu religionistických jevů v minulosti i současnosti. V oboru Systematická a praktická teologie se dále specializují např. na dogmatiku, eklesiologii, ekumeniku nebo teologickou etiku. V programu Filozofie si osvojují tradici kritického myšlení se zvláštním zřetelem na křesťanskou tradici a teologické souvislosti filozofie. Doktorandi v oboru Biblická teologie spolupracují s centrem excelence Dějiny a interpretace Bible. Nově se podařilo navázat spolupráci s univerzitami v Tel Avivu a Jeruzalémě a tamními instituty archeologie. Díky tomu se naši doktorandi mohou od roku 2011 více zaměřit také na studium materiální kultury, která tvoří nedílnou součást interpretace biblických textů. V témže roce se již tito doktorandi zúčastnili kampaně ve známé lokalitě Chirbet Qeiyafa, jež je významná pro obraz dějin Judska v době železné v 10. stol. př. Kr. O rok později byla uzavřena díky prof. Lipschitsovi, vedoucímu archeologického institutu na univerzitě Tel Aviv, dohoda o účasti Evangelické teologické fakulty UK v The Lautenschlä-

Díky expedici Chirbet Qeiyafa se doktorandi ETF mohou zaměřit také na studium materiální kultury – prosévání vykopané suti. Foto: M. Prudký

ger Excavation Project. Tento víceletý projekt se soustředí na vykopávky v lokalitě Tel Azeka, která je důležitá pro porozumění politických a socioekonomických souvislostí Judského království. V konsorciu projektu jsou zastoupeny prestižní instituce jak z Evropy a Severní Ameriky, tak i z Asie a Austrálie. Univerzita Karlova je zde zatím jedinou východoevropskou institucí. V tomto roce vyjíždí do Azeky na měsíc skupina studentů doktorského studia vedená doc. Martinem Prudkým a dr. Filipem Čapkem. Vedle toho se naši doktorandi nově zapojili i do vykopávek v otevřené lokalitě Ajn el-Džarba, kde se pod vedením Katariny Streit zkoumá kultura Vádí Raba z období chalkolitu. Doktorandi v dalších oborech spolupracují zejména s projektem PRVOUK Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury. Vyjíždějí na stáže zejména do Německa, Švýcarska a Velké Británie.

Mgr. Filip Čapek, Th.D.,
odborný asistent na katedře
Starého zákona ETF UK

Web: etf.cuni.cz

Adresa:
p. schr. 529, Černá 9,
115 55 Praha 1

Tel.: 221 988 216

Proděkan pro doktorské studium:
doc. Jiří Mrázek, Th.D.

Vedoucí pro agendu doktorského
studia: Vladimíra Dubinová

office@etf.cuni.cz

Husitská teologická fakulta

Studovna husitské teologické fakulty. Foto: Archiv HTF UK

Doktorské postgraduální studium existovalo na Husově československé bohoslovecké fakultě v Praze ještě před inkorporací do svazku Univerzity Karlovy. Bylo tříleté, ale jeho absolventům nebyl přiznán titul kandidáta věd. Po inkorporaci fakulty v roce 1990 je doktorské studium organizováno již standardním způsobem.

Husitská teologická fakulta má ve studijním programu teologie v současné době akreditovány dva studijní obory: Husitská teologie a Judaistika. Jedná se o malé a úzce profilované obory, které nejsou na jiných akademických pracovištích realizovány. Doktorandi studují pod vedením špičkových odborníků a mají také možnost pravidelně pobývat na zahraničních partnerských pracovištích. V akademickém roce 2012/2013 studuje v prezenční a kombinované formě celkem 57 studentů, z nichž 40 je studenty Husitské teologie a zbylých 17 je studenty Judaistiky. Absolventi oborů pokračují buď v akademické dráze, nebo pracují v odborné sféře. Za všechny můžeme zmínit ThDr. Jakuba Smrčku, Th.D., který ukončil své studium Husitské teologie v roce 2008 a v současnosti zastává funkci ředitele Husitského muzea v Táboře. Význam-

né ocenění, Bolzanovu cenu, získal v roce 2012 Mgr. et Bc. Martin Dekarli, Th.D., za disertační práci *Myslet církve a svobodu. Prolegomena k Husově eklesiologii a morální teologii*.

Ve studijním oboru Husitská teologie bylo od roku 2005 obhájeno celkem 27 prací, které pokrývají všechny obory teologického kompendia. Kromě vlastního badatelského významu jsou mnohé z nich přínosné svými tématy pro Církev československou husitskou.

Ve studijním oboru Judaistika bylo od roku 2009 obhájeno celkem 12 prací, z nichž některé mají významný vědecký dosah, jako například disertační práce ThDr. Ivana Kohouta, Th.D., *Textová a gramatická analýza vybraných pasáží knihy Zohar*. Úspěšným školitelem v oboru Judaistika je doc. PhDr. Bedřich Nosek, CSc., kterému jeho žáci k životnímu jubileu v roce 2012 připravili rozsáhlou kolektivní monografii mezinárodního významu *Šalom. Pocta Bedřichu Noskovi k sedmdesátým narozeninám*, která byla vydána v nakladatelství L. Marek. Interdisciplinární charakter zdůrazňujeme od samého počátku existence obou oborů. Vedle vlastní hermeneutické teologické práce klademe velký důraz na znalosti historické a filologické.

V minulosti se fakultě osvědčilo zvláště k výuce doktorandů významné zahraniční odborníky (prof. Dr. Zdenka Radslava Dittricha – Univerzita Utrecht, prof. Dr. Gerta Hummela – Univerzita Saarbrücken, prof. ThDr. Jana Milíče Lochmana – Univerzita Basilej a další). I když tato tradice byla dočasně přerušena, fakulta se k ní postupně vrací.

ThDr. Kamila Veverková, Th.D.,
proděkanka pro vědu a výzkum

Web: htf.cuni.cz

Adresa:
Pacovská 350/4
140 21 Praha 4 – Krč

Tel.: 222 539 209

Proděkanka pro vědu a výzkum:
ThDr. Kamila Veverková, Th.D.

Vedoucí oddělení vědy, doktorského
studia a zahraničních styků:
Eva Filipová
eva.filipova@htf.cuni.cz

Právnická fakulta

Právnická fakulta UK má do roku 2020 akreditovaný doktorský studijní program Teoretické právní vědy v českém jazyce ve 13 specializacích (z tohoto dvě v anglickém jazyce). V programu studuje 423 studentů, z toho 39 v interní formě. O atraktivitě oborů doktorského studijního programu na právnické fakultě svědčí i letošní vysoký počet přihlášek zájemců, který dosáhl čísla 144. V souladu se záměrem fakulty posílit kvalitativní stránku studia lze přijmout do prvního ročníku 80 studentů. Doktorské studium (Ph.D.) ukončilo od dob jeho zahájení (včetně absolventů studia, kterým byl přiznáván titul dr. podle předchozího zákona o VŠ) do současnosti 650 absolventů, kteří působí – kromě akademické sféry – ve všech praktických právnických profesích. Mnohé disertační práce rektor UK ocenil Bolzanovou cenou (2006, 2007), Randovou cenou (2007) či cenou Josefa Vavrouška (2007, 2012). Doktorský studijní program je koncipován jako přísně výběrový. Předpokladem přijetí uchazeče je znalost oboru v rozsahu státní závěrečné

zkoušky nebo alespoň v rozsahu znalostí vyžadovaných u postupové zkoušky v těch oborech, kde se státní zkouška nekoná, a rozprava nad předloženým projektem doktorské práce. Nejvyšší zájem uchazečů – související zřejmě s dokončenou rekodifikací soukromého práva – je v letošním roce o občanské právo (30). Mnoho posluchačů se přihlásilo i na obor finančního (19), trestního (15) a evropského práva (11). Témata disertačních prací jsou vyhlašována katedrami, ale studenti si mohou individuální témata dojednat se svými školiteli. Snahou fakulty je propojovat všechna přijatá témata s Programem rozvoje vědních oblastí na Univerzitě Karlově. Zpracovávána jsou i témata, která mají mezioborový charakter (např. nedávno obhájená doktorská práce H. Peterkové *Trestní odpovědnost lékaře při ukončení léčby pacienta*, která byla pro svou znamenitou úroveň publikována ve Švýcarsku). Vyhledávaným tématem kvalifikačních prací jsou i otázky rozvoje moderních komunikačních prostředků (Internet, Facebook, Twitter)

a právní ochrany před jejich možnými zásahy do soukromí občanů. S vědeckou činností některých školitelů fakulty se lze seznámit v dokumentu Váha paragrafů odvysílaného Českou televizí v cyklu O vědě a vědcích, přístupném na webových stránkách fakulty v sekci Fakulta. V budoucnu je cílem právnické fakulty přijmout více studentů do prezenční formy studia. Ti jsou podle našeho názoru přirozeným vědeckým i pedagogickým „potěrem“, který v mnoha případech může pokračovat v akademickém působení na katedrách. S tím souvisí i snaha fakulty posílit zahraniční mobilitu doktorandů, cestou nových habilitačních řízení směřovat k rovnoměrnému zatížení jednotlivých školitelů, jakož i posílit publikační činnost doktorandů v průběhu studia.

prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
proděkan pro doktorské studium
a rigorózní řízení

Přednáška prof. JUDr. Aleny Winterové, CSc., z občanského práva procesního pro doktorandy. Foto: Archiv PF UK

Web: prf.cuni.cz

Adresa:
nám. Curieových 7
116 40 Praha 1

Tel.: 221 005 202

Proděkan pro doktorské studium
a rigorózní řízení:
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.
dvorak@prf.cuni.cz

Referentka pro doktorské studium:
Mgr. Eva Pavlíčková
pavlicko@prf.cuni.cz

I. Lékařská fakulta

Otevření Banky biologického materiálu na Patologickém ústavu I. LF UK – Mgr. Stanislava Reinštein Merjavá, Ph.D. Foto: Archiv I. LF UK

Od roku 1992 fakulta zajišťuje celkem 22 doktorských studijních programů (DSP) v teoretických, preklinických a klinických oborech. Z uvedeného počtu je 19 tzv. biomedicinských, tedy programů společně zajišťovaných I. LF UK, 2. LF UK, 3. LF UK, LF UK v Plzni, PŘF UK v Praze, ústavy AV ČR a některými ústavami ministerstva zdravotnictví. Všechny programy jsou akreditovány a studium probíhá v prezenční nebo kombinované formě v českém nebo anglickém jazyce. V každém akademickém roce se studia v DSP průměrně účastní přes 800 studentů a jsou mezi nimi absolventi nejen I. LF UK, ale i dalších fakult a vysokých škol. Největší zájem je o obory Fyziologie a patofyziologie člověka, Biochemie a patobiochemie, Experimentální chirurgie, Neurovědy, Psychologie a Molekulární a buněčná biologie. Ve spolupráci s Všeobecnou fakultní nemocnicí v Praze umožňujeme našim doktorandům účast na specializačním vzdělávání, které je nezbytné pro výkon činnosti ve zdravotnictví. Úspěšní absolventi DSP mohou zároveň vykonávat vědeckou činnost i na klinických pracovištích.

Doktorské studium fakultě přináší unikátní možnost podílet se na výzkumu, jehož cílem je poznávat zdraví ohrožující faktory a nové léčebné přístupy. Pod vedením školitelů studenti získávají zkušenosti s vědeckým přístupem k řešení rozmanitých problematik a současně i se zveřejňováním nových výsledků v odborných časopisech a na vědeckých konferencích; mají možnost participovat na grantových projektech a získávat zkušenosti i během zahraničních stáží. Po absolutoriu DSP tak nemají problémy s uplatněním ve výzkumných ústavech či zdravotnických zařízeních. O vysoké kvalitě doktorského studia, které na I. LF probíhá již 19 let, svědčí mnohá ocenění studentů i hodnocení Akreditační komise MŠMT ČR. Ta mimo jiné vyzdvihla, že oborové rady jednotlivých programů akceptovaly návrhy na sjednocení nároků na publikované odborné práce, které se zabývají tématy řešenými v disertační práci – každý student musí k obhajobě práce předložit dvě publikace z časopisů s impakt faktorem, přičemž u jedné z nich je I. autorem, a souhrnný IF

časopisů je vyšší než I. Způsob výuky a hodnocení kvality absolventů DSP dosáhly standardů, které jsou srovnatelné s postgraduálním biomedicinským studiem ve vyspělých evropských státech. Přes velký počet zapsaných studentů zachováváme vysokou úroveň vědecké výchovy zapojováním odborníků i z pražských mimofakultních pracovišť, zejména ústavů AV ČR a výzkumných ústavů ministerstva zdravotnictví. Kvalitu obhájených disertačních prací realizovaných na fakultě potvrzují jejich ocenění odbornou komunitou a prestižní ceny udělené nejúspěšnějším absolventům DSP. Zpětnou vazbu na kvalitu doktorského studia fakulta získává přímo od studentů, kteří v pravidelných intervalech hodnotí podmínky realizace studijních programů. Bližší informace o studiu získáte na Oddělení pro vědeckou činnost a zahraniční styky I. LF UK (<http://www.lf1.cuni.cz/veda-a-vyzkum>).

prof. RNDr. Libuše Kolářová, CSc.,
proděkanka pro grantovou problematiku
a postgraduální doktorské studium

Web: lf1.cuni.cz

Adresa:
Kateřinská 32
128 01 Praha 2

Tel.: 224 961 111

Proděkanka pro grantovou
problematiku a postgraduální
doktorské studium:
prof. RNDr. Libuše Kolářová, CSc.

Vedoucí oddělení pro vědeckou
činnost a zahraniční styky:
Mgr. Katarína Skoupá,
katarina.skoupa@lf1.cuni.cz

2. Lékařská fakulta

2. lékařská fakulta je od roku 1997 aktivním členem sdružení lékařských a přírodovědných fakult Univerzity Karlovy a Akademie věd ČR, které se podílí na organizaci společného programu doktorského studia v biomedicině pod hlavičkou Doktorských studijních programů v biomedicině (více na <http://pdsb.avcr.cz/>). Mezi tradiční obory na naší fakultě patří genetika (zahrnující spektrum od klasické lidské genetiky přes molekulární genetiku dětských nádorových i nenádorových onemocnění), fyziologie a patofyziologie (zejména oběhu a dýchání), imunologie (zejména nádorová) a neurovědy (opět v širokém rozsahu od epileptologie přes molekulární genetiku vrozených neurologických syndromů).

Tím, že se pražské lékařské fakulty odklonily od tradice postgraduálního studia v klinických oborech (viz seznam Oborových rad na <http://pdsb.avcr.cz/oborove-rady/>) a vydaly se moderním směrem laboratorního výzkumu, změnil se i profil uchazečů. Dnes je doktorandský program určen pro lékaře a biology, kteří hodlají pokračovat v akademické

kariéře kombinující klinickou a vědeckou práci. Absolventi magisterských přírodovědných a lékařských oborů mohou v rámci doktorského studia působit na unikátních pracovištích 2. lékařské fakulty. Patří mezi ně laboratoře zabývající se dětskou onkohematologií na Klinice dětské hematologie a onkologie, nádorovou imunologií na Ústavu imunologie, molekulární epidemiologií diabetu a dalšími dětskými geneticky podmíněnými chorobami na Pediatrické klinice molekulární genetikou vrozených neurologických syndromů (např. nesyndromových hluchot) na Klinice dětské neurologie, epileptologií či Alzheimerovou chorobou na Neurologické klinice či fyziologií na Ústavu fyziologie a Ústavu patologické fyziologie.

Naši absolventi nacházejí bez výjimky uplatnění na českých lékařských fakultách, v Akademii věd ČR, biotechnologických firmách i na postdoc pozicích na špičkových zahraničních pracovištích (např. na Harvardově či Chicagské univerzitě).

Naši studenti se pravidelně účastní českých i mezinárodních soutěží, kde

Web: lf2.cuni.cz

Adresa:

V Úvalu 84

150 06 Praha 5 – Motol

Tel.: 224 435 836

Proděkan pro vědu a výzkum,
zahraniční vztahy a doktorské
studium:

prof. MUDr. Jan Trka, Ph.D.

Referentka pro doktorské studium:

Ivana Tinková

ivana.tinkova@lfmotol.cuni.cz

se umísťují na předních pozicích. Mezi prestižní patří postupně obsazené I. až 3. místo v celoevropské soutěži postgraduálních studentů, každoročně pořádané na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové, či vítězství v soutěži O cenu Alberta Schweitzera, pořádané francouzským velvyslanectvím v Praze. Studenti publikují své práce v prestižních časopisech (např. PNAS, Blood, Leukemia, Pediatrics).

Významným počinem a současně nejdůležitější vědecko-společenskou akcí na fakultě je Vědecká konference, jejíž sedmý ročník (v nové podobě) se uskutečnil letos. Konference je zásadní platformou pro prezentaci průběžných výsledků doktorandů a jejich kontrolu. Je spojena s přednáškami vyzvaných řečníků, kulturním, sportovním a společenským programem.

Fakulta bude i v příštích letech klást hlavní důraz na kvalitu studia a jeho absolventů. Snažíme se studentům vytvořit kvalitní a příjemné podmínky pro studium. Více o postgraduálním studiu najdete na našich webových stránkách.

prof. MUDr. Jan Trka, Ph.D.,
proděkan pro vědu a výzkum,
zahraniční vztahy a doktorské studium

Vkládání vzorků do centrifugy. Foto: Lucie Danninger

3. Lékařská fakulta

Práce v Laboratoři metabolismu a bioenergetiky 3. LF UK. Foto: Vladimír Šigut

Postgraduální doktorské studium na 3. lékařské fakultě UK patří od samého počátku do postgraduálního doktorského studia biomedicíny (PDSB). Jako takové má společné oborové rady s jinými fakultami UK spojenými pod hlavičkou PDSB. Z celkového počtu 19 oborových rad studují doktorandi na 3. LF celkem v 15 studijních programech biomedicíny, a to jak formou prezenčního, tak kombinovaného studia. Mezi nejúspěšnější doktorské studijní programy patří Fyziologie a patofyziologie člověka, Preventivní medicína, Experimentální chirurgie, Molekulární a buněčná biologie, genetika a virologie, Biologie a patologie buňky. Vzhledem k tomu, že absolventi doktorského studia jsou pro naši fakultu základem zdrojem obnovy akademického sboru fakulty a nadějí pro její další rozvoj, fakulta sleduje kvalitu sboru školitelů doktorandů a úspěšnost jejich studentů v průběhu studia (ocenění studentů) včetně úspěšného obhájení disertačních prací. Fakulta má pro zvyšování stipendií u doktorandů jasná pravidla, vycházející z publikační aktivity studentů.

V současné době se snažíme maximálně využívat možnosti dotace na specifický vysokoškolský výzkum (SVV), kterou nám poskytuje Univerzita Karlova, a zapojovat do něj co nejvyšší počet studentů doktorského i magisterského studia. Studenti jsou v rámci SVV sdruženi do pěti oborů, které jsou v souladu s dlouhodobým záměrem naší fakulty a odpovídají pěti základním vědeckým problémově orientovaným okruhům 3. LF UK: neurovědní výzkum; výzkum v oblasti metabolismu, výživy a diabetologie; kardiovaskulární výzkum; výzkum v oblasti onkologie; výzkum v oblasti traumatologie. Studenti postgraduálního doktorského studia mají rovněž možnost získat zkušenost s vedením grantového projektu pod hlavičkou Grantové agentury Univerzity Karlovy (GA UK) a připravit se tak na samostatnou vědeckou práci. Konkurence v soutěži GA UK je velká. Přesto se nám v posledních letech daří zvyšovat naši úspěšnost při získávání projektů. Studenti postgraduálního doktorského studia mají možnost jednou za rok prezentovat výsledky své práce na Stu-

dentské vědecké konferenci. Konference rozdělená do čtyř sekcí (teoretické, klinické, bakalářské a postgraduální) umožňuje pregraduálním i postgraduálním studentům seznámit se s možností výzkumu na naší fakultě a navázat spolupráci s kolegy. Stává se tradicí, že před zahájením konference se o svou životní zkušenost s výzkumem podělí celosvětově uznávaná osobnost vědy a výzkumu. Naši doktorandi pravidelně získávají významná ocenění za svou vědeckou práci a jiné aktivity i ocenění v rámci odborných domácích i zahraničních konferencí. Do budoucna chceme navázat na naše dosavadní úspěchy a i nadále rozvíjet možnost mezioborových spoluprací mezi doktorandy. Naším cílem je zatraktivnit postgraduální doktorské studium především pro absolventy lékařských fakult, aby pro ně nebylo jen východiskem z nouze při hledání zaměstnání.

doc. MUDr. Romana Šlamberová, Ph.D.,

proděkanka pro postgraduální studium a pregraduální vědeckou výchovu

Web: lf3.cuni.cz

Adresa:
Ruská 87
100 00 Praha 10

Tel.: 267 102 363

Proděkanka pro postgraduální studium a pregraduální vědeckou výchovu:

doc. MUDr. Romana Šlamberová, Ph.D.

Referentka pro doktorské studium:
Hana Vlčková
email: hana.vlckova@lf3.cuni.cz

Lékařská fakulta UK v Plzni

Velká část doktorského studia je na bázi zvířecího experimentálního výzkumu. Na snímku operace na praseti domácí. Foto: Archiv LF UK v Plzni

Doktorské studium realizuje LF UK v Plzni v těchto akreditovaných oborech: Anatomie, Histologie a embryologie, Chirurgie, Dermatovenerologie, Pediatrie, Lékařská farmakologie, Fyziologie a patologická fyziologie, Gynekologie a porodnictví, Hygiena, Preventivní lékařství a epidemiologie, Neurologie – psychiatrie, Otorinolaryngologie, Patologie, Sociální lékařství, Stomatologie, Vnitřní nemoci, Radiologie. V roce 2012 studovalo na LF UK v Plzni 158 postgraduálních studentů. Doktorandi studující v doktorském studijním programu Biochemie a patobiochemie jsou zařazeni pod oborovou radou biomedicíny při UK v Praze. Na LF UK v Plzni tak již vyrostla celá řada doktorandů, jejichž vědecká práce byla skutečným přínosem pro klinickou medicínu a často byla také ohodnocena prestižními oceněními doma i v zahraničí. Fakulta každoročně pořádá konferenci pro postgraduální

studenty z celé České i Slovenské republiky, na níž jsou prezentovány aktuální výsledky studia doktorandů. Součástí doktorandského studia je několik stěžejních programů. Na Chirurgické klinice Fakultní nemocnice Plzeň probíhá dlouholetý výzkum v oblasti etiopatogeneze aneuryzmatu břišní aorty, kde výzkumná práce doktorandů hraje naprosto klíčovou roli, stejně tak v oblasti výzkumu regenerace jaterního parenchymu nebo perfuze orgánů určených pro transplantační účely. Naprostá většina tohoto studia je na bázi zvířecího experimentálního výzkumu, který je možný díky kvalitnímu experimentálnímu operačnímu traktu s plnohodnotným zázemím. Na I. interní klinice Fakultní nemocnice Plzeň je klíčovým programem studium možností náhrady a podpory funkce životně důležitých orgánů. Klinický výzkum je zaměřen na kriticky nemocné pacienty, zejména v sepsi, a na pacienty léčené

dialýzou a transplantací ledviny. V experimentech jsou na zvířecím modelu studovány patofyziologické mechanismy a možnosti léčby sepse a syndromu multiorgánové dysfunkce. Oba zmíněné programy opět stojí na kvalitním laboratorním zázemí. I v řadě dalších jak teoretických, tak klinických oborů studuje velké množství kvalitních doktorandů. O jejich kvalitě vypovídá nejen bohatá publikační aktivita, ale i výborná mezioborová spolupráce. Důležitá je rovněž institucionální podpora: fakulta se účastní PRVOUKU P36 – *Náhrada, podpora a regenerace funkce některých životně důležitých tkání a orgánů*. LF UK v Plzni se snaží vytvořit co nejlepší podmínky pro postgraduální studium ve všech oborech. I nadále se bude snažit udržet tradici každoročních setkání doktorandů z celé republiky, při nichž již častokrát došlo k navázání spolupráce mezi různými fakultami UK i jinými univerzitami. Nepochybným přínosem pro budoucnost je právě probíhající stavba Biomedicínského centra.

MUDr. Jiří Moláček, Ph.D.,
asistent na Chirurgické klinice LF UK
v Plzni

Web: lfp.cuni.cz

Adresa:
Husova 3
306 05 Plzeň

Tel.: 377 593 400

Proděkan pro vědu a výzkum:
prof. MUDr. Vladislav Třeška, DrSc.

Pracovnice pro agendu
doktorského studia:
Bc. Daniela Vyzrálová
daniela.vyzralova@lfp.cuni.cz

Lékařská fakulta UK v Hradci Králové

Výukové centrum Lékařské fakulty UK v Hradci Králové. Foto: Archiv LF HK

Lékařská fakulta UK v Hradci Králové klade důraz na výchovu nové vědecké generace, a proto akreditovala doktorské studijní programy již v roce 1993. Cílem je především vysoká úroveň absolventů, kteří jsou schopni kvalitní vědecké práce na špičkové úrovni, najdou uplatnění v předních českých nebo zahraničních vědeckých institucích, anebo se stávají významnými posilami vlastní vědecké obce fakulty.

Téměř 300 studentů se věnuje doktorskému studiu v širokém spektru 20 akreditovaných studijních programů v českém i v anglickém jazyce, v prezenční i kombinované formě. Širokou nabídku výzkumných okruhů student nalezne na webových stránkách fakulty vždy v souvislosti s vyhlášením informací o přijímacím řízení.

Studium na hradecké lékařské fakultě je v některých směrech jedinečné. V některých programech má velmi blízko ke klinickým oborům – unikátně spojuje metodiky teoreticky zaměřeného vědeckého výzkumu s různými oblastmi aplikovaného a klinického výzkumu. Výuka řady společných předmětů je soustředěna

do tzv. blokové výuky, kterou studenti absolvují v průběhu prvního ročníku studia; jejími součástmi jsou předměty jako příprava výzkumných projektů, etika vědecké práce, statistika, příprava publikace a přednášky a řada dalších. Úzce spolupracujeme s teoretickými ústavu fakulty i s výzkumnými a klinickými pracovišti moderní fakultní nemocnice. V mnoha směrech jedinečná je spolupráce s ostatními fakultami (Farmaceutickou fakultou UK, Fakultou vojenského zdravotnictví Univerzity obrany) a výzkumnými organizacemi východočeského regionu. Díky naší spolupráci s Mayo Clinic v americkém Rochesteru mají doktorandi možnost vyjet na stáž do zahraničí. Každý rok pořádáme *International Medical Postgraduate Conference*, která představuje možnost porovnat úroveň prezentací výsledků vědecké práce mladých studentů se studenty ze zahraničí (tradičními účastnickými zeměmi jsou Velká Británie, Slovensko, Rakousko, Chorvatsko a další).

Snahou fakulty je zapojovat studenty do probíhajících výzkumných projektů (GA UK, IGA MZ, PRVOUK a dalších) včetně projektů podporovaných evropský-

mi strukturami. Abychom mohli zvyšovat kvalitu, je nutná zpětná vazba; tu představuje každoroční vyhodnocení kvality výuky a jejího organizačního zajištění.

O kvalitě studia svědčí i řada ocenění – mezi nedávná patří ocenění MUDr. Mariana Kacerovského, Ph.D., který získal Cenu primátora města Hradec Králové za vynikající výsledky ve vědě a výzkumu za rok 2012. Podobně fakulta každoročně oceňuje nejlepší práce z chirurgických a morfologických oborů (Procházkovou, resp. Fingerlandovou cenou).

Do budoucna je cílem fakulty zvyšovat kvalitu doktorských studijních programů s důrazem na schopnost dosahovat kvalitních vědeckých výsledků. Dalším cílem je vznik nových studijních programů tak, aby reflektovaly současný vědecký rozvoj těchto oborů. Významným prostředkem k dosažení uvedených cílů je probíhající realizace projektů MEPHARED a MOTUL, které nabídnou moderní prostředí pro vědu a výuku.

prof. MUDr. Radek Pudil, Ph.D.,
proděkan pro vědeckou činnost a doktorské studijní programy

Web: lfhk.cuni.cz

Adresa: poštovní příhrádka 38,
Šimkova 870
500 38 Hradec Králové I

Tel.: 495 816 131

Proděkan pro vědeckou činnost
a doktorské studijní programy:
prof. MUDr. Radek Pudil, Ph.D.

Referentka pro doktorské studium:
Ing. Jaroslava Blažková
blazkovaj@lfhk.cuni.cz

Farmaceutická fakulta UK v Hradci Králové

Farmaceutická fakulta UK v Hradci Králové (FaF UK) je výzkumně orientovanou pedagogickou institucí, na které se uskutečňuje základní i aplikovaný výzkum, který je zaměřen na moderní a aktuální oblasti výzkumu nových potenciálních léčiv i studium vlastností léčiv již zavedených do klinické praxe. Doktorské studium má v rámci fakulty zásadní postavení jako nejvyšší forma studia, která představuje hlavní parametr kvality vzdělávací činnosti fakulty. V rámci čtyř studijních programů je na FaF UK možné studovat II oborů – kromě všech základních farmaceutických disciplín (Farmaceutická analýza, Farmaceutická chemie, Farmaceutická technologie, Farmakognozie, Farmakologie a toxikologie, Klinická farmacie, Sociální farmacie a Toxikologie přírodních látek) má fakulta akreditována i doktorská studia Bioorganické chemie, Patobiochemie a xenobiochemie a Zdravotnické bioanalitiky.

Doktorská studia jsou na FaF UK velmi úzce propojena s celofakultním výzkumným programem Vývoj a studium léčiv (PRVOUK P40) a také se třemi výzkumnými centry – Centrem interakcí potravních doplňků s léčivými a nutrigenetiky (projekt na podporu excelence GA ČR), Centrem pro výzkum toxických a protektivních účinků léčiv na kardiovaskulární systém (UNCCE) a Centrem pro studium léčiv a dalších biologicky aktivních látek perspektivních v prevenci a léčbě závažných civilizačních onemocnění (UNCCE). Doktorandi se dále podílí na řešení projektů významných českých grantových agentur (GA ČR, IGA MZ ČR, GA AV, TA ČR, MPO ČR a dalších) a v posledních letech i na projektech financovaných z prostředků Evropské unie. Speciálně na výzkum studentů (především doktorských programů) je zaměřeno pět projektů tzv. Specifického vysokoškolského výzkumu (SVV) a každoročně cca 30 projektů řešených studenty v rámci Grantové agentury UK.

Hodnocení prostupu léčiv přes kůži. Foto: Archiv FaF UK

Mimořádná fakultní stipendia (v řádu desítek tisíc korun) jsou pak určena autorům vysoce kvalitních vědeckých publikací v mezinárodních časopisech. Výjezdy doktorandů do zahraničí finančně podporuje program Erasmus, Fond mobility Univerzity Karlovy či příspěvky ze sponzorského daru fakultě od firmy Zentiva. Každoročně v zimním zkouškovém období probíhá celofakultní doktorandská a postdoktorandská konference, kde doktorandi prezentují a diskutují výsledky své vědecké práce. Absolventi doktorského studia FaF UK nacházejí uplatnění v nejrůznějších oblastech farmaceutického i jiného výzkumu – v akademické sféře i v průmyslu. Nejlepší studenti získávají pravidelně různá ocenění – např. opakovaně první místo v soutěži Cena Sanofi za farmacii, kterou každoročně pořádá Francouzské velvyslanectví v České republice, nebo Cenu primátora města Hradec Králové za studentskou tvůrčí práci. Za posledních deset let se podařilo šesti našim studentům získat prestižní Cenu ministra školství, mládeže a tělovýchovy. Tyto úspěchy a stabilní zájem o doktorand-

ské studium potvrzují, že farmaceutické fakultě se daří vzdělávat kvalitní vědce.

doc. PharmDr. Tomáš Šimůnek, Ph.D.,
proděkan pro vědeckou činnost

Web: faf.cuni.cz

Adresa:
Heyrovského 1203
500 05 Hradec Králové

Tel.: 495 067 200

Proděkan pro vědeckou činnost:
doc. PharmDr. Tomáš Šimůnek, Ph.D.

Vedoucí vědeckého oddělení:
Mgr. Dita Dršatová
drsatovd@faf.cuni.cz

Referentka pro doktorské studium:
Renáta Neznámá
neznamar@faf.cuni.cz

Filozofická fakulta

Práce v doktorském semináři přední české sinoložky prof. Olgy Lomové. Foto: Archiv FF UK

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze je počtem studentů i rozmanitostí otevřených oborů největší filozofickou fakultou v České republice. V akademickém roce 2012/2013 jsme otevřeli 52 oborů včetně jejich cizojazyčných mutací (jejich přehled najdete na <http://www.ff.cuni.cz/FF-9128.html>). Obory jsou zastřešeny deseti doktorskými studijními programy: Filozofie, Logika, Filologie, Historické vědy, Politologie, Obecná teorie a dějiny umění, Pedagogika, Psychologie, Sociologie a Informační studia a knihovnictví. Tematická šíře a pestrost odrážejí významné postavení, které fakulta zaujímá mezi českými společenskovědními institucemi. Některé obory, například Egyptologii nebo některé „exotické“ jazyky, nemají studenti možnost studovat jinde než právě na FF UK. Společný „malý“ i „velký“ oborům zůstává osobnostní přístup školitelů k doktorandům. Ten je o to cennější, že jednotlivé obory zpravidla utvářejí mimořádné badatelské osobnosti, jako jsou například egyptologové prof. Verner a prof. Bárta, historici umění prof. Royt a prof. Wittlich, religionista prof. Halík, anglista prof. Hilský a desítky dalších. Nejen studium, ale nezdědka i možnost pracovat v jejich výzkumných a projektových týmech

je pro doktorandy jak neocenitelnou zkušeností, tak výjimečnou příležitostí v badatelských začátcích. Na 60 studentů doktorského studia se bezprostředně podílí na profilových vědeckých programech PRVOUK.

Maximální počet přijímaných uchazečů je přibližně 300 studentů. Některé obory jsou přísně výběrové a není snadné se na ně dostat (Filozofie, Egyptologie), zatímco jiné obory si sice zachovaly svůj výběrový charakter, šance na přijetí jsou však přece jenom vyšší (například u oboru České dějiny přibližně 1:2). Strategie utváření charakteru doktorského studia sleduje dva komplementární cíle: uchování elitního, výběrového charakteru studia, jež by mělo v první řadě zůstat především přípravou mladých badatelů k samostatné vědecké práci, ale na druhé straně koncepce studijních programů a oborů tak, aby i ti studenti, kteří po skončení studia nenastoupí do výzkumných institucí, měli dobrou šanci na další profesní uplatnění. Zatím se takový přístup daří naplňovat. Filozofická fakulta se může pochlubit vysokou uplatnitelností svých absolventů, a to nejen v doktorském studiu. Charakteristická je vysoká mobilita našich studentů, kteří získávají stipendia na prestižních zahraničních univerzitách.

Propojení vědy a výzkumu, na které klademe důraz zejména v doktorském studiu, se odráží i v kvalitních výsledcích našich doktorandů, a to nejenom ve studiu, nýbrž také v jejich vlastní badatelské práci. Naši studenti pravidelně získávají řadu ocenění: Cenu rektora UK, Cenu Josefa Hlávky, Cenu Jaroslava Krejčího, Cenu prof. Matějčka a další. Práce našich absolventů vycházejí v kvalitních vědeckých nakladatelstvích doma i v zahraničí.

prof. PhDr. Ivan Šedivý, CSc.,
proděkan pro vědu a výzkum

Web: ff.cuni.cz

Adresa:

nám. Jana Palacha 2
116 38 Praha 1

Tel: 221 619 111

Proděkan pro vědu a výzkum:
prof. PhDr. Ivan Šedivý, CSc.

Vedoucí oddělení vědy:
Mgr. et Mgr. Jan Bárta
jan.barta@ff.cuni.cz

Přírodovědecká fakulta

Přírodovědecká fakulta UK (PřF UK) je rozčleněna na čtyři základní sekce a podle tohoto klíče můžeme dělit také obory doktorských studijních programů.

I.

Biologická sekce má akreditováno celkem 13 doktorských studijních programů: Ekologie, Antropologie a genetika člověka, Anatomie a fyziologie rostlin, Botanika, Molekulární a buněčná biologie, genetika a virologie, Vývojová a buněčná biologie, Fyziologie živočichů, Parazitologie, Imunologie, Mikrobiologie, Zoologie, Teoretická a evoluční biologie, Filozofie a dějiny přírodních věd. Všechny obory magisterského studia biologické sekce tak mají svoje protějšky v doktorských studijních programech. Přibližně polovina zájemců o studium pochází z jiných vysokých škol. Celkově tvoří doktorští studenti téměř jednu třetinu všech studentů této sekce fakulty. Specifickým rysem doktorského studia

je jeho úzká provázanost s výzkumnými programy realizovanými v ústavech Akademie věd České republiky, odkud pochází řada školitelů i členů oborových rad. Pět programů je součástí celouniverzitního seskupení doktorských studijních programů v biomedicíně, které koordinuje studium oborově příbuzných programů v rámci UK a umožňuje vznik a fungování oborových rad se členy a studenty z různých fakult UK (typicky se jedná o kombinaci s pražskými lékařskými fakultami). Standardem je požadavek na vědecké výstupy doktorského projektu; pro úspěšné absolutorium jsou vyžadovány minimálně tři publikace v mezinárodních impaktovaných časopisech – z toho jedna publikace prvoautorská. V roce 2011 byl na fakultě spuštěn program excelence v doktorském studiu STARS (Supporting Talented PhD Research Students), který si klade za cíl zvýšit kvalitu uchazečů o doktorské studium na PřF UK a jeho aktivní

mezinárodní propagaci (včetně participujících školitelů). Přestože program STARS začíná teprve třetí ročník svého fungování, je možné jej hodnotit jako úspěšný. V letošním roce bylo v biologických oborech vypsáno celkem 13 projektů, jejichž názvy ukazují na různorodost vědeckých projektů řešených studenty v rámci výzkumných skupin v biologické sekci (www.stars-natur.cz). Absolventi biologické sekce jsou pravidelně laureáty ceny děkana pro nejlepší absolventy a za nejlepší studentskou závěrečnou práci. V roce 2012 se jedním z nich stal Mgr. Ondřej Gahura, Ph.D., s prací *Regulation of Pre-mRNA splicing in S.cerevisiae: where RNA cooperates with proteins*. Na názvu oceněné práce lze ukázat fakt, že větší na recentně obhajovaných doktorských pracích je psána v anglickém jazyce; podobný posun k užívání anglického jazyka jako vědecké komunikační platformy je možné pozorovat u vyučovacích studijních povinností.

Student biologie se svým školitelem při terénním odběru planktonu. Foto: Archiv PřF UK

II.

Doktorské studium chemických oborů (v rámci osmi studijních programů) na PřF UK má také dlouholetou tradici a rozvíjí se v moderních oblastech, jako jsou např. bioanorganická chemie, vývoj nových katalyzátorů, studium vlastností nano- a biostruktur či vývoj nových léčiv. Studovaná témata jsou v souladu se současnými světovými trendy vývoje chemických disciplín. V průběhu studia se studenti podílejí na řešení grantových projektů a výsledky své práce často publikují v prestižních zahraničních časopisech. Studenti se tak podílejí na většině publikačních výstupů kateder chemické sekce. Každý rok úspěšně dokončí svá studia a získá titul Ph.D. průměrně 40 studentů. V průběhu doktorského studia získávají doktorandi cenné zkušenosti na zahraničních stážích a po dokončení studia odchází řada absolventů na postdoktorandské stáže

Část výuky studenti přírodovědecké fakulty absolvují přímo v terénu pod vedením renomovaných odborníků.
Foto: Archiv PFF UK

na prestižní zahraniční pracoviště. Pro absolventy také není problém získat uplatnění na českých univerzitách či v ústavech Akademie věd ČR. Od akademického roku 2011/2012 mají uchazeči o doktorské studium možnost získat prestižní stipendium v rámci programu podpory nových talentů – STARS. O kvalitě doktorského studia chemických oborů svědčí vysoká míra úspěšného dokončení studia, jakož i celá řada ocenění studentů a absolventů. Například ocenění Bolzanovou cenou, cenou Prix de Chimie či Cenou ministra školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

III.

Doktorské studium geografických oborů v šesti programech pokrývá všechny základní geografické disciplíny: Fyzickou geografii a geoekologii, Sociální geografii a regionální rozvoj, Regionální a politickou geografii, Demografii, Geoinformatiku a kartografii, samostatný program Obecné otázky geografie je pak zaměřený na komplexní propojení poznatků z jednotlivých geografických oborů a jejich didaktických aplikací. Studenti se zaměřují na samostatnou vědeckou práci na tématech řešených ve výzkumných týmech jednotlivých geografických kateder. Do výuky se promítají současné poznatky z geografických i příbuzných oborů. Znalosti si studenti prohlubují

na stážích, realizovaných na předních zahraničních pracovištích, se kterými probíhá aktivní spolupráce na společném výzkumu. V rámci studia je kladen důraz na intenzivní zapojení doktorandů do odborného života kateder, na řešení výzkumných projektů a na publikační aktivitu. Ve většině studovaných oborů výzkumná práce studentů kombinuje různé přístupy od teoretické práce, intenzivního využívání geoinformačních technologií a terénního výzkumu po laboratorní práce. Pro vlastní výzkum mají doktorandi k dispozici zázemí v podobě špičkového přístrojového a geoinformačního vybavení – příkladem může být vlastní stanice pro příjem družicových dat, rozsáhlá síť automatického monitoringu srážkoodtokových a geodynamických procesů, špičkové přístroje pro mobilní geodetické mapování a terénní průzkum, pokročilý geoinformační software nebo unikátní mapová sbírka, která díky digitalizaci mapového fondu umožňuje realizovat historicko-geografické i geoinformatické analýzy. Absolventi doktorského studia geografie PFF UK nacházejí velmi dobré uplatnění jak v akademické sféře, tak ve výzkumných institucích i státní správě.

IV.

Doktorské studium oboru Geologie na geologické sekci probíhá ve dvou studijních programech: Geologie se za-

měřením a Aplikovaná geologie. Oba programy jsou založeny na klíčových geovědních disciplínách, jakými jsou např. základní a regionální geologie, paleontologie, petrologie, mineralogie, hydrogeologie, geologie a geochemie životního prostředí. Výzkumy v rámci doktorských prací probíhají na území České republiky a Evropy, ale i ve vhodných terénech všech kontinentů. Široké spektrum terénních metod je v závislosti na řešené problematice vhodně kombinováno s laboratorním výzkumem. Absolventi získají návyky k samostatné odborné práci, publikují své výsledky v mezinárodních časopisech, účastní se mezinárodních konferencí. Studium je koncipováno jako příprava pro další vědeckou práci, ale i pro vysoce specializovanou práci ve státních institucích a firmách. Pod hlavičkou geologické sekce je vedeno také doktorské studium v oboru Environmentální vědy, které vychází z celospolečenského požadavku poznat a analyzovat mechanismy nežádoucích změn prostředí a na základě vědeckých poznatků hledat cesty vedoucí k jejich nápravě.

RNDr. Markéta Martínková, Ph.D.,
proděkanka pro studium

Web: natur.cuni.cz

Adresa:
Albertov 6
128 43 Praha 2

Tel.: 221 951 111

Proděkanka pro studium:
RNDr. Markéta Martínková, Ph.D.

Referentky pro doktorské studium:
Magdalena Čuříková
magdalena.curikova@natur.cuni.cz

Nataša Tymichová
natasa.tymichova@natur.cuni.cz

Matematicko-fyzikální fakulta

Zprávy na serverech CNN, CBS, NBC News a dalších světových médií loni upozornily na studii doktorandky Matematicko-fyzikální fakulty UK Mgr. Kláry Kalousové. Její práce, která se věnovala modelování proudění ve směsi vody a ledu na Jupiterově měsíci Europě, v mezinárodním měřítku otevřela diskusi o možnosti existence kapalné vody a primitivních forem života ve vzdálených oblastech sluneční soustavy. Nejde přitom o ojedinělý úspěch.

Doktorské studijní programy fakulty otvírají cestu k vědecké kariéře v širokém spektru přírodovědných oborů. Zpřístupňují aktuální a živé vědecké otázky, zprostředkovávají kontakty na mezinárodní výzkumné týmy a zakládají budoucnost skutečných vědeckých osobností. Kvalitní vědecký program představuje tradiční součást činnosti Matematicko-fyzikální fakulty a jeho rozvoj umožňují vynikající vědci a učitelé. Vhodné vyvážení výuky, výzkumu a publikační činnosti s ohledem na doktorandy představuje jednu ze základních konkurenčních výhod fakulty, která navíc v oblasti doktorského studia spolupracuje s dalšími vědeckými institucemi, například s ústavu Akademie věd České republiky.

Fakulta produkuje asi 6 % vědeckých výsledků (podle RIV) celé České republiky a bývá v institucionálním hodnocení výkonnosti řazena na první místo v ČR. Doktorandi se aktivně podílejí na řešení výzkumných grantů a běžně prezentují své výsledky na domácích i mezinárodních konferencích, vyjíždějí na studijní pobyty na přední zahraniční pracoviště. Předpokladem úspěšné obhajoby doktorské disertační práce je několik publikací v odborných časopisech (většinou v anglickém jazyce). V každé práci, i té vědecké, je podstatná praxe a prostor pro

otestování vlastních schopností. Jedině tak je možné poznat své limity. Na základě této filozofie pořádá fakulta v rámci vzdělávání doktorandů každoročně mezinárodní konferenci Week of Doctoral Students, která nabízí studentům možnost připravit se na účast na mezinárodních konferencích.

K 1. listopadu 2013 nabízí fakulta celkem 26 akreditovaných oborů doktorského studia se základním rozdělením na fyziku, matematiku a informatiku. Z fyzikálních oborů můžeme namátkou uvést Teoretickou fyziku, astronomii a astrofyziku, Fyziku kondenzovaných látek a materiálový výzkum nebo Biofyziku, chemickou a makromolekulární fyziku.

Podrobnější pohled na matematické obory nabídne například Geometrii a topologii, globální analýzu a obecné struktury, Vědecko-technické výpočty nebo Pravděpodobnost a matematickou statistiku. Konečně informatické obory reprezentují mimo jiné Diskrétní modely a algoritmy, Matematická lingvistika nebo Softwarové systémy. Pestré možnosti studia využívají mnozí zahraniční studenti.

Fakulta pečuje o své studenty už od začátku studia a maximálně se snaží zhodnotit jejich potenciál. Jak dokládají výsledky našich doktorandů, osobní přístup se vyplácí. V roce 2012 získala RNDr. E. Schmoranzarová, Ph.D., Cenu Josefa Hlávky a Mgr. A. Fučíková, Ph.D., Cenu Česká hlava 2012 – Doktorandus. Velmi dobře se v řadě dalších soutěží umístili i další studenti a studentské týmy. Zkrátka, stačí si dobře vybrat.

Mgr. Luboš Veverka,
vedoucí Oddělení mediální komunikace
MFF UK

Web: mff.cuni.cz

Adresa:

Ke Karlovu 3

121 16 Praha 2

Tel.: 221 91 + (1218), (1223)

Proděkan pro studijní záležitosti:
doc. RNDr. František Chmelík, CSc.

Referentky pro doktorské studium:
Ing. Daniela Rejnušová
rejnusova@dekanat.mff.cuni.cz

Mgr. Dagmar Zádrapová
Dagmar.Zadrapova@mff.cuni.cz

Doktorské studium na Matfyzu pomáhá růst skutečným vědeckým osobnostem. Foto: Archiv MFF UK

Pedagogická fakulta

Doktorský didaktický seminář Výchova ke vztahu ke kulturněhistorickému dědictví. Foto: Archiv PeDF UK

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze pojímá doktorské studijní programy v souladu s intencemi univerzity jako prioritu vzdělávací činnosti a snaží se pečovat o jejich vysokou úroveň a rozvoj. Doktorské studium se na fakultě uskutečňuje od roku 1991, kdy byly akreditovány obory Pedagogika, Speciální pedagogika a Pedagogická psychologie. Od té doby se nabídka rozrostla o další obory: Hudební teorie a pedagogika, Didaktika matematiky, Výtvarná výchova, Filozofie, České a československé dějiny, Vzdělávání v biologii, Didaktika českého jazyka. Počtem zabezpečovaných doktorských studijních oborů i počtem jejich studentů a absolventů fakulta převyšuje ostatní pedagogické fakulty v ČR a významným způsobem napomáhá i růstu vědecké kvalifikace odborníků z jiných vysokých škol připravujících učitele. V roce 2011 prošlo doktorské studium na pedagogické fakultě hodnocením Akreditační komise. Na základě výsledného doporučení byly sjednoceny nároky na průběh studia ve všech doktorských oborech a byly nastaveny

mechanismy účinnější kontroly práce studentů. V návaznosti na výsledky hodnocení byly též podány návrhy akreditací na rozšíření standardní doby studia u tříletých oborů na čtyři roky s cílem zvýšit kvalitu obsahu studia, mimo jiné i prostřednictvím zahraniční stáže. V roce 2013 fakulta tyto akreditace získala a současně získala též akreditace pro studium v anglickém jazyce.

V současné době fakulta usiluje o co největší zapojení doktorandů do vědecké a výzkumné činnosti jednotlivých pracovišť. Doktorandi spolupracují na výzkumných tématech v rámci projektů Výzkumného záměru – Učitelská profese v měnících se požadavcích na vzdělávání, UNCE – Centra výzkumu základního vzdělávání, NAKI, 7. RP, projektů GA ČR a nově i v programu PRVOUK – Škola a učitelská profese v kontextu rostoucích nároků na vzdělávání.

Jednotlivé obory každoročně pořádají doktorandské konference, kde mají studenti příležitost prezentovat výsledky svých výzkumů. Některé oborové rady také pravidelně organizují speciální semi-

náře, jež přinášejí široké pole možností výměny vědeckých zkušeností, ať již s pracovníky fakulty, nebo s odborníky z jiných pracovišť. Příkladem může být práce s doktorandy oboru Didaktika matematiky, která se zúročila získáním tří Hlávkových cen a jedné Bolzanovy ceny. Doktorské studijní programy zůstávají i nadále jednou z priorit fakulty. I v budoucnu bude věnována zvýšená pozornost zvyšování kvality doktorského studia, především zapojení doktorandů do mezinárodní spolupráce. K dalším ze sledovaných kritérií úspěšnosti doktorských studijních programů bude v následujících letech patřit také kvalita disertačních prací spolu s publikační činností doktorandů. Pozornost bude věnována též rozšíření doktorského studia na fakultě o další obory a perspektivám schvalování doktorských programů v oborových didaktikách.

Mgr. Helena Rambousková,
vedoucí pro agendu doktorského studia

Web: pedf.cuni.cz

Adresa:
M. D. Rettigové 4
116 39 Praha 1

Tel.: 221 900 169

Proděkanka pro vědu a výzkum:
prof. PhDr. Kateřina
Charvátová, CSc.

Vedoucí pro agendu doktorského
studia:
Mgr. Helena Rambousková
helena.rambouskova@pedf.cuni.cz

Pracovnice agentury doktorského
studia:
Dana Nemravová
dana.nemravova@pedf.cuni.cz

Fakulta sociálních věd

Doktorští studenti se účastní řady domácích i zahraničních konferencí. Foto: Archiv FSV UK

Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze (FSV) patří k významným výzkumným pracovištím. Realizuje sedm doktorských studijních programů, v jejichž rámci uskutečňuje devět studijních oborů: Ekonomie, Ekonomie a ekonometrie, Mediální studia, Mezinárodní teritoriální studia, Mezinárodní vztahy, Moderní dějiny, Politologie, Sociologie a Veřejná a sociální politika. V doktorských studijních programech v roce 2012 studovalo celkem 361 studentů, z toho 217 v prezenční a 144 v kombinované formě studia.

Doktorští studenti se zapojují do všech aktivit akademické obce. Zvláštní důraz klademe na získávání publikačních zkušeností, zapojení do výzkumných grantových projektů probíhajících na fakultě a taktéž získávání pedagogické praxe. Důraz na publikační činnost vedl v posledních letech k významným úspěchům. Články našich doktorandů se objevily v uznávaných zahraničních i domácích vědeckých časopisech, jako jsou například *American Economic Review*, *Journal of International Economics*, *Urban Studies* nebo *Central European Journal of Public Policy*. Doktorští studenti publikují řadu

špičkových monografií jak v zahraničních, tak i českých vydavatelstvích, např. Oxford University Press, Palgrave Macmillan, Peter Lang Publishing Group, Karolinum, Sociologické nakladatelství. V nakladatelství Dokořán vznikla specializovaná „studentská“ monografická řada Teritoria.

Doktorští studenti za svou práci pravidelně získávají množství prestižních zahraničních i domácích ocenění, jako například EACES Dissertation Award, Česká hlava, Bolzanova cena a další. V současné době jsou doktorští studenti zapojeni do řešení čtyř projektů v rámci 7. rámcového programu, 20 grantových projektů financovaných Grantovou agenturou ČR a řady dalších. Příležitost pro získávání samostatných grantů pro doktorské studenty nabízí především Grantová agentura UK. Studenti FSV podali v roce 2013 přes 80 grantových přihlášek a každoročně se daří navyšovat počty grantových projektů, které jsou přijaty k financování. V roce 2013 bude zahájeno 31 nových grantových projektů financovaných GA UK. Jednou z cest posilování kvality doktorského studia jsou Centra doktor-

ských studií, která od roku 2012 fungují na všech institutech fakulty. V rámci každoročně se opakujícího výběrového řízení jsou do těchto center vybíráni nejlepší doktorští studenti, kterým je po dobu jednoho roku poskytnuta finanční podpora umožňující plnohodnotné působení ve výzkumné činnosti na FSV. Studenti se také podílejí na organizaci doktorského studia, což vede k vzájemnému hlubšímu propojení komunity doktorských studentů, ale také k jejich lepší spolupráci s celou akademickou obcí. Úspěchy členů Center doktorských studií v publikační, grantové a pedagogické činnosti jsou inspirací i zdrojem cenných informací pro jejich kolegy, včetně nově nastupujících doktorských studentů. Existence Center doktorských studií na fakultě vede z dlouhodobé perspektivy k postupnému zvyšování kvality disertačních prací, větší publikační činnosti doktorandů a jejich úspěšnosti při získávání grantových projektů.

PhDr. Natálie Švarcová, PhD.,
proděkanka pro doktorské studium
a další formy vzdělávání

Web: fsv.cuni.cz

Adresa:
Smetanovo nábř. 6
110 01 Praha 1

Tel.: 222 112 111

Proděkanka pro doktorské studium
a další formy vzdělávání:
PhDr. Natálie Švarcová, PhD.
svarcova@fsv.cuni.cz

Kontaktní osoba pro doktorské
studium:
Bc. Marcela Navrátilová
navratil@fsv.cuni.cz

Fakulta tělesné výchovy a sportu

Elektromyografické sledování oblasti krční páteře se simulací různých režimů posturální situace člověka během sportovní činnosti v kontextu s jeho fylogenetickým vývojem. Trojdimenzionální nastavení probanda na přístroji Spacecurl, vyvinutého pro potřeby NASA (Centrum pohybové medicíny prof. Koláře). Foto: Archiv FTVS UK

Na Fakultě tělesné výchovy a sportu UK v Praze jsou akreditovány dva doktorské studijní programy – Kinantropologie a Biomechanika. V programech studuje přibližně 200 studentů. Evaluace Akreditační komise MŠMT k průběhu studia v obou oborech vyzněla velmi pozitivně s drobnými, snadno odstranitelnými nedostatky.

Mezi nejúspěšnější disertační práce na fakultě se řadí práce Mgr. Petra Štastného *Měření zátěžových sil působících na plosku nohy v bruslařské botě pro lední hokej a jejich kazuistický význam* (2011), ze které později vzešel uplatněný užitečný vzor, dále práce PhDr. Andrey Levitové *Komparace edukačně-kompenzačních pohybových programů u jedinců s ankylozující spondylitidou* (2011), jež vstoupila do problematiky pohybové aktivity nemocných, kteří trpí progresivní degenerativní chorobou dříve označovanou jako morbus Bechterevi. Objektivizací koordinačních ukazatelů sportovního výkonu při jízdě na kajaku se zabývala disertační práce Mgr. Michaly Mrůzkové *Komparativní kineziologická analýza záběru vpřed na kajaku a dalších forem lokomoce v rámci lokomočního vzoru* (2011). U této absolventky doktorandského studia je

velmi zajímavá její sportovní kariéra. Je sedminásobnou mistryní světa ve sjezdu na divoké vodě a dvojnásobnou účastnicí olympijských her v rychlostní kanoistice (tj. na hladké vodě), což je mimochodem zcela odlišná disciplína. Poznatky prof. Vojty o nutnosti okamžitého aktuálního zásahu při zjištění pohybové retardace narozených dětí rozpracovala disertační práce PaedDr. Ireny Zounkové *Včasné diagnostikované motorické funkce u dětí s intrauterinní růstovou retardací a možnost jejich ovlivnění pomocí fyzioterapeutických metod* (2010). Mgr. Lenka Kovářová, Ph.D., bývalá úspěšná olympionička v triatlonu, byla v roce 2011 vyznamenána Hlávkovou cenou za svoji disertační práci *K identifikaci předpokladů v triatlonu*. Mimořádnou cenu rektora UK získala v roce 2008 Mgr. Marcela Řasová-Zálišová, PhD. za disertační práci *Vliv pohybu s hudbou na fyzický stav jedinců s roztroušenou sklerózou mozkomíšní a jejich kvalitu života*. Fakulta je průběžně prezentována v médiích. Aktuálně je připravován pořad na ČT1 a ČT24. Doktorské studium je každoročně součástí prezentace fakulty na banneru International Prague Marathon.

Fakulta chystá otevření Centra doktorských studijních programů, které bylo vybudováno pro potřeby studentů jako soubor zasíťovaných pracoven s plnohodnotnou fakultní IT podporou a softwarovým vybavením dle charakteru zkoumaných témat a oblastí podle jednotlivých školitelů. Centrum je doplněno modelovou laboratoří se základními výzkumnými metodikami, které slouží pro pilotní výzkumy, případně pro kvalifikované dialogy doplněné orientačními výzkumnými kroky.

Pro efektivnější začlenění studentů prezenčního studia do vědecko-výzkumné práce kateder a pracovišť je připravována v minulosti opuštěná pracovní subkategorie POMVĚD neboli pomocná vědecká síla, která by měla být obsazována především studenty doktorských studijních programů, částečně i studenty magisterských studijních programů. Činnost pomocné vědecké síly bude směřovat k jednotlivým katedrám, ale i ke školitelům.

doc. PaedDr. Bronislav Kračmar, CSc.,

proděkan pro vědu, výzkum,
doktorské studium a rigorózní řízení

Web: ftvs.cuni.cz

Adresa:
J. Martího 31
162 52 Praha 6

Tel.: 220 171 111

Proděkan pro vědu, výzkum,
doktorské studium a rigorózní řízení:
doc. PaedDr. Bronislav Kračmar, CSc.

Asistentka vědeckého oddělení:
PhDr. Marta Hrušková
hruškova@ftvs.cuni.cz

Fakulta humanitních studií

Terénní antropologický výzkum. Foto: Archiv FHS UK

Fakulta humanitních studií (FHS) začala budovat doktorská studia bezprostředně po svém vzniku v roce 2000, přičemž jako první bylo ve spolupráci s PŘF UK, 2. LF a 3. LF otevřeno široce koncipované studium Antropologie zahrnující jak přírodovědné, tak i humanitní aspekty zkoumání lidské přirozenosti, a v tomto zohledňující základní vědeckou orientaci fakulty. S postupným růstem vědeckého výkonu jednotlivých pracovišť fakulty, s navazováním a rozšiřováním mezinárodních vztahů a v neposlední řadě též s nárůstem počtu perspektivních absolventů navazujících magisterských oborů byly postupně akreditovány a otevírány další doktorské studijní obory zaměřené na různé oblasti kulturní, sociální, filozofické a historické antropologie, etologie, historické sociologie, životního prostředí, filozofie, sémiotiky, studií občanského sektoru či aplikované etiky. Prostředí fakulty díky pravidelně konaným mezioborovým seminářům a doktorským workshopům poskytuje studentům možnost ve vzájemných diskusích promýšlet témata svých disertačních prací i z hlediska jiných než úzce oborových metodologických hledisek a teorií. Tím je i na úrovni dok-

torského studia zachován prostor pro interdisciplinaritu.

Fakulta v současné době nabízí sedmáct oborů včetně jejich vícejazyčných variant. Jde o osm studií v českém jazyce, šest studií v anglickém jazyce, jedno studium v německém jazyce a dvě ve francouzském jazyce. Kromě původního antropologického studia ještě zdaleka nejsou naplněny všechny ročníky doktorských oborů, fakulta v současné otevřených oborech naplní svá studia až v roce 2021.

Absolventi doktorského studia na FHS získali řadu ocenění, dr. Lucie Storchová se svou disertační prací *Paupertate styloque connecti. Formální diskursivní modus, literární pole a textové utváření humanistické učenecké komunity v českých zemích* získala Bolzanovu cenu, Cenu ministra školství a Cenu Josefa Hlávky pro nejlepší studenty a absolventy pražských veřejných vysokých škol, brněnské techniky a mladé talentované pracovníky Akademie věd České republiky. Doktor Jakub Marek získal za svou disertační práci *Nepřímý prorok existence. Kierkegaard Cenu Josefa Hlávky pro nejlepší studenty a absolventy pražských veřejných vysokých škol*, brněnské

techniky a mladé talentované pracovníky Akademie věd České republiky. Doktor Tomáš Ryška, který obhájil disertační práci na téma *Enterprising Faith: Ethnography of Faith-Based Development in Contemporary Thailand*, natočil na základě svého vědeckého zkoumání s význačným režisérem dokumentárních filmů Stevem Lichtagem film *Svět bílého boha*. Tento dokument byl oceněn řadou cen, mj. cenou diváků a cenou za dokumentární film (Audience Award, IFF Ekofilm; Best Documentary, IFF Envirofilm).

Záměrem fakulty je rozvíjet doktorská studia v návaznosti na profilaci magisterských studií a v závislosti na hlavním vědeckém zaměření fakulty s důrazem na vědecké výsledky a mezinárodní spolupráci, akreditovat nové programy typu multiple degree a usilovat o otevření nových programů s možností spolupráce se zahraničními univerzitami za účelem zvyšování kvality studia.

Ing. Jana Jeníčková, Ph.D.,
proděkanka pro doktorské studium

Web: fhs.cuni.cz

Adresa:
U Kříže 8
158 00 Praha 5

Tel.: 251 080 351

Proděkanka pro doktorské studium:
Ing. Jana Jeníčková, Ph.D.

Pracovnice oddělení doktorských studií:
Anna Puobíšová
Anna.Puobisova@fhs.cuni.cz

Bc. Tereza Šustková
Tereza.Sustkova@fhs.cuni.cz

Doktorské studium – přínos pro doktoranda i školitele

Mezinárodní právo soukromé prošlo v Evropě v posledních několika letech dynamickým rozvojem. Této oblasti se ve své disertaci věnovala i čerstvá absolventka doktorského studia **MAGDALENA PFEIFFER**. Text zpracovala pod vedením zkušené školitelky, profesorky **MONIKY PAUKNEROVÉ**. O motivaci, výzvách a významu doktorského studia pro dnešní praxi se dozvíte v rozhovorech s oběma teoretičkami práva.

JUDr. Mgr. MAGDALENA PFEIFFER, Ph.D.

V září úspěšně dokončila doktorské studium na katedře obchodního práva Právnické fakulty UK, kde nyní působí jako odborná asistentka. Doktorské studium absolvovala ve studijním programu Teoretická právní studia, oboru Mezinárodní právo soukromé a právo mezinárodního obchodu. Tématem její disertační práce bylo Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém.

Čerstvá doktorka práv Magdalena Pfeiffer: „Studium jsem vnímala jako možnost věnovat se plně oboru, který mě nejen zajímá, ale i baví.“ Foto: Vladimír Šigut

Co je náplní vaší disertační práce?

Zabývám se v ní pojmem obvyklý pobyt, který patří mezi významné instituty současného mezinárodního práva soukromého. Jedná se sice o teoretickou, ale zároveň aktuální problematiku. V posledních více než deseti letech došlo k velmi razantnímu rozvoji evropského mezinárodního práva soukromého. Byla přijata celá řada nařízení, která unifikují mimo jiné pravidla pro určení rozhodného práva a pravidla pro založení mezinárodní příslušnosti soudů určitého státu. Právě pojem obvyklý pobyt hraje v současné době v těchto pravidlech stále významnější roli a patří mezi nejčastěji aplikované určovatele jurisdikčních i kolizních norem mezinárodního práva soukromého. Ve své disertační práci se podrobně zabývám nejen historickým vývojem tohoto kritéria a jeho vztahem k jiným zásadním hraničním určovatelům, ale ze-

jména pojmem samotným, jeho aplikací, obsahem, definičními znaky a výkladem.

Z jakého důvodu jste se rozhodla pro doktorské studium? Co pro vás bylo určující při výběru konkrétního doktorského programu?

Oblast mezinárodního práva soukromého mě vždy zajímala. Témata mé diplomové i rigorózní práce byla z této právní oblasti. O ničem jiném jsem ani neuvažovala. Na myšlenku doktorského studia mě přivedla má školitelka, paní profesorka Monika Pauknerová, která mě po celou dobu studia podporuje. Konečné rozhodnutí bylo ale samozřejmě na mně.

Jaký význam má pro vás studium a doktorský titul? Vnímáte jej spíše jako možnost věnovat se tomu, co vás zajímá, nebo svou roli hraje potřeba budoucího uplatnění?

V dnešní rychlé době, která na nás všechny klade stále větší nároky, je doktorský titul bezesporu nezanedbatelnou konkurenční výhodou na pracovním trhu. Nicméně bylo by velmi smutné, kdybychom k doktorskému studiu přistupovali pouze z pragmatických důvodů budoucího uplatnění. Studium jsem vnímala jako možnost věnovat se plně oboru, který mě nejen zajímá, ale i baví.

Jaké předpoklady by měl splňovat úspěšný adept doktorského studia?

Za klíčový považuji vážný zájem o právní oblast, kterou si doktorand zvolil. Důležitá je také volba tématu disertační práce. Nezbytná je též určitá míra nadšení a motivace. Samotnému vypracování disertační práce předchází rozsáhlý výzkum a rešerše. Snad každý doktorand si během svého bádání prošel fází, kdy to vzdával a nedovedl si představit, že

se mu podaří výzkum, disertační práci a studium úspěšně dokončit. Dalšími předpoklady jsou proto pevná vůle a disciplína, bez nichž lze vytyčeného cíle dosáhnout jen obtížně. Je těžké sáhnout ve volných chvílích po vysoce odborné publikaci místo toho, abyste šli do kina nebo do restaurace s přáteli.

Angažovala jste se v akademické obci vyjma studia i jinak, například vlastní výukou?

Ano, téměř po celou dobu svého doktorského studia jsem vedla seminář mezinárodního práva soukromého a práva mezinárodního obchodu. Výuka je pro mě velkou zkušeností, je velmi motivující a zavazující zároveň.

V rámci studia jste se podílela na několika projektech. Mohla byste přiblížit ty nejvýznamnější?

Do projektů, kterých jsem se účastnila a v některých případech i nadále účastním, jsem měla možnost zapojit se vždy díky doporučení své školitelky, profesorky Pauknerové. Jedná se například o Specifický vysokoškolský výzkum Univerzity Karlovy nebo program PRVOUK.

Účastním se ale i mezinárodních projektů v rámci Evropské unie – poslední projekt se například zabýval mediací. V jeho rámci jsem se podílela na vypracování národní zprávy týkající se současného využití mediace v souvislosti s implementací Směrnice o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech a otázek přeshraniční (mezinárodní) mediace.

Je doktorské studium finančně náročné? Vystačí student s univerzitními náhradami?

Doktorské studium samo o sobě finančně náročné určitě není, ale s univerzitními náhradami doktorand nevyjde. Náročnost studia vidím spíše v jiné než materiální oblasti. Uchazeči o něj by si měli být vědomi zejména vysoké nepřímé časové náročnosti v souvislosti s výzkumem, řešením a samotným psaním disertační práce. Skloubit doktorské studium s plným pracovním úvazkem považuji za nesmírně obtížné.

Proč jít na doktorské studium?

Pro mě osobně znamenalo studium velký odborný posun vpřed, možnost zabývat

se do hloubky oblastí, kterou považuji za nesmírně zajímavou, a v neposlední řadě možnost poznat osobně celou řadu vynikajících českých i zahraničních expertů. Doktorské studium je intelektuální a osobní výzva.

Nově působíte na katedře obchodního práva jako odborná asistentka. Proč jste se rozhodla v akademické sféře zůstat?

Akademické prostředí je zcela specifické a v první řadě patří samozřejmě studentům. Pracovat s mladými inteligentními lidmi, kteří se až na výjimky zajímají o to, co studují, je práce velmi radostná a naplňující. Kromě výuky a vedení studentů je pracovní náplní odborného asistenta i vědecká činnost, na kterou mimo akademickou půdu velmi často nezbývá čas ani energie. Mohu se tak nadále intenzivně zabývat výlučně oborem mezinárodního práva soukromého. Během tříletého prezenčního doktorského studia jsem měla výbornou možnost ujasnit si, že toto je práce, která se mi líbí a u které chci zůstat. Teď se těším na práci se studenty po boku zkušených kolegů, kterých si vážím.

**prof. JUDr. MONIKA
PAUKNEROVÁ, CSc., DSc.**

Přednáší na Právnické fakultě UK v Praze, kde působí i jako školitelka. Je autorkou přibližně 160 publikací v oboru mezinárodního práva soukromého a práva mezinárodního obchodu. Je členkou mezinárodních institucí Groupe européen de droit international privé (Evropské skupiny mezinárodního práva soukromého) a International Academy of Comparative Law. Je místopředsedkyní International Committee of Comparative Law IALS (The International Association of Legal Science). Působí v redakční radě časopisu Právník a v řadě českých vědeckých společností, vědeckých rad a komisí.

Jak dlouho jste školitelkou a jak jste se k této pozici dostala?

Od konce devadesátých let. Podmínkou pro funkci školitelky byla moje habilitace na Právnické fakultě UK. Začátky pro mě nebyly úplně jednoduché, studenti mě neznali, do jejich povědomí jsem se dostávala až postupně. Počátkem nového tisíciletí došlo ke zlomu. Dnes patřím na právnické fakultě ke školitelům, kteří mají nejvíce doktorandů.

Na jaké bázi funguje spolupráce mezi školitelem a doktorandem? Nakolik do ní může zasáhnout míra osobní sympatie?

Spolupráce se podstatně liší podle toho, zda jde o interního doktoranda, který je primárně na právnické fakultě, nebo o doktoranda v takzvaně kombinovaném studiu, který pracuje a pouze za mnou dochází na konzultace. S interním doktorandem je vztah mnohem užší.

Míra osobní sympatie je relevantní a pro mě hraje významnou roli. Doktoranda, který při vstupní konzultaci a také při přijímací zkoušce nesplňuje to, co od něj očekávám, jednoduše nepřijmu. Většinou se ke mně ale do doktorského studia hlásí moji bývalí studenti, které již dobře znám, a já tak mohu odhadnout, jak se jim bude při studiu dařit.

Jako školitelka pomáháte svým svěřencům v jejich zdárné akademické cestě. Co mohou doktorandi přinést na oplátku vám?

Funkce školitelky je pro mě velice přínosná. Disertační rádce vzniká většinou v úzké spolupráci, společně vymýšlíme, jak bude práce vypadat a co by měla přinést. Studenti jsou mladí, flexibilní, mají řadu nápadů a přiznám se, že jejich myšlenky mě často obohacují. Chcete-li konkrétní příklady, jsou to třeba některá zajímavá rozhodnutí Soudního dvora

Odbornice na mezinárodní právo soukromé a právo mezinárodního obchodu, profesorka Monika Pauknerová. Foto: Archiv M. Pauknerové

Evropské unie nebo rozhodnutí našich soudů, která studenti najdou a na která bych sama třeba nikdy nepřišla. Mou specializací je evropské mezinárodní právo soukromé, je to nejdynamičtější se rozvíjející oblast soukromého práva v Evropské unii. Tato oblast se postupně rozrůstá a stává se nepřehlednou, není v silách jediného člověka všechno sledovat. Témata disertačních prací se snažím orientovat nejen na otázky, kterými se bezprostředně zabývám já ve své vlastní činnosti, ale i na další oblasti, které je třeba sledovat a poznatky o nich stále aktualizovat.

Doktorské studium je intelektuálně i časově náročné. Máte zkušenost se studenty, kteří své studium nedokončili? Jaké jsou hlavní příčiny jejich neúspěchu?

Opět bych oddělila studenty interní a externí. U těch interních je motivace většinou velká, snaží se absolvovat studium v řádném termínu, věnují se disertační práci, je to pro ně prioritou. Naproti tomu u externích studentů je

přístup různý, některým jde spíše o to, mít na vizitce titul Ph.D., jiní se opravdu chtějí dále vzdělávat, což jim jejich práce – jak sami říkají – neumožňuje. Někteří své síly přecení a neodhadnou, že doktorské studium je řehole, že mu je třeba věnovat večery, víkendy, dovolenou. A já je musím ve slabších okamžicích přesvědčit, že doktorské studium je pro ně přínosné i přes různé životní osudy a zvraty, které se jim nevyhýbají. Někteří ten tlak nevydrží a skončí. I to je realita.

Kritici upozorňují na vysoký počet doktorských studentů bez úzké návaznosti na praxi a budoucí uplatnění. Měla by se vzdělávací strategie více zaměřit na provázání studia a požadavků trhu, nebo je problém jinde?

Uznávám, že doktorandů je hodně, alespoň na právnické fakultě. Ale to je snad dobře. Nikdo přece neočekává, že se uplatní jen v teorii a v pedagogickém působení. Většina absolventů doktorského studia půjde do praxe

a tam bude rozvíjet úroveň právnického řemesla. Myslím, že sami studenti se většinou chovají „tržně“, vybírají si spíše praktická témata, která pak budou moci uplatnit při svém dalším působení. Možná je to specifikum nás, právníků, ale v našem oboru opravdu problém nedostatečné provázanosti studia s trhem nevidím.

Jaký je význam doktorského studia a pro koho je přínosné?

Jak už jsem naznačila, doktorské studium je oboustranně přínosné pro doktoranda i školitele. Ale samozřejmě i pro nás všechny, pro úroveň právnické kultury a naší vzdělanosti obecně. Někteří absolventi jsou soudci, advokáty, významnými úředníky, politiky a tak dále. Pokud mají vzdělání Ph.D., je to znát.

Autor: redakce ve spolupráci s odborem pro studium a záležitosti studentů Rektorátu UK

Společné studijní programy joint/multiple degree na UK

Jan Placht

Schématem *joint/multiple degree* (nazývaným rovněž zkráceně *joint degree* nebo meziuniverzitní studium) rozumíme integrované společné studium UK se zahraničními partnery, na jehož konci student získá společný diplom, popřípadě dva nebo více diplomů partnerských univerzit (podle § 47 a zákona o vysokých školách). Na UK v Praze existuje tento druh studia již 15 let a v současnosti se s ním můžeme setkat ve dvou základních podobách.

Na úrovni jednotlivého studenta se jedná o doktorské studium pod dvojím vedením, tzv. *cotutelle*. Partnerské univerzity se dělí o individuální studijní plán vybraného studenta, o jehož studiu se uzavírá individuální meziuniverzitní dohoda o dvojím vedení disertační práce. Na úrovni studijního programu jde o mezinárodní programy se společným kurikulem na bakalářském, navazujícím magisterském a doktorském stupni – studijní programy *joint degree*. Zde je nutno uzavřít meziuniverzitní dohodu o implementaci studijního programu *joint degree* (podle čl.

22 odst. 5 Statutu UK), na jejímž základě partnerské univerzity žádají o akreditaci společného studijního programu, každá ve své zemi. Programům *joint degree* se budeme věnovat v několika následujících odstavcích.

Vývoj

Společné studijní programy, uskutečňované vysokými školami z různých států a vedoucí ke společnému, dvojímu nebo vícenásobnému diplomu, mají v Evropě více než dvacetiletou tradici. Programy nejčastěji vznikaly mezi partnery uvnitř samotné Evropské

unie, ale v současné době mají již celosvětový záběr. Ve Spojených státech je tradice programů *joint degree* mladší, v současnosti mají americké univerzity nejvyšší počet partnerství *joint degree* s Čínou.

Od roku 1999 v rámci Boloňského procesu, v souvislosti s pozdější Pražskou výzvou, došlo k dalšímu posílení společných mezinárodních vzdělávacích projektů. Dosti zásadní posun pak nastal poté, co v návaznosti na Berlínské komuniké ministrů ze dne 19. září 2003 vznikl vzdělávací program Erasmus Mundus.

Erasmus Mundus II

Program Erasmus Mundus II (2009–2013), založený rozhodnutím Evropského parlamentu a Rady č. 1298/2008/ES ze dne 16. prosince 2008, plynule navazuje na úspěšný

program Erasmus Mundus I (2004–2008).

Univerzita Karlova se účastní všech aktivit programu Erasmus Mundus: Aktivita 1A (společné magisterské programy, EMMC), 1B (společné

doktorské programy, EMJD), Aktivita 2 (partnerství) a Aktivita 3 (zviditelňování).

Vysoce kvalitních integrovaných společných studijních programů *joint degree* se týká pouze Aktivita

Cíle programu Evropské komise Erasmus Mundus

Podle oficiálního materiálu komise se jedná o program spolupráce a mobility v oblasti vysokoškolského vzdělávání pro:

- zvyšování kvality evropského vysokoškolského vzdělávání,
- propagaci Evropské unie jako centra vysoce kvalitního vzdělávání v celosvětovém měřítku,

- podporu mezikulturního porozumění prostřednictvím spolupráce s třetími zeměmi a pro rozvoj třetích zemí v oblasti vysokoškolského vzdělávání.

Erasmus Mundus odpovídá na výzvy globalizace, se kterými se dnešní evropské vysoké školství potýká, a zejména na potřebu přizpůsobit vzdělávací systémy požadavkům společnosti založené na znalostech, zvýšit přitažlivost

a viditelnost evropského vysokoškolského vzdělávání ve světě a podpořit proces sbližování struktur týkajících se vysokoškolských diplomů v Evropě. Tato témata jsou ústřední součástí procesů reformy v oblasti vysokoškolského vzdělávání, které v současné době probíhají v jednotlivých členských státech. Kromě toho je program důležitým nástrojem podpory mezikulturního dialogu mezi Evropskou unií a zbytkem světa.

FAK.	NÁZEV PROJEKTU	STUD. PROGRAM	STUDIJNÍ OBOR	TYP STUDIA	DOBA STUDIA	GRANT	STUD.	ABS.
FF	TEEME: Text and Event in Early Modern Europe	Philology	Text and Event in Early Modern Europe (ERASMUS MUNDUS Joint Doctorate)	Ph.D.	3	Erasmus Mundus	4	0
FF	TEMA: Territoires européens (civilisation, nation, région, ville): identité et développement	Historické vědy	Historie	NMgr.	2	Erasmus Mundus	21	0
PedF	EM SIE: Erasmus Mundus Masters in Special and Inclusive Education	Special and Inclusive Education (Erasmus Mundus)	bez studijních oborů	NMgr.	1,5	Erasmus Mundus	11	127
FSV	IMES – International Masters in Economy, State and Society	International Area Studies	International Masters in Economy, State and Society	NMgr.	2	(Erasmus Mundus Brand)	0	34
FHS	EuroPhilosophie: Philosophies allemande et française dans l'espace européen	Philosophie	Philosophies allemande et française dans l'espace européen (EuroPhilosophie)	NMgr.	2	Erasmus Mundus	32	54
MFF	LCT: European Masters Program in Language and Communication Technologies	Informatics	Mathematical Linguistics	NMgr.	2	Erasmus Mundus	6	20
FSV	Corporate Finance & Strategy (CFS)	Economics	Corporate Strategy and Finance in Europe	NMgr.	2	RP MŠMT	0	
FSV	Deutsch-Tschechische Studien / Česko-německá studia	Internationale territoriale Studien	Česko-německá studia/ Deutsch-Tschechische Studien	Bc.	3	DAAD, RP MŠMT	62	37
ETF	Social Services Focused on Diaconia and Christian Social Practice	Social Work	Social Services Focused on Diaconia and Christian Social Practice	Bc.	3,5	–	0	

Programy joint/multiple degree na UK v roce 2013: počty studentů a absolventů

I. Druhý aspekt této aktivity představuje grantová podpora studentské (a lektorské) mobility s tzv. třetími zeměmi, tj. státy mimo evropská společenství. Jedním z cílů je samozřejmě získání špičkových studentů z třetích zemí pro studium na partnerských univerzitách sdružených v konsorciu včetně UK a pro evropské studenty naopak možnost absolvovat část studia v třetích zemích. UK je co se týče účasti v Aktivitě I v čele mezi českými univerzitami a velmi dobře si stojí i v rámci střední a východní Evropy. Aktivita 2 EM se týká širokých partnerství (cca 20 univerzit) mezi univerzitami EU/EFTA a vždy určitou geografickou oblastí světa (např. jihovýchodní Asii). Aktivita 2 podporuje všechny druhy mobility od bakalářské až po postdoktorandskou, včetně mimouniverzitní mobility a mobility administrativních pracovníků. Aktivita 2 nepodporuje projekty joint degree.

V rámci UK se do ní zapojila FSV a FF. V roce 2013 program EM podpoří celkem 138 konsorcií EMMC a 43 konsorcií EMJD, která nabídnou přibližně 1 500 magisterských a 300 doktorských stipendií a dále 450 stipendií pro akademické pracovníky. V letech 2004–2012 program EM poskytl v rámci Aktivity I stipendia celkem 14 000 magisterských studentů, 640 doktorandům a 2 000 akademických pracovníků. České vysoké školy jsou partnery v celkem 27 konsorciích (jedenkrát koordinátorem). Aktivita 1 programu EM se za dobu trvání programu účastnilo celkem 25 studentů české národnosti a jeden doktorand. Programy joint degree a další priority programu EM bude podporovat rovněž evropský vzdělávací program Erasmus+, který letech 2014–2020 zastřeší dosavadní programy na podporu mobility: Lifelong Learning Programme (Erasmus, Leonardo da Vinci, Comenius a Grundtvig), Youth

in Action a pět programů mezinárodní spolupráce (Erasmus Mundus, Tempus, Alfa, Edulink a program spolupráce s průmyslovými zeměmi). Erasmus+, jemuž byl Evropskou komisí navržen rozpočet ve výši 14,6 mld. eur, by měl podle předpokladu poskytnout stipendia celkem 30 000 studentům joint degree.

Zapojení UK

Univerzita Karlova v Praze se do aktivit programu Erasmus Mundus zapojila od jeho samého počátku. V roce 2004 obdržela Matematicko-fyzikální fakulta UK grant na projekt *LATER: Language Technology Erasmus Mundus Programme* v rámci Aktivity 3 a v roce 2005 získaly, a to hned v historicky prvním výběrovém kole, grant Erasmus Mundus Evropské komise první dva navazující magisterské studijní programy typu joint degree v České republice, z nichž jeden byl na UK. Jednalo se o studijní program Pedagogické fakulty UK nazvaný *Erasmus Mundus – Special Education Needs*. Se

spuštěním druhé fáze programu EM II získala fakulta další grant, na zdokonalení projektu pod názvem *Erasmus Mundus – Special and Inclusive Education*. Partneři vydávají od roku 2005 společný diplom. V úspěšném roce 2007 získaly financování EM další tři projekty UK: *IMESS: International Masters in Economy, State and Society* (FSV), *EuroPhilosophie: Philosophies allemande et française dans l'espace européen* (FHS) a *LTC: European Masters Program in Language and Communication Technologies* (MFF). V roce 2010 uspěl ve výběrovém řízení, už do programu EM II, projekt *TEMA: Territoires européens (civilisation, nation, région, ville): identité et développement* (FF). Erasmus Mundus II rozšířil financování také na doktorské studijní programy, mezi něž se zařadil projekt *TEEME – Text and Event in Early Modern Europe* (FF). Projekt TEEME patří mezi prvních devět doktorských programů Erasmus Mundus vybraných Výkonnou agenturou pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast (EACEA) k financování v roce 2010, prvním roce existence Aktivit IB (Erasmus Mundus Joint Doctorate). V rámci České republiky se dělí o první a druhé místo s projektem VŠCHT.

Dvoustranná spolupráce

Téměř souběžně se vzrůstajícím zapojením UK do programu Erasmus Mundus se na naší univerzitě objevují snahy po vytváření vlastních „nezávislých“ studijních programů joint degree (JD) s partnery, s nimiž má UK dlouhou zkušenost meziuniverzitní

spolupráce včetně mobilit. Grantovou podporu na tyto projekty si sice většinou shání každý z partnerů sám, nicméně výměna znalostí a zkušeností bývá v těchto případech ještě vyšší než u mnohostranných projektů koordinovaných převážně ze zahraničí a studijní program jako celek může být ještě integrovanější, což lze doložit meziuniverzitní smlouvou, akreditací, a především praktickými výstupy. Vzhledem k tomu, že partneři zde nejsou vázáni mezinárodními kvótami, počet účastníků JD z řad vlastních studentů bývá podstatně vyšší, a naopak externí uchazeči bývají přesněji zacílení, co se týče jejich představ o studiu. Pro účely nově vznikajících JD byly na rektorátu UK v souladu s Kritérii Akreditační komise pro studijní programy JD vytvořeny jednotné formuláře pro podání žádosti o akreditaci společného studijního programu typu joint degree a na základě domácích i zahraničních zkušeností rozpracovány *Náležitosti meziuniverzitní smlouvy* k provádění programů JD, které se průběžně doplňují v reakci na aktuální vývoj v oblasti internacionalizace ve světě. První JD spolukoordinovaný naší univerzitou akreditovala v roce 2008 Fakulta sociálních věd UK; jednalo se o bakalářský studijní obor *Česko-německá studia / Deutsch-Tschechische Studien*. Druhým koordinátorem je Univerzita v Řezně. V rámci tohoto oboru studují němečtí studenti český jazyk a realie a naopak čeští studenti německý jazyk a realie. Obor do dneška absolvovalo

a dvojí diplom získalo přes sto studentů. V roce 2012 získal akreditaci společně s Univerzitou ve Štrasburku další studijní obor FSV UK, *Corporate Strategy and Finance in Europe*, a v roce 2013 studijní obor ETF UK společně s Diaconia University of Applied Sciences (Diak) ve Finsku: *Social Services Focused on Diaconia and Christian Social Practice*. Akreditační žádosti k programům JD v současnosti připravují FSV, FF a PřF a zájem projeví i další fakulty. Koordinátoři programů joint degree na jednotlivých partnerských institucích pořádají pro studenty (a také absolventy) množství doprovodných společných akcí (jmenujme např. parník pro absolventy programu SIE pořádaný PedF UK nebo každoroční seminář na hradě Hohenbergu pro studenty česko-německých studií. Koordinátoři a významní pedagogové také publikují své zkušenosti s výukou a organizací programů joint degree v zahraničních odborných časopisech (v posledním roce např. doc. Šiška z PedF nebo dr. Nigrin z FSV). Přetrvávají i některé administrativní problémy. Zmíníme kupříkladu tento: český zákon ukládá pro uchazeče do magisterských programů mít bakalářský diplom, ale ve vybraných zemích EU se tento diplom na některých univerzitách nevyskytuje (francouzští studenti mají například certifikát MI, který je „něco jako“ bakalářský diplom). Možná by bylo dobré na to pamatovat u nějaké další novely vysokoškolského zákona.

Vyčerpávající informaci o doktorském studiu typu cotutelle lze získat z webových stránek: <http://www.cuni.cz/UK-3163.html>.

INFORMACE PRO ZÁJEMCE O STUDIUM:

Příhlášky do studijních programů joint degree spolukoordinovaných UK mohou uchazeči podávat na příslušnou fakultu UK. U programů se zahraničním koordinátorem si lze elektronickou přihlášku stáhnout z webových stránek programu.

RNDr. JAN PLACHT

Autor článku je zaměstnancem odboru pro studium a záležitosti studentů Rektorátu UK.

Složení studentů joint degree na UK podle národnosti											
Fakulta UK	FF	FF	PedF	PedF	FSV	FHS	MFF	FSV	FSV	ETF	CELKEM
Akademické roky	11/12–12/13	11/12–13/14	05/06–9/10	11/12–12/13	07/08–12/13	07/08–12/13	07/08–12/13		08/09–12/13		
STUDIJNÍ OBOR***	TEEME	TEMA**	SEN	SIE	IMESS	EuroPhilo	LCT	CSFE*	ČNS	Diaconia*	
ST. PŘÍSLUŠNOST	Ph.D.	NMgr.	NMgr.	NMgr.	NMgr.	NMgr.	NMgr.	NMgr.	Bc.	Bc.	
Albánie			2		1						3
Americká Samoa			1								1
Argentina						3					3
Arménie			1	1							2
Austrálie			2								2
Bangladéš			5	1							6
Belgie					1	2					3
Bělorusko									1		1
Bhútán			3								3
Botswana			2	1							3
Brazílie					1	9					10
Bulharsko					2	3					5
Černá Hora		1									1
Česká republika		3				3	1		52		59
Čína		2	7	1	1	7					18
Egypt				1							1
Eritrea			1								1
Etiopie		1	3	1							5
Fidži			1	1							2
Francie		1			1	13					15
Gambie			2								2
Ghana			5		1						6
Grenada			2								2
Gruzie						4	1				5
Chile		1				2					3
Chorvatsko	1										1
Indie	1		24				1				26
Indonésie			3				2				5
Írán						3					3
Itálie				1	1	1					3
Japonsko						5					5
JAR					1						1
Jižní Korea						2					2
Jordánsko						1					1
Litva					1						1
Kambodža			1								1
Kamerun			2			2					4
Kanada	1		1			2	1				5
Kazachstán		1			1						2
Keňa		1	2	3							6
Kolumbie		1				1	1				3
Kostarika		2									2
Libanon						1					1
Lucembursko						1					1
Maďarsko		2			1	1					4
Makedonie		1				1					2
Malajsie			8								8
Malawi			2	1							3

Složení studentů joint degree na UK podle národnosti											
Fakulta UK	FF	FF	PedF	PedF	FSV	FHS	MFF	FSV	FSV	ETF	CELKEM
Akademické roky	11/12–12/13	11/12–13/14	05/06–9/10	11/12–12/13	07/08–12/13	07/08–12/13	07/08–12/13		08/09–12/13		
STUDIJNÍ OBOR***	TEEME	TEMA**	SEN	SIE	IMESS	EuroPhilo	LCT	CSFE*	ČNS	Diaconia*	
ST. PŘÍSLUŠNOST	Ph.D.	NMgr.	NMgr.	NMgr.	NMgr.	NMgr.	NMgr.	NMgr.	Bc.	Bc.	
Mexiko				1		1	1				3
Mongolsko			1								1
Německo					1	3	2		40		46
Nepál			2				1				3
Nizozemí			3				1				4
Nový Zéland			1		1						2
Norsko						1					1
Omán			1								1
Pákistán			3	1			5				9
Palestina			1								1
Papua-Nová Guinea			1								1
Peru						1					1
Polsko						1					1
Portugalsko			1								1
Rakousko									1		1
Rumunsko		3		1	1	2					7
Rusko	1	3			4	4	1		1		14
Řecko		2									2
Senegal			1								1
Seychely			2								2
Sierra Leone			1								1
Singapur			2								2
Slovensko									1		1
Srbsko		1	2	2	1	1	3				10
Středoafriická rep.		1									1
Svazijsko			1	2							3
Sýrie		1									1
Španělsko				1	2						3
Švýcarsko									1		1
Thajsko			2								2
Tchaj-wan			2	2		1					5
Turecko		2				2	1				5
Uganda			6	1							7
Ukrajina					1						1
USA			1		7	2					10
Uzbekistán					1						1
Velká Británie					2				1		3
Venezuela											0
Vietnam			1				4		1		6
CELKEM	4	30	115	23	34	86	26	0	99	0	417
											417

* nově akreditované studijní obory, zatím neproběhlo přijímací řízení

** započtení i přijatí uchazeči (9), kteří se zapsali v ak. roce 2013/14

TEEME Text and Event in Early Modern Europe (ERASMUS MUNDUS Joint Doctorate)
TEMA Territoires européens (civilisation, nation, région, ville): identité et développement
SEN Erasmus Mundus – Special Education Needs

SIE Special and Inclusive Education (Erasmus Mundus Programme)
IMESS International Masters in Economy, State and Society
EuroPhilo Philosophies allemande et française dans l'espace européen (EuroPhilosophie)
LCT European Masters Program in Language and Communication Technologies
CSFE Corporate Strategy and Finance in Europe
ČNS Česko-německá studia / Deutsch-Tschechische Studien
Diaconia Social Services Focused on Diaconia and Christian Social Practice

Mezioborový doktorský program TEEME

TEEME – Text and Event in Early Modern Europe (Text a dění v raně novověké Evropě) je meziuniverzitní doktorský program založený na spolupráci odborníků v oblasti humanitních věd – historie, dějin umění, literární vědy, genderových studií a translatologie – z celého světa. Jedním z realizátorů v Evropě unikátního mezioborového projektu je i Univerzita Karlova v Praze.

Studenti mezinárodního programu TEEME. Foto: Archiv TEEME

Doktorský program TEEME získal v roce 2010 grant evropské Výkonné agentury pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast (EACEA) jako druhý studijní program tohoto typu v humanitních vědách. V současné době v programu studuje 17 studentů ve dvou ročnících a do dalšího ročníku bylo přijato osm studentů. Národnostně jde o velmi pestrou skupinu: Kanadany, Venezuelce, Brity, Němce, Italy, Belgičany, Nizozemce, Francouze, Chorvaty, Makedonce, Rusy, Egypťany, Íránce, Indy i Číňany. Program realizuje konsorcium složené ze čtyř univerzit: University of Kent (koordinátor); Univerzita Karlova v Praze; Freie Universität Berlin a Universidade do Porto.

Vědeckým cílem programu je výzkum minulosti s důrazem na její vliv na naši současnost. Středem zájmu je Evropa a její vztahy k ostatnímu světu v raně moderní době (léta 1400–1700), kdy vznikalo dnešní uspořádání světa, moderní evropské národní identity i velká koloniální impéria. Nejdůležitějším cílem programu je připravit novou generaci výzkumníků, manažerů kulturních institucí a odborníků v oblasti kulturní politiky, kteří budou schopni tvůrčím způsobem

reagovat na požadavky a výzvy 21. století. Dosud žádný doktorský program na světě nebyl koncipován v podobném mezinárodním a mezioborovém rámci. V Evropské unii sice existuje značné množství mezinárodních magisterských programů, ale srovnatelné doktorské programy existují pouze na univerzitách ve Spojených státech.

Program charakterizuje komplexní systém mobility studentů a pedagogů, opírající se o výroční konference, vedení disertací dvěma pedagogy z různých univerzit, prezentace základních oblastí výzkumu v přednáškách špičkových expertů a o praxi v kulturních institucích. Dalším rysem programu je podpora týmové práce pomocí virtuálních seminářů a workshopů. Základní pravidla mobility jsou stanovena již při přijímacím pohovoru. Student si v rámci konsorcia vybere dvě univerzity, na nichž lze uskutečnit jeho výzkumný projekt. Po prvním semestru stráveném na University of Kent ve Velké Británii zpravidla odjíždí na druhou univerzitu konsorcia, kde studuje dva až tři semestry. Další dva až tři semestry stráví na třetí univerzitě konsorcia, kde studium uzavře obhajobou disertační

práce. V průběhu čtvrtého semestru vykoná student praxi v kulturní instituci (v Británii např. v Shakespeare's Globe, v ČR např. v Národním archivu) v délce tří měsíců.

KDO SPOLUPRACUJE?

Na programu TEEME spolupracují významné světové kulturní instituce. K hlavním partnerským výzkumným centrům a knihovnám patří:

Centre for Medieval and Early Modern Studies na University of Kent ve Velké Británii; Centrum teoretických studií Univerzity Karlovy a AV ČR; Herzog August Bibliothek ve Wolfenbüttelu; pruský státní archiv v Berlíně; The Shakespeare Institute na University of Birmingham ve Velké Británii; The British Library, Shakespeare's Globe Theatre a Courtauld Institute of Art v Londýně; Bodleian Library v Oxfordu a Folger Shakespeare Library ve Washingtonu.

Výzkum týkající se jiných než evropských kultur mají doktorandi možnost realizovat na několika mimoevropských univerzitách: Boğaziçi Üniversitesi v Istanbulu; Univerzité al-Azhar v Káhiře; The University of the Western Cape v Jižní Africe; The University of Delhi a Pontificia Universidade Católica do Rio de Janeiro.

Autor: **prof. PhDr. Martin Procházka, CSc., koordinátor TEEME**

Cotutelle – doktorské studium s přesahem

Díky smlouvě o společném vedení disertačních prací, tzv. cotutelle, mohou doktorandi studovat na Univerzitě Karlově a na zahraniční vysoké škole zároveň. Jejich vědecká práce tak vzniká pod vedením dvou školitelů. Co nabízí smlouva cotutelle vědeckým pracovníkům a jak ji nejlépe využít? Ptali jsme se JANA OLIVY, který absolvoval doktorské studium ve Francii, a jeho českého školitele profesora IVANA JAKUBCE.

Jan Oliva, zástupce ředitele Maison des Sciences de l'Homme d'Aquitaine při univerzitě v Bordeaux, kde absolvoval doktorské studium díky smlouvě cotutelle.
Foto: Archiv J. Olivy

DOKTORAND – JAN OLIVA

Co bylo tématem vaší vědecké práce?

Mým hlavním zájmem je historie dopravy, proto má doktorská práce mapovala situaci československé dopravní sítě v meziválečném období. Ve Francii mají historické vědy dlouhou tradici, není proto divu, že i historie dopravy je zde dobře zpracována. Odborníci si tak mohou dovolit věnovat se tématům detailněji, od mezinárodních až po lokální. Měl jsem to štěstí, že jsem se na začátku svých studií seznámil s jedním z odborníků na dopravu, Christophem Bouneauem, který mě přivedl k mému tématu. Chtěl zjistit, jaká byla mezi válkami ve střední Evropě dopravní situace. Záhy jsem přijal tuto otázku za svou.

Proč jste zvolil formu studia cotutelle?

Šlo o shodu náhod. Když jsem se ve Francii zapisoval k doktorskému studiu, nic takového jsem neplánoval. Teprve po třech letech jsem se dozvěděl o této možnosti a s ohledem na téma své práce jsem se rozhodl ji využít. Tou dobou jsem se už znal s českým profesorem Ivanem Jakubcem, se kterým se mi během zhruba roku podařilo celý plán administrativně zajistit. Tehdy ještě tento typ smluv v České republice nebyl příliš běžný. Myslím, že na filozofické fakultě jsem byl jedním z prvních žadatelů.

Pro výběr tématu i úspěšné zakončení doktorského studia bývá klíčová osobnost školitele. Podle čeho jste si vybíral školitele vy?
V první řadě bych doporučil najít si školitele, na kterého se student může

spolehnout, který má o téma zájem, pomůže s jeho formulací a i svým osobním nasazením studenta podpoří. Já měl v případě obou školitelů velké štěstí. Můj francouzský školitel, pro kterého jsem své téma dělal jakoby na zakázku, mi zajistil ideální start. Svého českého školitele, profesora Jakubce, jsem původně znal jako autora knih o dopravě, z nichž jsem čerpal již dříve. Osobně jsme se potkali na jednom sympoziu. Dali jsme se do řeči a vídali se jednou či dvakrát do roka. Společně jsme publikovali několik článků i rozsáhlejších prací.

Co je pro vás hlavním přínosem cotutelle?

Možnost napojit se na českou badatelskou síť. Mám teď jiné možnosti, než bych měl, kdybych jezdil do archivu pro knihy pouze jako student a neměl žádnou možnost přímé komunikace s profesory. Získal jsem kontakty, které mi prospěly ve studiu a daly mi též záruku, že to, co dělám, má určitou kvalitu a smysl. Takovou jistotu bych neměl, pokud bych studoval pouze ve Francii. Studium samotné by probíhalo nejspíše podobně a závěr práce by byl taktéž skoro stejný, ovšem taková záruka a zpětná vazba je k nezaplacení. Při obhajobě mé práce byla přítomna i česká strana, což dodává doktorské práci váhu.

Jakým způsobem jste financoval své studium? Je obtížné získat finanční prostředky?

Studium finančně náročné jistě je, navíc ve Francii doktorští studenti nepobírají paušálně žádné stipendium. Na první dva roky se mi podařilo získat menší jednorázové stipendium od francouzské

CO JE TO COTUTELLE?

Doktorské studium pod dvojím vedením neboli cotutelle je méně známou formou studia a možností, jak získat nové zahraniční zkušenosti. Na rozdíl od programů joint degree se týká vždy jednotlivého studenta, nikoli celého studijního programu či oboru. V průběhu tří let doktorand v každém roce pobývá střídavě na české a zahraniční univerzitě. Program cotutelle původně vznikl z iniciativy francouzské vlády. Francouzský institut v Praze každoročně organizuje výběrové řízení na 35 doktorandských míst na francouzských univerzitách (stipendium zahrnuje tři placené pobyty, každý v délce pěti měsíců). K přihlášce je nutno přiložit souhlas francouzského a českého školitele. Další stipendia je možné získat přímo od francouzských univerzit. V současnosti je v programu cotutelle kromě Francie zapojeno např. Německo, Velká Británie, Belgie, Nizozemí, Itálie, Portugalsko, Slovensko, Švýcarsko i Česká republika. Programu se na UK účastní jak čeští (tj. vyjíždějící), tak zahraniční (tj. přijíždějící) studenti. V případě cotutelle s výjezdem mimo Francii si musí doktorand zajistit financování z jiných zdrojů (Erasmus, Fond mobility, zahraniční agentury atd.). Programu se v roce 2012 účastnily tyto fakulty UK: MFF, PřF, FF, FSV, I. LF, FHS.

Počty doktorandů UK vyjíždějících v rámci dohod o cotutelle v akademických letech 1998/1999–2012/2013

	KTF	ETF	HTF	PF	I. LF	2. LF	3. LF	LF PI	LF HK	FaF	FF	PřF	MFF	PedF	FSV	FTVS	FHS	CELKEM
Belgie											2					1		3
Francie			1	2	4	2	1	1			38	39	41	3	9			141
Itálie											2							2
Německo											5		4		1			10
Portugalsko										1								1
Slovensko														1				1
Švýcarsko		1																1
Velká Británie											1							1
CELKEM	0	1	1	2	4	2	1	1	0	1	48	39	45	4	10	1	0	160

asociace železnic, Association pour l'histoire des chemins de fer en France, která na ně vypisuje každý rok veřejnou soutěž. Pokud bych následně nezískal jiný zdroj příjmu, asi bych nemohl ve studiu pokračovat. Měl jsem však štěstí, že jsem dělal doktorát řekněme na zakázku a o mé téma byl zájem. Můj školitel mi tehdy zajistil asistentské stipendium, díky kterému jsem působil v rámci jednoho doktorského programu, což šlo skloubit se studiem i rodinou. O žádné další finanční zdroje jsem nežádal.

Každoročně využívá tuto možnost studia jen zhruba patnáct studentů Univerzity Karlovy. Myslíte, že je odrazuje organizační náročnost cotutelle, nebo je za tím něco jiného?

Předně si myslím, že se zatím o této možnosti u nás moc neví. Ve Francii má smlouva cotutelle mnohem větší tradici a je již léta využívána ve spolupráci například s africkými státy. Jde zkrátka o další možnost, která se studentům nabízí a jsou si jí vědomi. Nižší využití této smlouvy bych možná vysvětlil i tím, že promyslet si tento způsob studia dopředu lze těžko. Ideální by bylo připravit si vše během magisterského studia, ale nevěřím, že je to z hlediska časové vytiženosti studentů reálné. Během prvního roku doktorského studia čas na promyšlení již je. Domnívám se, že prvotní impulz by mohl vyjít i ze strany školitele, který by měl připravený vlastní projekt, využil svých kontaktů a studenta pro věc získal. Když musí student hledat zahraničního školitele na vlastní pěst bez jakékoli podpory, není to jistě vůbec snadné.

Já jsem naštěstí na začátku nevěděl, kolik vyřizování mě čeká. Byl jsem jeden z prvních zájemců. Představuje to jednak administrativní komplikace, ale také určitý tlak na čas. Sám jsem byl v rámci smlouvy cotutelle nucen prodloužit stanovený termín a Univerzita Karlova váhala nad jeho schválením. Je pochopitelné, že jsou studenti tlačeni k tomu, aby skončili co nejrychleji. Na druhou stranu se mohou vyskytnout objektivní případy, kdy dokončit studium nelze

snadno, například když člověk pracuje na plný úvazek a má rodinu. Administrativa a akademická činnost jsou zkrátka dvě rozdílné věci. Uzavření této smlouvy mohou někteří studenti vnímat i tak, že si na sebe pletou bič. Vše se však dá zvládnout.

Co byste poradil studentům, kteří uvažují nad touto formou doktorského studia?

Člověk musí být v první řadě zvědavý. Když je zvědavý, zjistí více zajímavých věcí. Zvědavým studentům se zkrátka nejlépe učí. Další důležitou vlastností je soběstačnost, student si sám musí uvědomit, že doba studia mu jednou skončí a on se následně bude muset zapojit do pracovního života. Během studia je velmi důležité získávat kontakty, nejlépe i v zahraničním prostředí. Když se toto studentovi nepodaří, významně se odborně ochudí a následně bude závislý jen na rodinných a osobních kontaktech. Čím serióznější bude v době studií, tím lépe se později uplatní. Je třeba zaměřit se nejen na přítomnost, ale mít i dlouhodobější perspektivu. Všichni jsme svědky určité inflace diplomů v poslední době, a je proto třeba plánovat dopředu. Doktorát mi možná dnes nic nedá. Nebudu mít od příštího měsíce větší plat, nebudu z něj mít ani jiný okamžitý pracovní prospěch, a pokud bych vycházel čistě z toho, že studium má předcházet zaměstnání, ani jsem je nemusel dokončovat, jelikož pracuji již šest let. Člověk se však cítí morálně odpovědný jej dokončit a já jsem rád, že se mi to i po jistém zdržení podařilo.

Co plánujete po oficiálním ukončení studia?

Nyní se nacházím trochu na rozcestí. Pracuji jako zástupce ředitele vědeckého podniku Maison des Sciences de l'Homme d'Aquitaine, napojeného na univerzitu v Bordeaux. Starám se tak sice o vědu, ale spíše z administrativní stránky. Získání doktorátu mi otevírá možnost začít se orientovat na výuku a ucházet se o pozici docenta na univerzitě. Ve Francii je však tato cesta

složitější a ukončením doktorského studia jsem splnil pouze jednu z podmínek. Navíc v dnešní ekonomické situaci mají univerzity tendenci spíše ubírat posty, takže pro mě tato cesta nebude jednoduchá. Měl bych zájem o uplatnění v oboru slavistiky, historie střední Evropy s možným napojením na zeměpis, dějepis a třeba i výuku jazyka. Univerzálnější a různorodější profil výuky by mě lákal více než samotná historie, která je beztak již saturována francouzskými odborníky. Takovou příležitost bych si nejspíše nenechal ujít.

PhDr. JAN OLIVA, Ph.D.

Absolvoval doktorské studium na Université Michel de Montaigne Bordeaux 3 ve Francii, kde dlouhodobě pobývá a pracuje jako zástupce ředitele vědeckého podniku MSHA (Maison des Sciences de l'Homme d'Aquitaine). Díky smlouvě o dvojím vedení disertačních prací, tzv. cotutelle, studoval i na Filozofické fakultě UK. V roce 2012 úspěšně obhájil svou doktorskou práci Československé dopravní síť během meziválečného období: historický multimodální pohled, v níž analyzuje z pohledu pole ekonomických dějin současnosti vývoj dopravních sítí jako infrastruktury a jako dopravních společností.

ŠKOLITEL – IVAN JAKUBEC

Jak dlouho působíte jako školitel v rámci doktorského programu?

Více než patnáct let, od konce devadesátých let. Tehdy bylo doktorandských míst, jak se tehdy říkalo, velmi málo, na jeden ústav připadalo například jen jedno místo. V té době jsem byl čerstvým docentem, takže to patřilo k mým novým povinnostem.

Na jaké bázi funguje spolupráce mezi školitelem a doktorandem?

Vše stojí na důvěře, vzájemném respektu a náročnosti. Student musí vědět, že je respektován jako mladší kolega a současně že ho školitel může něčemu naučit. Osobní sympatie by neměly hrát velkou roli. Měl jsem štěstí, že jsem své studenty znal většinou od jejich prvních vysokoškolských krůčků a mohl jsem si vybírat.

Co je hlavním přínosem studia formou cotutelle?

Formu dvojího vedení považuji za naprosto unikátní, a to jak ze strany studentů, tak se strany školitelů a školících pracovišť. Je to vzájemné obohacování, je to opravdový vstup do vědeckého – zahraničního – světa. Zahraniční zkušenost považuji za zcela zásadní pro vědecký vývoj a navazování kontaktů, využívání nových přístupů a pro interní formu studia v podstatě za povinnou či povinně volitelnou.

Měl byste nějakou radu pro zájemce o tuto formu studia – na co si mají dát pozor?

Měl jsem tu možnost být u přípravy a uzavření jedné z prvních smluv o dvojím vedení v oblasti historie na filozofické fakultě. Počáteční nadšení a možnost spolupráce postupně během let vystřídal péče o administrativní zajištění – uzavírání doplňků, novely zákonů a univerzitních předpisů. Rozhodně bych doporučil při uzavírání smluv velmi dobře zvážit všechny aspekty studia, tedy počty atestací, konání státní závěrečné zkoušky, obhajobu a tak dále, neboť přes formálně proklamovaný jednotný prostor vysokoškolského studia v rámci EU jsou systémy nekompatibilní, požadované atestace

jiné, stejně jako postavení studenta. Také se během let často mění legislativa ve smluvních státech. Zkrátka, chce to pevné nervy, ale stojí to za to. Jde přece o studenty.

V posledních letech využilo cotutelle vždy jen patnáct studentů Univerzity Karlovy ročně. Jsou odrazování nutností samostatného vyřizování studia?

Limitů studia v režimu dvojího vedení jistě nebude málo. Roli mohou hrát administrativní náročnost – včetně znalosti jazyků a studijních předpisů smluvních stran –, možná i nedostatečná znalost prostředí včetně finančního krytí. Nenahraditelná je pomoc školitele a studijní administrativy na fakultě či univerzitě. Sám student se nemůže dostatečně orientovat ve spleti úskalí takovéto smlouvy. Rozhodně lze stavět na úspěšných absolventech takové formy, pak lze při uzavírání nové smlouvy využít získaných zkušeností, a to i těch negativních.

Jak se stát úspěšným doktorandem a jaké jsou hlavní příčiny neúspěchu?

Student je přece člověk se vším všudy. Důležité je, aby se věnoval studiu, svému projektu, celostně. Ono se to dříve nebo později pozná. Svým studentům říkám, aby si představili, že jsou jako umělci, kteří svému dílu, v našem případě doktorské disertaci, musejí dát duši. Popsané desítky či stovky stran nestačí. Se studenty, kteří nedokončili, mám také zkušenosti. Důvody bývají různé – rodinné, sociální, existenční, včetně toho, že studium je nad jejich síly. Školitel by měl během jejich studia vycítit, zda student zvládne dokončit studium, případně mu doporučit, aby se netrápil, respektive aby se netrápili oba – student i školitel. Uspořádaný rodinný život, sociální poměry i profesní kariéra se mohou stát výhodou pro studium ve zralejším věku.

Lze se setkat i s kritickým pohledem na doktorské studium, který jej považuje pro většinu studentů za ztrátu času a požaduje omezení nabídky doktorských programů.

Jaký je dnes význam doktorského studia a pro koho je přínosné?

Doktorské studium je logickým završením přípravy na vědeckou či vědecko-pedagogickou kariéru. Rozhodně není cílem, aby všichni absolventi magisterského studia pokračovali v doktorském studiu. Současná situace na „vzdělanostním trhu“ však vyžaduje titul Ph.D. jako podmínku pro řadu profesí a pozic. Kombinovanou formu studia jen za účelem udržení či získání jistého postu nepokládám za nejšťastnější. Každý věk má své priority a to platí i pro doktorské studium. Je otázkou, zda současná nabídka doktorských studijních programů a oborů není až příliš rozmanitá a roztržštěná. Návrhy na nové studijní programy a obory předkládají fakulty každým rokem.

Autor: redakce ve spolupráci s odborem pro studium a záležitosti studentů Rektorátu UK

prof. PhDr. IVAN JAKUBEC, CSc.

Je prorektorem pro doktorské studium a akademické kvalifikace na Univerzitě Karlově v Praze. Ve svém odborném zaměření se věnuje moderním hospodářským dějinám, dějinám techniky, dopravy a infrastruktury. Od konce 90. let působí jako školitel na Filozofické fakultě UK.

Za doktorským studiem do zahraničí

Lukáš Nachtigal

Studovat se dá různým způsobem a doktorské studium není výjimkou. Rozhodli jsme se proto vybrat tři zajímavé příklady ze zahraničí, které vás mohou inspirovat ve vaší vlastní akademické cestě.

Strukturované doktorské studijní programy kladou důraz na práci ve skupině. Foto: Archiv UK.

Z BAKALÁŘE DOKTOREM ANEB VÝHODY STUDIA V AMERICE (USA)

Pokud jste nyní někdo zbystřil, je třeba ihned dodat, že náročnost i množství odpracovaných let jsou u doktorských programů přijímajících teprve dostudované bakaláře značné. Humanitní studenti mohou leckdy setrvat na studiu i osm let, u ostatních oborů bývá běžná doba studia šest až sedm let. Doktorský program nabízený v současnosti více než 282 americkými univerzitami je rozčleněn do tří jasně oddělených stádií. V prvním úseku musí student absolvovat výukovou část sestávající z povinných seminářů

a závěrečné série psaných zkoušek, tzv. comprehensives. Tato část má vyrovnat případné rozdíly v kvalitě znalostí získaných v předchozím vzdělání, případně jej doplnit pro studenty vstupující do studia rovnou z bakalářského programu, pro které též může trvat o něco déle. Po ukončení této části lze obvykle zažádat o vydání magisterského diplomu, ač je k tomu v některých případech nutná určitá dodatečná práce. V druhém úseku se student účastní pokročilých seminářů a jeho role je významně aktivnější. Jeho hlavním úkolem je však formulovat svůj výzkumný projekt a následně

jej prezentovat disertační komisi, tvořenou (studentem) vybranými třemi až pěti odborníky z daného odvětví, včetně školitele. Na základě souhlasu této komise může student postoupit do posledního úseku, a sice vlastního výzkumu. Ten může trvat od jednoho roku po dobu podstatně delší, dle povahy zkoumaného tématu a přirozeně osobního nadšení a rychlosti práce. Rozsah disertace se pohybuje mezi 50 a úctyhodnými 450 stranami. Jakmile je práce uznána školitelem za hotovou, předstupuje student opět před disertační komisi a po úspěšné, leckdy veřejné, ústní obhajobě získává kýžený titul.

KARIÉRA S PŘÍCHUTÍ VÝZKUMU (VELKÁ BRITÁNIE)

Je-li vaším snem začít již po všech těch studiích pracovat v některém z dynamicky se rozvíjejících technických oborů, a zároveň zvažujete možnosti a příležitosti doktorského studia, pak by vás mohla oslovit nabídka, které se vám může dostat ve Velké Británii. Britský vzdělávací systém přišel ve snaze vyrovnat se s rostoucí disparitou mezi množstvím doktorských studentů technických oborů a jejich reálným uplatněním na trhu práce s novým typem doktorských programů, po jejichž úspěšném absolvování získáte titul EngD (Engineering Doctorate). Nejde přitom o žádnou novinku. Tento koncept se začal v praxi uplatňovat již v roce 1992 v reakci na ne zrovna lichotivou tzv. Parnabyho zprávu, která poukázala na příliš teoretické zaměření oborů, jež by měly svou povahou více tíhnout k praxi. Základní myšlenka tohoto ekvivalentu doktorského studia tkví v možnosti dovolit mladým pracovníkům, kteří mají mít obvykle alespoň 12 měsíců praxe, prohloubit své znalosti na akademické půdě. Zároveň se očekává, že nadpoloviční dobu studia stráví na svém pracovišti, kde se budou věnovat vytyčenému výzkumnému projektu (či více úlohám spadajícím svou povahou do téže tematiky). Podniky typu Rolls-Royce, Airbus UK či Siemens si tuto formu spolupráce chválí a své pracovníky v těchto snahách podporují. Většina stipendia ostatně pochází od samotných průmyslových sponzorů, a to obvykle ve výši

80% nástupního platu daného výzkumného pracovníka, čímž se jim na druhou stranu dostává plodů studentova snažení. Studenti těchto programů tak obvykle bývají finančně mnohem lépe ohodnoceni než jejich Ph.D. kolegové. Každý student si stanovuje svůj individuální studijní plán, povinné předměty obvykle splní již během prvního roku studia. Poté se může věnovat svému výzkumu pod vedením dvou školitelů – akademického, který dbá na odbornou úroveň práce, a průmyslového, jenž posuzuje praktickou stránku věci. Za koordinaci tohoto studia jsou zodpovědná centra zřízená v rámci několika význačných univerzit, např. Newcastle University, University of Oxford či University of Birmingham, které nabírají zájemce o studium (často nominované samotnými podniky) a navazují spolupráci s komerčními subjekty. Podle dosavadního hodnocení slaví tento projekt velký úspěch, ze kterého těží jak univerzity, tak průmyslové podniky. Centra ze svých styků s průmyslovými partnery získávají podklady podporující jejich výzkum a flexibilněji tak reagují na potřeby z praxe. Podniky využívají vyšší kvalifikace svých zaměstnanců, někdy je též prostřednictvím tohoto programu získávají, a absolventi hladce přecházejí do praxe či rovnou zůstávají na pracovních pozicích. Tato strategie bývá z hlediska britských zájmů hodnocena pozitivně též z důvodu, že částečně zabraňuje tzv. brain drain efektu, tedy situaci, kdy si studenti po dokončení studií sbalí kufry a jedou své znalosti uplatňovat do zahraničí.

VÍCE HLAV VÍCE VÍ (NĚMECKO, RAKOUSKO)

Často se říká, že doktorské studium je tažením osamělých jedinců za jejich snem. Všude to však nebývá nutně pravidlem. Pokud byste rádi studovali i doktorské studium společenštějším způsobem, můžete využít možnosti jednoho z více než sedmi set strukturovaných doktorských programů (strukturierte Doktoratsprogramme) u našich jižních a západních sousedů, případně i jinde. Oproti individuálnímu plánu, v němž je student nucen si obstarat téma i školitele sám, strukturované studium klade důraz na práci ve skupině, kdy několik doktorandů spolupracuje při řešení daného tématu pod dohledem určeného týmu akademiků, tzv. thesis committee. Tříleté studium akcentuje schopnost práce s druhými, což podporuje i výukou soft skills, důrazem na interdisciplinarnitu a vyžadováním náležité jazykové vybavenosti studentů; hlavním jazykem výuky obvykle bývá angličtina. Některé programy, jako například nabídka mezinárodních Ph.D. programů Helmholtzovy asociace, cílí přímo na zahraniční studenty. O další nabídce programů se lze dozvědět ze – zatím však stále nekompletní – databáze DAAD (Deutscher Akademischer Austausch Dienst). Je také vhodné na okraj zmínit, že při této formě studia lze čerpat z nabídky stipendií dané univerzitou. Další zdroje lze získat předně u Deutsche Forschungsgemeinschaft (DFG) či Excellence Initiative.

Více informací o této formě doktorského studia najdete na webových stránkách The Association of Engineering Doctorates: www.aengd.org.uk.

Bc. LUKÁŠ NACHTIGAL

Autor je zaměstnancem odboru pro studium a záležitosti studentů Rektorátu UK.

Více informací o tomto typu doktorského studia najdete na webových stránkách Deutscher Akademischer Austausch Dienst – German Academic Exchange Service (DAAD): www.daad.de.

Doktorské programy v anglickém jazyce na UK

Lukáš Nachtigal

Univerzita Karlova v Praze ve své nabídce studijních programů zahrnuje i možnost studia v cizím jazyce. Převážně se jedná o studium v angličtině, lze se ale setkat i s programy vedenými ve francouzštině či v němčině. Zájem o tuto formu studia stále roste, což dokládá počet studujících v anglickém jazyce, který se během několika let více než zdvojnásobil. Zatímco v roce 2004 představovali tito studenti pouze 1,7% z celkového počtu studentů univerzity, v roce 2011 tento podíl vzrostl na 4,3%.

V roce 2011 studovalo na Univerzitě Karlově v cizím jazyce ve všech formách studia 2 313 studentů, v 41 případech šlo o studenty doktorských programů. Zájem je především o nabídku lékařských fakult v čele s I. lékařskou fakultou. Doktorští studenti se v cizím jazyce věnují zejména přírodním vědám, jejichž výuku zajišťuje hlavně přírodovědecká fakulta.

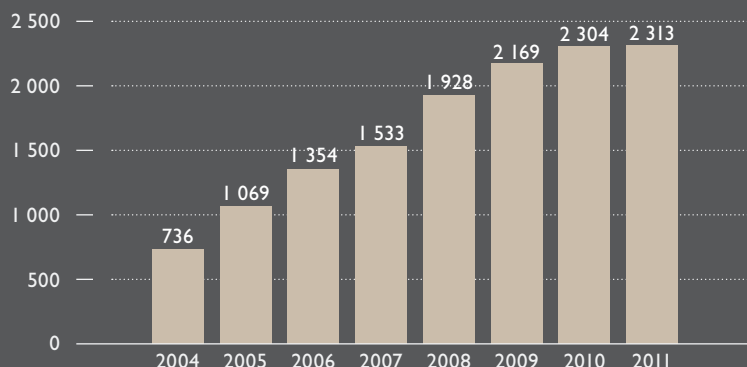
V anglickém jazyce se samozřejmě vyučuje v hojné míře v rámci řady různých studijních programů, avšak v tomto případě jsou i zásadní zkoušky (přijímací

řízení, obhajoby disertační práce apod.) vedeny v anglickém jazyce. Rovněž na ně univerzita nezískává příspěvek od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, je tak třeba počítat s faktem, že tato forma studia je vždy placená, jak ukládá § 58 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách. Konkrétní postup při vyměření poplatku za studium v cizím jazyce stanoví vždy příslušný vnitřní předpis fakulty nebo opatření děkana. Cena je tedy různá, za doktorské studijní programy můžete zaplatit od 10 000 Kč do 70 000 Kč za rok v závislosti na zvoleném oboru. Nabídka je

skutečně široká. Akreditovaných doktorských studijních programů je bezmála 200, přičemž převažuje čtyřletá forma studia. Vybrali byste si i vy v nabídce zahrnující například European Law, Public and Social Policy, Experimental Surgery, Translation Studies či Film and Visual Studies?

Více k nabídce doktorských studijních programů najdete v každoročně vydávané publikaci *Ph.D. Programs in English*, dostupné též elektronicky na <http://www.cuni.cz/UKENG-235-version1-phd.pdf>.

Počet studentů studujících v cizích jazycích

Přehled doktorských studijních programů akreditovaných v cizích jazycích

	tříleté studium			čtyřleté studium			Celkem		
	AJ	FJ	NJ	AJ	FJ	NJ	AJ	FJ	NJ
KTF	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ETF	4	0	0	4	0	0	8	0	0
HTF	0	0	1	0	0	0	0	0	1
PF	13	0	0	0	0	0	13	0	0
1. LF	1	0	0	1	0	0	2	0	0
2. LF	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. LF	0	0	0	0	0	0	0	0	0
LF PI	1	0	0	0	0	0	1	0	0
LF HK	0	0	0	0	0	0	0	0	0
FaF	5	0	0	0	0	0	13	0	0
FF	10	2	2	8	0	0	10	2	2
PfF	0	0	0	1	0	0	1	0	0
MFF	24	0	0	25	0	0	49	0	0
PedF	2	0	2	0	0	0	2	0	2
FSV	1	0	0	6	0	0	7	0	0
FTVS	1	0	0	0	0	0	1	0	0
FHS	2	0	0	0	0	0	2	0	0
Celkem	64	1	5	45	0	0	108	2	5

Ze Segedína do Prahy

Student teoretické matematiky Univerzity v Segedínu LÁSZLÓ OZSVÁRT je jedním z doktorandů, kteří si pro svůj zahraniční pobyt vybrali Univerzitu Karlovu. Na Matematicko-fyzikální fakultě UK v Praze strávil letní semestr 2013. Jak hodnotí svá pražská studia?

Proč jste se rozhodl strávit část svého doktorského studia v Praze?

Vždy jsem chtěl vyjet na studia do zahraničí a během doktorského studia jsem se konečně rozhodl využít možnosti programu Erasmus. Zprvu jsem uvažoval o Tampere ve Finsku, lákaly mě severské země. Můj vedoucí mi však z výzkumných důvodů doporučil Prahu, protože zde působí několik uznávaných akademiků z mého oboru. Jsem rád, že jsem nakonec zvolil Prahu. Je to opravdu překrásné město, v určitých ohledech dokonce hezčí než Budapešť. Snadno se ztratíte v zákoutích Starého Města. Těším se, že jej prozkoumám ještě více.

Jak se vám žije v Praze? Nenarazil jste na jazykové překážky?

Zatím ne. Před příjezdem jsem se učil trochu rusky, což se mi hodilo při čtení různých cedulí a pomohlo mi to při orientaci ve městě. Během několika týdnů jsem si osvojil základní české fráze pro běžnou denní potřebu, ale pořád se mám ještě mnoho co učit. Musím pochválit buddy systém, který mi pomohl v prvních dnech. Dokonce se svým buddym sdílím koníček, mám rád lukostřelbu a baví mě trénovat v Praze.

Jaké je téma vašeho výzkumu?

Jsem v druhém ročníku doktorského studia a zatím jde vše podle plánu, chtěl bych končit příští rok. Studuji matematiku, přesněji řečeno deskriptivní matematiku. Pracuji s grafy, převážně na teoretické rovině. Proto mě zaujala nabídka předmětů Matematicko-fyzikální fakulty UK. Zapsal jsem si přednášky, které se hodí pro můj výzkum, kombinatoriku a deskriptivní matematiku – některé z nich ani nejsou dostupné na naší domácí univerzitě.

Vidíte zásadní rozdíly v organizaci doktorského studia na Univerzitě v Segedínu a zde na UK?

Po pravdě řečeno ano. Hlavní odlišností je koncepce přednášek, na UK jsou více zaměřeny na praxi. Moje disertace je převážně teoretická, ale využívám trochu informatiky, abych našel a ukázal příklady praktického využití. Domnívám se, že praktické aspekty i vysoce teoretických disciplín by měly být více ceněny. Zatím mohu svůj studijní pobyt jen doporučit, načerpal jsem mnoho nových poznatků z témat příbuzných mému výzkumu, některé do něj dokonce vnesl nové světlo.

Jak vypadají povinnosti studenta doktorského programu na vaší domácí univerzitě?

Požadavky na doktorské studenty jsou na obou univerzitách víceméně stejné. Pro získání diplomu musí student publikovat nejméně tři články v odborném časopisu. Vedení výuky není povinností, ale 90 procent studentů učí. Na začátku semestru si musíte vybrat ze seznamu kurzů, ale pokud máte vlastní téma, můžete se s vedením domluvit. Předpokládá se, že budeme učit praktičtější zaměřené předměty, a to tři až čtyři přednášky týdně. Jak si snadno představíte, zabere to dost času. I kvůli tomu jsem se rozhodl pro zahraniční pobyt, abych měl více času na vlastní výzkum. Na druhou stranu učím už víc než čtyři roky, takže je to čím dál tím snazší, neboť učím stále tytéž předměty.

Jak financujete svoje studia a pobyt v Praze?

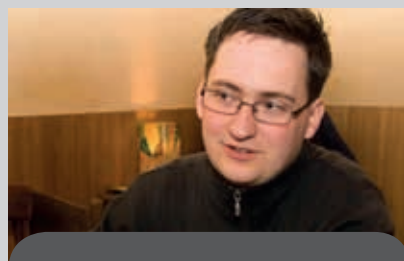
Tady se právě zúročí učení, protože je to placená práce. Peněz má tak doktorský student celkem dost. V Maďarsku dostává měsíčně 300 eur, za učení pak 400 eur za semestr. To už je dobrý základ. Pro svůj zahraniční pobyt jsem ale získal tři typy stipendia. Kromě stipendia Erasmus, které představuje 340 eur měsíčně, jsem si obstaral ještě dvě stipendia ze své domácí univerzity. Pět set eur navíc na celý pobyt

se hodí. Praha je ve srovnání se Segedínem o trochu dražší, ale myslím, že je cenově srovnatelná s Budapeští.

Co plánujete po dokončení doktorského studia?

Mám mnoho plánů – pokud jeden selže, vždy je tu ještě plán B. Nejprve bych chtěl samozřejmě včas dokončit svoje studium. Možná bych pak zůstal na univerzitě a učil tam. Nebo bych mohl zkusit pracovat jako programátor v komerčním sektoru. Moje sestra také vystudovala matematiku, ale se zaměřením na finančnínictví – pracuje v bance a má dobrý plat. Věřím, že i teoretičtí vědci by měli být schopni najít nějaké praktické využití svých znalostí, protože jim to může dát novou perspektivu anebo určitou formou potvrzení jejich výzkumu. Moje motto zní: Pokud vidíš příležitost, chop se jí.

Autor: redakce ve spolupráci s Odborem pro studium a záležitosti studentů Rektorátu UK

LÁSZLÓ OZSVÁRT

V rámci programu Erasmus strávil letní semestr 2013 na Matematicko-fyzikální fakultě UK v Praze, kde se na katedře teoretické informatiky a matematické logiky věnoval obecné informatice. Studuje doktorská studia matematiky na Univerzitě v Segedínu (Szegedi Tudományegyetem).

Doktorské studijní programy v biomedicině – úspěšná spolupráce UK a AV ČR

Bohuslav Ošťádal

Udržet krok s prudkým rozvojem světové medicíny nelze bez stálého přílivu vzdělaných a nadšených mladých adeptů vědy. Věda nikdy nepředstavovala cestu ke zbohatnutí a vyžaduje oběti a odříkání. Na stimulující úspěch se někdy musí čekat velmi dlouho, a netrpěliví se proto vzdávají.

Konkurence klinické dráhy, soukromého podnikání či nabídek farmaceutických firem je příliš silná, takže vydrží jen ti nejodolnější. Jak tomuto nepříznivému stavu čelit? Kromě zlepšení hmotného zabezpečení je to především atraktivní výzkumné téma, zapálený školitel a možnost práce ve zkušeném týmu. Pražské *Doktorské studijní programy v biomedicině (DSPB)* se snaží shora uvedené podmínky nabídnout.

Organizace

DSPB byly založeny v Praze v roce 1992 na základě dohody tří pražských lékařských fakult a Přírodovědecké fakulty UK. Cílem bylo:

1. vytvořením společných oborových rad zamezit vzniku stejně zaměřených grémií na každé ze zúčastněných fakult a zabránit tak nesmyslné roztříštěnosti školicího procesu;
2. vzhledem k tomu, že v Praze existuje velká akumulace biomedicínských výzkumných pracovišť mimo Univerzitu Karlovu (především ústavy AV ČR a výzkumné ústavy Ministerstva zdravotnictví ČR), umožnit, aby se i tato pracoviště stala školicími centry DSPB;
3. přesvědčit představitele klinických pracovišť o nezbytnosti experimentální laboratorní přípravy v teoretických a preklinických oborech;
4. zvýšit kvalitu postgraduálního studia zavedením nezbytných kritérií pro obhajoby doktorských disertačních prací.

Doktorské studijní programy v biomedicině poskytují studentům UK vzdělání již po dvě dekády. Foto: Vladimír Šigut

DSPB se uskutečňují v souladu se zákonem o vysokých školách a vnitřními předpisy Univerzity Karlovy v Praze a jejích fakult a na základě *Rámcové smlouvy o spolupráci při realizaci studijních programů* a *Smlouvy o sdružení mezi Univerzitou Karlovou v Praze a Akademií věd ČR*. Jedná se o zcela ojedinělý případ úzké spolupráce vysoké školy a ústavů Akademie věd ČR při výchově mladých výzkumníků. Za jednoznačnou pozitivu lze označit účelnou koncentraci lidských zdrojů (školitelů) a optimalizaci využívání metodického vybavení zúčastněných pracovišť. Členové sdružení poskytují na své náklady nezbytné prostory a umožňují používání měřicích, přístrojových a počítačových technik a jiných náležitostí potřebných k zabezpečení vědecké čin-

nosti studentů; současně hradí finanční náklady vědecké činnosti studentů. DSPB pokrývají široké spektrum 18 biomedicínských oborů a jsou akreditovány společně pro 1., 2. a 3. lékařskou fakultu UK, Lékařskou fakultu UK v Plzni, Přírodovědeckou fakultu UK, Fakultu tělesné výchovy a sportu UK a příslušné ústavy Akademie věd ČR a Ministerstva zdravotnictví ČR. Náplň a organizaci studia v jednotlivých studijních programech zajišťují společné oborové rady (OR); jejich členy jmenuje rektor na návrh děkanů fakult a zúčastněných mimouniverzitních školicích institucí. Předsedu a místopředsedu si volí OR z řad svých členů. DSPB jsou řízeny koordinační radou (KR). Její členy pověřují a odvolávají společně rektor Univerzity

Karlovy v Praze a předseda Akademie věd České republiky, a to na návrh děkanů zúčastněných fakult UK a ředitelů zúčastněných pracovišť Akademie věd České republiky, případně představitelů dalších zúčastněných subjektů. Dalšími členy KR jsou předsedové oborových rad doktorských studijních programů zařazených do DSPB.

Studenti

Zájem o studium je stále velký. Za posledních sedm let bylo přijato celkem 2 450 studentů, ve stejném období bylo obhájeno 597 disertačních prací. Úspěšnost se v jednotlivých oborech liší; poměr těch, kteří studium úspěšně završí, v průměru činí 24 %. Školení probíhá na teoretických ústavech fakult UK a v laboratořích ústavů AV ČR a ministerstva zdravotnictví. Není potřeba zdůrazňovat, že medicína může z takového přístupu jen profitovat. Dobře teoreticky vzdělaný lékař by měl být posilou klinického týmu a osvědčený přednosta klinického pracoviště si to plně uvědomuje. Na jeho klinice stoupne úroveň výzkumu, zvýší se počet kvalitních publikací... Nejdůležitější součástí DSPB je disertační práce – ucelené vědecké pojednání s přesným vymezením vlastních původních výsledků –, která je dokladem schopnosti studenta DSPB samostatně vědecky pracovat a publikovat výsledky své vědecké práce jasnou a srozumitelnou formou. Předpokladem předložení disertace jsou minimálně dvě původní práce se vztahem k tématu disertace, které musejí být přijaté k publikaci v mezinárodně uznávaných vědeckých časopisech s definovaným souhrnným impakt faktorem větším než 1,0. Alespoň na jedné publikaci musí být uchazeč prvním autorem.

Úspěchy i nedostatky

Největším úspěchem DSPB je bezesporu skutečnost, že poskytují vzdělání již dvacet let a o jejich prospěšnosti dnes nikdo nepochybuje. Tento projekt mohl vzniknout díky tomu, že se podařilo přesvědčit představitele pražských

klinických pracovišť o nezbytnosti teoretické laboratorní přípravy studentů DSPB, a současně byl vyvrácen mýtus, že studenti klinických oborů nemohou splnit publikační nároky požadované v DSPB. Jako příklad lze uvést údaje z oborových rad Fyziologie a patofyziologie člověka a Experimentální chirurgie, kde je koncentrace disertačních prací z klinických disciplín nejvyšší. Je potěšitelné, že oborové rady DSPB vesměs respektovaly stanovené jednotné požadavky na kvalitu vědecké přípravy; některé z nich (např. oborová rada Neurovědy) nároky kladené na studenty ještě zvýšily. Oborové rady pracují zodpovědně, i když musely nezřídka pracovat s velkým počtem studentů. Skutečnost, že to vynikajícím způsobem zvládají, svědčí o jejich nadšení a altruismu a za to jim patří obdiv a dík. V často rozbourané okolní atmosféře se podařilo udržet přátelské vztahy mezi jednotlivými školicími pracovišti, a to bez ohledu na jejich resortní příslušnost. Jsme si plně vědomi, že bez konstruktivní spolupráce by DSPB fungovat nemohly. Ostatně výbornou vizitkou spolupráce a smysluplnosti programu biomedicíny je prodloužení studijních programů či oborů na základě úspěšné kontroly ze strany Akreditační komise na maximum: osm let. A nakonec je nutno s potěšením konstatovat, že na výbornou dopadlo i naše srovnání s postgraduálním biomedicínským studiem v dalších evropských státech; požadovaných standardů dosahujeme jak ve způsobu výuky, tak v hodnocení vědecké kvality studentů DSPB.

Musíme však s lítostí konstatovat, že se doposud nepodařilo sladit požadavky na kvalitu studia v doktorských studijních programech v oblasti biomedicíny v rámci České republiky. Vytvářejí se tak nežádoucí předpoklady pro vědeckou turistiku, nemožné je rovněž objektivní srovnání kvality doktorských studijních programů. Nepodařilo se vytvořit předpoklady pro administrativní začlenění DSPB do struktury UK; Koordinační rada DSPB je tvořena sborem

nadšených dobrovolníků bez nároku na odměnu. Současné vedení Univerzity Karlovy v Praze však provádí kroky ke zlepšení spolupráce v této oblasti: na pravidelných pracovních poradách příslušného prorektora se zástupci koordinační rady jsou řešeny otázky, které zůstávaly dlouho bez povšimnutí. Nadstandardnost vztahů mezi vedením univerzity a členy koordinační rady dokládají pozvánky a účast na imatrikulacích a promociích studentů biomedicínských oborů, stejně jako zahájení akademického roku za účasti vrcholných představitelů Univerzity Karlovy a Akademie věd ČR.

Musíme doufat, že úspěchy současné biologie a medicíny budou stále lákat co nejvíce vytrvalých mladých nadšenců, kteří naskočí do rozjetého vlaku vědeckého pokroku a zvýší prestiž české biomedicíny. Měli bychom tomu nejen fandit, ale i co nejvíce pomáhat.

Podmínky přijetí ke studiu do Doktorských studijních programů v biomedicině, aktuální informace a kontakty najdete na webu pdsb.avcr.cz.

prof. MUDr. BOHUSLAV OŠŤÁDAL, DrSc.

Autor článku je jedním ze zakladatelů Doktorských studijních programů v biomedicině, jejichž koordinační radě předsedá. Je vedoucím vědeckým pracovníkem Oddělení vývojové kardiologie Fyziologického ústavu AV ČR. Zasedá ve Vědecké radě UK.

Tradice nezávislé vědecké činnosti má pro společnost nepopiratelný význam

Lukáš Nachtigal

Když Dr. Josef Hlávka svou závěť v roce 1904 deklaroval, že se pevně rozhodl vším svým jměním bezvýhradně podporovat „veškerou vědeckou, literární, uměleckou činnost národa českého a učinit výsledky veškeré vědecké činnosti světové kulturnímu životu národnímu tak přístupnými, aby mohl z nich ve všech směrech výkonné své činnosti přímo těžiti“, těžko mohl předvídat, že se nadace založená za tímto dobročinným účelem – Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových – jednoho dne stane nejstarší českou nadací vůbec. Cílem nadace je podporovat především mladé nadějně doktorandy, ale nejen je. Požádal jsem profesora VÁCLAVA PAVLÍČKA, jenž působí od roku 2000 jako předseda správní rady Nadání, aby přiblížil činnost nadace.

Nadání příští rok oslaví stodesetileté výročí své existence. Jaká je historie nadace?

Nadace byla zřízena v roce 1904 proto, aby svou činností zajistila instituce, které Josef Hlávka založil, a sice Českou akademii pro vědy, umění a slovesnost a Hlávkovu kolej a posléze také Národohospodářský ústav při Akademii věd. Každá tato instituce měla vlastní právní subjektivitu a nadace jim přispívala na činnost. Jednotlivci tedy zpočátku nedostávali příspěvky přímo od Nadání, ale od institucí. Okolnosti první světové války vedly ke znehodnocení majetkového základu nadace, avšak její dosavadní činnost stačila položit kvalitní základy české inteligenci. V roce 1953 pak byly rozhodnutím vlády zrušeny všechny české nadace vyjma našeho Nadání, kterému tehdejší státní

prof. JUDr. VÁCLAV PAVLÍČEK, CSc., dr. h. c.

Český právník, odborník na ústavní právo. Vyučuje na Katedře ústavního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Od roku 2000 působí jako předseda Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových. Je členem Vědecké rady Právnické fakulty UK.

Václav Pavlíček, předseda Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových. Foto: Vladimír Šígut

moc dopřála formální existenci s mizivými reálnými prostředky. Hlávková kolej byla převedena státu a Národohospodářský ústav přímo zrušen. Návrat k původní činnosti mohl v plném slova smyslu nastat až po roce 1989. K tomu díky pomoci řady ochotných vědců a osobností dokonce také došlo, stejně jako k obnovení některých institucí.

Změnilo se během té doby poslání nadace?

K určitému posunu muselo dojít, jelikož nám zůstal pouhý zlomek původního majetku. Restituce se totiž nevztahovaly na nadace, a tak nám z původně značného nemovitého majetku, jenž nám Josef Hlávka zanechal, zbyly dva domy v Praze a zámek v Lužanech, který je však sám spíše hodnotou, do níž je třeba investovat. Nedostatek prostředků nás přiměl k větší specializaci. Rozhodli jsme se zaměřit přímo na studenty, a abychom zůstali věrni myšlence podpory rozvoje vědy a vzdělanosti, zacílili jsme svou pomoc na studenty doktorských studijních programů. Je třeba si uvědomit, že počátkem 90. let byla situace těchto studentů poměrně tíživá, jelikož výše stipendií byla obecně nízká a praxe zapojení do akademické činnosti

nebyla vůbec pravidlem. Tyto skutečnosti v řadě případů vedly k odchodu mladých talentů do zahraničí či zanechání studia. Poskytlí jsme jim podporu při ubytování na Hlávkově koleji, příspěvky na zahraniční cesty či podporu v konkrétních krizových situacích. V posledních letech jsme však zaznamenali zlepšení situace těchto studentů – vysokým školám se daří doktorandy lépe zapojovat do vědecké práce a výuky. Snažíme se tedy nově pomáhat i zájemcům z pregraduálního stupně vzdělání. Kontinuálně také podporujeme v menší míře i jiné instituce, například Národní muzeum, případně Národní technické muzeum v době minulých povodní. V posledních letech rozdělíme v rámci našich aktivit zhruba čtyři až pět milionů ročně, které získáváme především z nájmu nadačních domů.

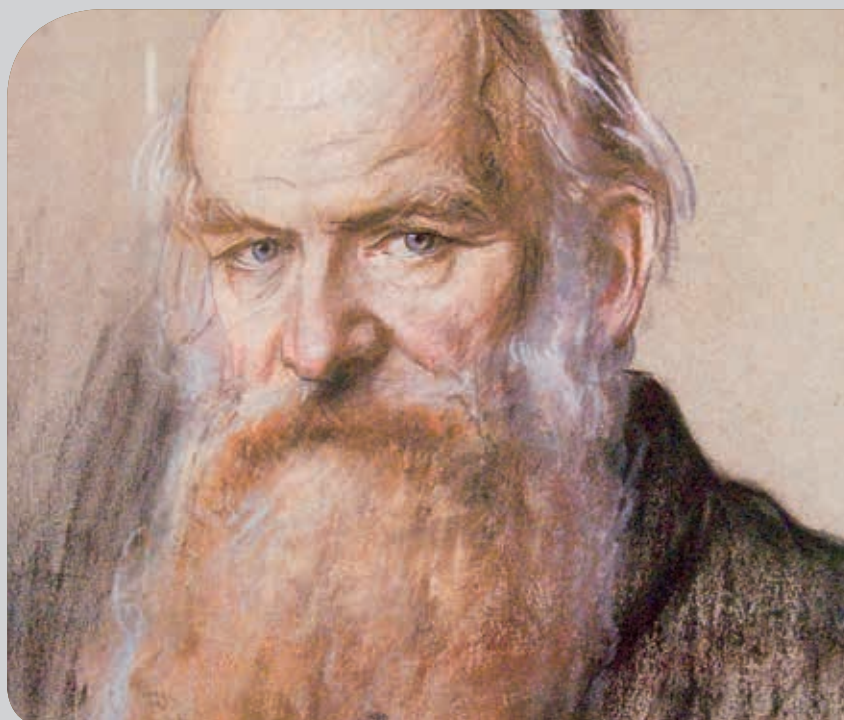
Jaká je nejčastější forma podpory, kterou studentům poskytujete?

Cestovní stipendia. Na začátku 90. let byli studenti po událostech listopadové revoluce zváni do zahraničí, nabízela se jim zajímavá stipendia od zahraničních univerzit, ale často jejich účast ztroskotala na nedostatku prostředků na samotnou cestu. Proto jsme se specializovali na tuto oblast. Přispívá-

me na ryze studijní, odborné pobyty, v jejichž rámci může student nastoupit na studium v zahraničí, plnit svůj studijní program, aktivně participovat na konferenci či přímo vyvíjet vlastní výzkumnou činnost. Podporujeme též výjezdy magisterských studentů za účelem sepsání diplomní práce, pokud prokážou náležitou relevanci své žádosti, jež může vést k nastartování jejich vědecké kariéry. Možnost přihlásit se mají i absolventi do pěti let od ukončení studia a do 33 let věku. Tuto příležitost využívají také absolventi uměleckých vysokých škol. Naš nejvyšší orgán, správní rada, posuzoval za minulý rok 264 žádostí o nadační příspěvek v této věci a 153 z nich vyhověl. Nepřispíváme studentům soukromých vysokých škol.

Jak byste ohodnotil postavení nadace?

Domnívám se, že naše nadace se nad jiné vyznačuje právě tradicí. Podpořili jsme v minulosti řadu doktorandů, kteří jsou dnes například děkany či představiteli fakult a univerzit a oni sami nám dnes doporučují své studenty. To jen dokazuje, že ti, co od nás v minulosti podporu získali, se dále vědět a umění

JOSEF HLÁVKA (1831–1908)

český architekt, stavitel a mecenáš je autorem návrhů velkolepých staveb, např. Státní opery ve Vídni. Ze skromných finančních poměrů se vypracoval k obrovskému bohatství, které použil ve prospěch české kultury a vědy prostřednictvím nespočtu finančních darů jednotlivcům i institucím. V posledních 18 letech svého života působil jako prezident České akademie pro vědy, slovesnost a umění.

skutečně věnovali. Přinesli do svého oboru něco nového a o to podle mě jde. Jako příklad mohu uvést událost, kdy jsme odhalovali sochu Josefa Hlávky od autora Josefa Mařatky, jehož cestu do Paříže kdysi Josef Hlávka podpořil. Sochu odhaloval jeho vnuk, kterého Nadání, stejně jako jeho předky, podpořilo. Od roku 1991 do roku 2012 rozdělila správní rada Nadání na podporu rozvoje vzdělanosti, vědy, kultury a umění českého národa více než 79 milionů korun. Za sebe proto mohu říci, že činnost v Nadání přináší uspokojení.

Dokáže si současná česká společnost dostatečně vážít talentovaných lidí a poskytnout jim prostor pro další práci?

Dnes se lze setkat se snahami význam vysokého školství v některých ohledech nivelizovat. Je třeba si uvědomit, že činnost našich předních vysokých škol má bohatou tradici. Ano, existují období rozmachu a jistého úpadku, ale tradice nezávislé vědecké činnosti má pro společnost jako celek nepopíratelný význam. Jmenování profesorů vysokých škol prezidentem republiky to také vyjadřuje. Proto bylo v ústavě založeno již od vzniku Československa. Tento

akcent na kvalitní vzdělání a výzkum zdůrazňoval již T. G. Masaryk, když při desátém výročí republiky ve svém poselství Národnímu shromáždění uvedl, že mezi hlavní výdobytky nového zřízení patří vedle pozemkové reformy právě vzdělanost. Význam vzdělanosti si uvědomovala také okupační moc, když 17. listopadu 1939 uzavřela vysoké školy a studenty z kolejí deportovala do koncentračního tábora. Vzdělanost českého národa považovala za hrozbu.

V jednom svém projevu jste poukázal na charakterové a osobnostní rysy Josefa Hlávky, které získával již od dětství a k nimž přispívala i výchova a vzdělání. Nakolik je důležité podchytit talent již v raném dětství?

Ve sborníku, který byl ve třicátých letech minulého století publikován spolkem studentů na Hlávkově koleji, se vzpomíná rozhovor s Josefem Hlávkou na téma, zda je k úspěchu důležitý jen talent, či také jiné okolnosti. V něm došel k závěru, že řada prokazatelných talentů se nakonec neuplatnila, zanikla, protože neměla potřebnou podporu. A právě tu chtěl Hlávka vlastními prostředky těmto osobám poskytnout. Na druhou stranu, na životním příběhu Josefa Hlávky a jeho osobní-

ho přítele Antonína Dvořáka vidíme, že právě okolnosti, kdy jedinec nemá cestu takřkajíc vydlážděnu, vedou k tomu, že se musí snažit prorazit i osudu navzdory. To krásně vylíčila ve své tetralogii o Josefu Hlávce Valja Stýblová. Věrní tradici našeho zakladatele jsme se v roce 1993 rozhodli každoročně udělovat Cenu Josefa Hlávky a oceňovat jí talenty z řad studentů a mladých vědeckých pracovníků z Prahy a brněnské techniky.

CENA JOSEFA HLÁVKY

Cena Josefa Hlávky je určena pro talentované studenty bakalářského, magisterského nebo doktorského studia, kteří prokázali výjimečné schopnosti a tvůrčí myšlení ve svém oboru. Dále je určena talentovaným vědeckým pracovníkům AV ČR do 33 let. O jejím udělení rozhoduje správní rada Nadání na návrh rektorů českých veřejných škol pražských, rektora Vysokého učení technického v Brně a předsedy AV ČR. V roce 1993 bylo ocenění uděleno poprvé a v současnosti je spojeno i s předáním finanční částky 25 000 Kč. Cena je pravidelně předávána při příležitosti oslav Mezinárodního dne studentů na zámku Josefa Hlávky v Lužanech. Od roku 1993 do roku 2011 získalo tuto cenu 808 vynikajících talentů, kterým bylo vyplaceno v součtu 16 milionů korun. V roce 2012 byla cena přiznána 50 studentům a mladým vědeckým pracovníkům.

Bc. LUKÁŠ NACHTIGAL

Autor je zaměstnancem Odboru pro studium a záležitosti studentů Rektorátu UK.

Milí čtenáři,

toto číslo časopisu **FORUM** se věnuje doktorskému studiu na **UK**. Na předchozích stránkách jsme se zabývali různými aspekty postgraduálního vzdělávání, jeho historií, současností i hodnocením jeho kvality. V kvízu se podíváme za novými vědeckými objevy z různých disciplín – od vlivu chudoby na intelektuální schopnosti přes matematický model města až po pochopení příčin jet lagu.

1. Měsíc zřejmě ovlivňuje kvalitu spánku. Měření švýcarských vědců odhalila, že během útlíku lidé pomaleji usínají a celkově spí i kratší dobu. Studie má ale své odpůrce, chybí totiž vysvětlení, proč by Měsíc měl mít vliv na lidský spánek. Víte, jak autoři studie odůvodňují svůj objev?

- ☐ a) gravitací Měsíce
- ☐ b) přílivem a odlivem
- ☐ c) vnitřními hodinami napojenými na lunární cyklus
- ☐ d) nárůstem světla během noci

2. Vědci vedou spory o tom, zda chudoba postihuje mentální schopnosti. Podle nového anglického výzkumu starosti o rodinný rozpočet ochromují přemýšlení o složitých problémech podobně jako probdělá noc. Sociologové z Harvardu ale v jiné studii odhalili opačný efekt, kdy nedostatek financí nutí rodiny na podporu více promýšlet své výdaje. Víte, jaký dopad má chudoba na mentální schop-

nosti podle anglické studie, převedeme-li bídu na IQ body?

- ☐ a) –9 bodů
- ☐ b) –13 bodů
- ☐ c) –17 bodů
- ☐ d) –25 bodů

3. Krokodýlové se neživí pouze masem. Američtí zoologové zjistili, že krokodýlové obohacují svou dietu o relativně velké množství ovoce, bobule, luštěniny, ořechy. Pravděpodobně tak fungují jako důležití roznašeči semen ve svých ekosystémech. Víte, kolik z osmnácti prozkoumaných druhů podtřídy krokodýli, mezi nimiž byli jak američtí aligátoři, tak krokodýl nilský, konzumuje ovoce?

- ☐ a) 5
- ☐ b) 8
- ☐ c) 13
- ☐ d) 18

4. Američtí vědci se snaží popsat význam měst. Studie vychází z knihy Jane Jacobsové *Smrt a život amerických velkoměst* a rozpracovává myšlenku, že města vznikají zezdola a jakýkoliv urbanistický zásah shora může poškodit sociální interakce a v důsledku i výkonnost města a kvalitu života. Matematický model se snaží popsat tento komplexní systém jako souhrn počtu sociálních interakcí, jejich výsledků a dopravních a energetických nákladů s nimi spojených. Jak vědci nazývají ideální hodnotu těchto proměnných?

- ☐ a) A*
- ☐ b) E+
- ☐ c) G*
- ☐ d) U+

5. Globální oteplování se dočasně zastavilo. Článek v časopisu *Nature* nachází příčinu v ochlazení tropické části Tichého oceánu. Studie však přímo neodhaluje důvody, proč k tomu došlo. Podle nových simulací jde pouze o pauzu v globálním oteplování, klimatologové se zatím drží původních dlouhodobých předpovědí. Současné pozastavení oteplování se snažili vědci vysvětlit už v roce 2011. Víte, kterou z následujících teorií tehdy nenavrhli?

- ☐ a) oslabení Slunce
- ☐ b) čínské vzdušné znečištění omezuje vliv skleníkových plynů
- ☐ c) pohlcení tepla hlubokým oceánem
- ☐ d) chladičí efekt La Niña

6. Lesní žába *Lithobates sylvatica* má ve svém těle nemrznoucí směs. Tento druh je rozšířený ve většině Severní Ameriky, jen jedinci žijící na Aljašce v sobě však obsahují směs cukru, urey

Žába *Rana (Lithobates) sylvatica* dokáže přežít i v mrazivém podnebí Aljašky. Více hádejte v otázce číslo 6.
Foto: Michael Zahner – Wikimedia Commons

a zatím neidentifikované látky, která jim dovoluje přežít extrémní mrazy. Víte, jakou průměrnou lednovou teplotu musejí tito obojživelníci vydržet?

- ☐ a) -5°C
- ☐ b) -12°C
- ☐ c) -21°C
- ☐ d) -28°C

7. Podle vědců ze švédské univerzity Åbo Akademi ve finském Turku se války mezi lidmi začaly objevovat teprve před 10 000 lety. Do té doby za většinou násilných smrtí stály vraždy uvnitř skupiny. Výzkum se ale stal terčem kritiky kvůli použité metodě. Antropologové totiž analyzovali chování současných kmenů nomádských lovců-sběračů a výsledky aplikovali na lidskou prehistorii. Ze zkoumaných 148 zabití z 21 kmenů však téměř polovinu všech smrtí měla na svědomí jedna skupina nomádů. Víte která?

- ☐ a) Batek
- ☐ b) Nukak-Makú
- ☐ c) Raute
- ☐ d) Tiwi

8. Švédští fyzici dodali důkazy o novém chemickém prvku a potvrdili tak předchozí nález svých ruských kolegů. Tomuto supertěžkému prvku prozatím chybí jméno, o němž budou rozhodovat komise fyziků a chemiků v případě, že objev bude uznán. Víte, jaké má prvek protonové číslo?

- ☐ a) 113
- ☐ b) 115
- ☐ c) 117
- ☐ d) 118

9. Hraní určitého typu počítačových her může zvyšovat tzv. kognitivní flexibilitu – schopnost adaptovat se na nové úkoly a přepínat mezi nimi. Výzkumu dvou londýnských univerzit se zúčastnilo 72 dobrovolnic, které během šesti až osmi týdnů věnovaly 40 hodin jedné ze tří

vybraných her. Hráčky nejkompexnější hry v následném testu kognitivní flexibility porazily své kolegyně. Víte, která strategická hra přinesla tyto výsledky?

- ☐ a) Angry Birds
- ☐ b) Call of Duty: Modern Warfare 3
- ☐ c) Starcraft
- ☐ d) World of Warcraft

10. V budoucnu budeme moci „lěčit“ jet lag. Lidské tělo má schopnost synchronizovat se s denním cyklem, přesto mu může přeučení se na jiné časové pásmo trvat až tolik dní, o kolik hodin se změnil čas. Při pokusech na myších vědci objevili gen, který synchronizaci úmyslně zpomaluje, aby zabránil neodůvodněnému přerizování cirkadiálního systému. Víte, jak se tato molekula jmenuje?

- ☐ a) SIK1
- ☐ b) MAPK3
- ☐ c) IL2RA
- ☐ d) FLT4

Řešení: 1c), 2b), 3c), 4c), 5a), 6d), 7d), 8b), 9c), 10a)

Autor: redakce

Jméno kmene žijícího na stejnojmenném ostrově na obrázku hádejte v otázce číslo 7. Foto: NASA

Praxe na klinice v Africe

Lukáš Malý

V září jsem se vrátil z Ugandy, kde jsem byl již podruhé. Říká se, že Afriku si buď zamilujete, nebo ji budete nenávidět. U mě to rozhodně nebyla láska na první pohled. V loňském roce na podzim jsem tam působil v mezinárodním týmu zdravotníků, zaváděli jsme paliativní medicínu v odlehlém a chudém regionu na jihu země. Pomáhat je potřeba dlouhodobě a soustavně, nikoliv jednorázově. To byl také jeden z důvodů, proč jsem se do Afriky vrátil.

Africké děti rády pózuji fotoaparátu. Foto: Archiv autora

V minulém roce se nám podařilo několik věcí. Rozjeli jsme kliniku, programy spolupráce s místní základní i střední školou, vzdělávací akce ohledně hygieny, prevence onemocnění i výživy. V Africe je vše na dlouho, malými krůčky se ale daří postup vpřed a my jsme za to nesmírně vděční. Začátky byly těžké. Pracovali jsme ve velmi improvizovaných podmínkách, měli jsme omezené možnosti laboratorní diagnostiky i léčby řady onemocnění. Trpěli jsme nedo-

statkem potravy, vody i elektřiny. Jsou to ale nezapomenutelné chvíle a jsem rád, že jsem je mohl zažít. Stát u prvních kroků nové neziskové organizace mojí kamarádky MUDr. Veroniky Jakubčíkové pro mě byla velká výzva. Dnes působí organizace Shalom for Uganda již druhým rokem a postupně se začíná rozvíjet. V začátcích jsme v Ugandě absolvovali řadu stáží týkajících se diagnostiky a léčby tropických onemocnění. Všichni z našeho týmu jsme měli

pracovní zkušenosti ve zdravotnictví z Evropy, nikoli v podmínkách rozvojových zemí. Museli jsme si zvyknout nejen na diametrálně odlišnou kulturu, ale také na jiný způsob komunikace, na jinou mentalitu, na odlišné diagnostické možnosti. Často nám opravdu nebylo do smíchu a museli jsme řešit složité a nepříjemné problémy. Letos jsme už pracovali v naprosto odlišných podmínkách. V průběhu akademického roku 2012/2013 jsme

Chaos, špína a chudoba se mísí s prudkým ekonomickým rozvojem v Kampale, hlavním městě Ugandy. Foto: Archiv autora

Malá pacientka přišla na kliniku s popáleninami rukou – pomáhala s vařením oběda. Děti v Ugandě žijí jinak než u nás. Foto: Archiv autora

Léčíme mnoho dětí s komplikovaným zánětem plic. Díky silným antibiotikům jsme schopni řadě z nich pomoci. Foto: Archiv autora

od sponzorů získali mikroskop, mohli jsme tedy zlepšit diagnostiku řady onemocnění, zejména malárie. Do té doby jsme diagnostikovali malárii na základě tzv. rychlých testů, které jsou často nepřesné a druh parazita, který malárii vyvolává, takto ani nelze určit. Od dárců v České republice jsme dostali také léky, které lze v Ugandě sehnat obtížně nebo jsou tam velmi drahé. Koordinátorce organizace Veronice Jakubčíakové se podařilo rozjet projekt stavby kliniky. Během roku jsme pořádali přednášky, semináře i koncert na podporu tohoto projektu. Získali jsme peníze i z rozvojového fondu v České republice. Klinika nebude sloužit jako lůžkové zařízení, bude v ní ordinace, denní stacionář a zázemí pro poskytování paliativní péče formou domácích návštěv. Součástí bude ubytování pro dobrovolníky.

O co se snažíme

Shalom for Uganda se zaměřuje hlavně na poskytování paliativní medicíny, nicméně velkou část naší práce tvoří vedení a organizace kliniky. Nejčastějšími onemocněními jsou břišní tyfus, malárie, brucela, sexuálně přenosná onemocnění, HIV/AIDS. Mnoho pacientů bohužel přichází až ve velmi pokročilém stádiu onemocnění. Snažíme se proto formou setkání a návštěv po okolních vesnicích předávat informace i zkušenosti týkající se hygieny a prevence onemocnění. Naši snahou není jen „pasivní“ pomoc, chtěli bychom jim předávat něco více. V Africe by bylo potřeba tolik financí, že bychom mohli neustále jen posílat peníze. V tom ale efektivní pomoc nevidím. Je potřeba předávat spíše know-how, vzdělávat místní obyvatele a vést je ke kritickému myšlení. Není to jednoduché, v Ugandě je naprosto odlišný historický i sociálně-kulturní kontext. Nechtěli bychom jim vnucovat „naše“ evropské myšlení, to není správné ani možné. Pracujeme ne pro komunitu, ale s komunitou místních obyvatel. Pomoc je tak efektivnější. Díky tomu, že žijeme v úzkém kontaktu s místními, získáváme jejich důvěru a můžeme lépe pochopit prostředí, ve kterém žijí. Naším cílem není úplně změnit myšlení místních

obyvatel, nebo dokonce Afriku! To je nemožné. Chceme jim pomoci v oblastech, které v budoucnu mohou sami ovlivnit, a to buď prevencí, vzděláním, nebo svým aktivním a kritickým přístupem k řešení problémů. Často jsme byli svědky toho, že místní obyvatelé neuměli myslet dopředu, neplánovali, nedělali si zásoby jídla. Úroda třikrát do roka a absence dlouhé zimy má vliv na hospodaření místních s penězi a to není dobré. Jsou zde však obrovské rozdíly mezi vzdělanými lidmi a nevzdělanými obyvateli regionu Ntungamo, kde jsem působil. Z našeho pohledu jsou místní lidé velmi chudí, pravda ale je, že mnoho z nich si to neuvědomuje a jsou šťastní. Většina chudých lidí na vesnici neví, že se jinde žije i jinak, z našeho pohledu materiálně lépe. Nemohu se ale zbavit dojmu, že ti, co to vědí, už tak šťastně nevypadají.

Běžný pracovní den

Vstávali jsme většinou kolem osmé hodiny. Během snídaně jsme se domluvili na organizačních věcech, naplánovali domácí návštěvy. V devět hodin ráno jsme začali pracovat. S Veronikou jsme se střídali v ordinaci i v laboratoři. Jeden vyšetřoval, plánoval laboratorní testy a ordinoval léčbu, druhý ve vedlejší míst-

nosti zastával funkci laboranta, zdravotní sestry, ošetřovatelky, vše v jedné osobě. K dispozici jsme měli překladatele z angličtiny do runyankole. Místní jazyk není zrovna jednoduchý. Přestože jsme se snažili ho naučit, šlo nám to pomalu. Letos v srpnu se nám podařilo sehnat zdravotní sestru. Snažíme se zaučovat místní personál. Organizace podporuje několik studentů zdravotnických oborů, abychom měli zajištěnou návaznost péče pro případy, že zde v budoucnu nebude nikdo z České republiky. Pacienti chodí většinou do dvou hodin odpoledne, velmi se to liší podle dní a hlavně počasí. Odpoledne jsme většinou trávili na stavbě, dohlíželi na dělníky a pomáhali s oplocováním pozemku. K večeru jsme pak podnikali domácí návštěvy po okolních vesnicích.

Carpe diem

Veronika vytvořila ve spolupráci s nedařným hospicem dokumentaci pro pacienty, které máme v programu paliativní péče. Vznikl tak pětistránkový dotazník, jenž slouží jako kompletní dokumentace o průběhu léčby i péče. Vycházíme z holistického principu pojetí pacienta. Nejen pacientovo soma, ale taky psýché je podstatná. Po vyšetření fyzického stavu zjišťujeme stav psychiky, sociál-

ní prostředí, ve kterém dotyčný žije, ekonomické podmínky. Zaměřujeme se také na oblast spirituální. V Ugandě je nejrozšířenější křesťanství. Je zde také mnoho muslimů a animistů. Na mnohá etická dilemata místní nahlízejí jinak, než jsme v našem západoevropském kontextu zvyklí. Problematiku umírání a smrti, význam utrpení i nemoci zde chápou tak odlišně, že jsme byli leckdy překvapeni. Mnoho lidí v Ugandě žije hlavně přítomností – minulost se stala a netřeba ji řešit, budoucnost je zítra a to už tady třeba nebudu. Je zde daleko více cítit nesamozřejmost života. V Evropě v podmínkách konzumní společnosti žijeme s vědomím, že máme špičkovou medicínu. Více se soustředíme na budoucnost nebo neustále přemýšlíme nad tím, co se již stalo. V Africe je to ale jiné. Chybí zde nejmodernější technika i pokročilé metody. Mnoho místních žije hlavně v přítomném okamžiku. Myslím, že se od nich máme co učit – asi tolik, co oni od nás. Nejde o to, užívat si v tom smyslu nedobře pochopeného Horatiova výroku „carpe diem“. Spíše bychom se měli snažit lépe využívat příležitostí, intenzivněji prožívat každý okamžik běžného dne – dobrý i špatný. Tedy „carpe diem“ ve smyslu skutečného „trhání dne“.

Z UGANDSKÉHO DENÍKU

24. 7. 2013, 21.30, Na cestě z Masaky do Mbarary

Sedím v autobuse, který je nacpaný k prasknutí, každé místo je využito. Tu banány matooke, tam pytel rýže a nad hlavami se nám nebezpečně kývou tyče cukrové třtiny. Je slyšet hluk, křik, smích, pláč. Vedle nás brečí dítě, naproti je kojící matka a opodál velmi náruživě gestikulují dva Afričani. Kdesi ve předu kokrhá kohout. V autobuse je hrozný smrad. Pot je nepříjemný. Do toho všudy přítomný red dust – červený prach. Je naprosto všude. Nezabýváte se ho ani večer v posteli. I když máte to štěstí a usínáte po studené sprše. Koukám se

z malého okénka na rozpálenou silnici a pozoruji nádherný západ slunce. Takový západ je jenom tady v Africe. Přes den slunce pálí, je nemilosrdné. Přijde ale večer a slunce vyklízí pole, aby měsíci předalo nekonečnou štafetu. Afrika se chystá ke spánku. Tisíce příběhů končí, tisíce životních soubojů se vyhrávají i prohrávají. Rudá koule zmizela za obzor. V Africe se zhasíná, tady se nestmívá. Bojím se. Řidič jede rychle a je opilý. Život v Africe má jinou cenu. Žije se pro dnešek, zítřek už být nemusí...

LUKÁŠ MALÝ

Autor studuje čtvrtým rokem magisterský obor Všeobecné lékařství na 3. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Přes organizaci Shalom for Uganda vycestoval dvakrát na zdravotnickou praxi jako zdravotní bratr. S týmem lékařů zde zaváděl paliativní medicínu. Šest let pracoval jako zdravotní bratr na Anesteziologicko-resuscitačním oddělení v Nemocnici pod Petřínem.

Dospět v Drážďanech

Petr Lukáš

Studentů, kteří vyjíždějí díky programu Erasmus do zahraničí, každoročně přibývá. Snad každému studentovi pobyt v cizině přináší posun v jeho životě, ale také psychologickou a osobnostní proměnu. Na následujících řádcích bych vám chtěl přiblížit, co jsem během svého pobytu v Drážďanech zažil já.

Drážďany po povodních. Foto: Archiv autora.

Vyřizování potřebných materiálů před odjezdem probíhalo téměř bez problémů. Katedra numerické matematiky má s kolegy z Drážďan velmi dobré až blízké vztahy, takže jsem většinu německých kolegů znal již z workshopu, který se konal v Praze několik měsíců před mým odjezdem do Drážďan. Jediným drobným zádrhelem byla nutnost dvakrát vyplnit a poslat přihlášku – jednou v elektronické aplikaci UK a druhou v elektronické aplikaci na Technische Universität Dresden. Německá strana akceptuje pouze své formuláře. Na tomto místě bych řekl, že úroveň elektronických aplikací pro studenty na Univerzitě Karlově je vyšší než na TU Dresden, a to jak z technologického hlediska, tak z hlediska použití koncovým uživatelem. Noví uživatelé tak můžou mít s používáním některých aplikací určité těžkosti. Navíc pro některé činnosti ani

elektronická aplikace nefunguje a musíme věci vyřizovat osobně.

Do Drážďan jsem poprvé přijel až 1. října, a to jen na otočku. Bylo mojí chybou, že jsem se nezajímal dopředu o ubytování. Doporučuji toto nepodceňovat. Přivítání všech mezinárodních studentů probíhalo v největším sále Audimax a přítomno bylo všech více než 2 000 nových zahraničních studentů. Ihned po úvodní řeči a koncertě vážné hudby v podání nadaných studentů jsme byli rozděleni do několika skupin dle našeho zaměření. V mé skupině přírodních věd jsem byl jediný student matematiky, takže s většinou lidí z této skupiny jsem se již v průběhu následujícího studia nepotkal. Skamarádil jsem se však s Moldavankou Anastázií, která mě to odpoledne provedla po Drážďanech. Zjistil jsem například, že asi nejpopulárněj-

ším oborem na TU Dresden je psychologie, zejména studentů z Tchaj-wanu ji přijelo studovat několik desítek a člověk si připadal jako na hodině němčiny v Tchaj-peji. Přítomní tutoři nám ukázali kampus a na závěr seznamovací schůzky jsme se krátce vzájemně představili a rozdali si sladkosti na uvítanou.

Jelikož jsem první den ještě neměl zařízené trvalé bydlení v Drážďanech, musel jsem na zápis počkat další týden – není totiž možné zapsat se bez vyřízení trvalého bydliště a jeho nahlášení na místním úřadě. Za týden jsem se štěstím vše vyřešil a své bydlení bych dokonce nazval dobrým. Byteček jsem našel přes německou Mensu MinD, respektive přes její místní skupinu v Drážďanech. Stručně bych také rád poznamenal, že za částku o trochu vyšší než 200 eur dostanete, stejně jako každý domácí

student, studentský průkaz opravňuje vás k bezplatnému užívání nejen městské hromadné dopravy, ale i všech regionálních železničních tratí u různých dopravců po celém Sasku.

První noc jsem ještě strávil v hostelu Lollis Homestay, který mohu jen a jen doporučit. Pak jsem měl již sraz na předání klíčů od svého nového bytu. Zjistil jsem, že se jedná o „byt“ bez sprchy a kuchyně, avšak nově zrekonstruovaný. Nicméně velmi malý. Naopak mě potěšila dohodnutá cena ubytování a lokalita. Platil jsem celý rok jen 100 eur měsíčně za vše dohromady. A lokalita byla také vynikající, přímo v centru Neustadtu v Kunsthof Passage! Časem jsem zjistil,

diální techniky, dokonce i prezentace byly někdy na průhledné fólii. Potěšilo mě, že na hlavní tabuli v přednáškové místnosti byly fotografie z udělování čestného doktorátu našemu profesoru RNDr. Miloslavu Feistauerovi, DrSc., dr. h. c. Doktorandi v Německu nemají stipendium jako u nás, ale běžný úvazek a plat. Tento systém se mi líbí, vede k větší odpovědnosti.

Neustadt

Můj byteček byl v čtvrti Neustadt, takže musím tohle originální místo představit jako první. Jedná se o čtvrt z 19. století, která odjakživa bývala veselým místem k životu. Nyní je zde mnoho hospod,

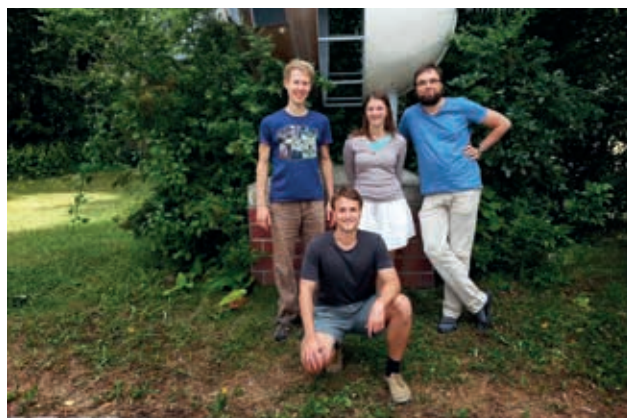
Länderparty a Café Lingua

Místní iniciativa programu Erasmus je velmi aktivní, což je skvělé. Během roku se koná nespočet akcí, z nichž dvě probíhají každý týden. Pokud jste komunikativní a rádi se bavíte s lidmi jiných kultur, je pro vás ideální navštěvovat každé pondělí večer akce s všeřikajícím názvem Café Lingua. Koná se vždy v pečlivě vybrané hospodě a ceny bývají malinko nižší, než je v daném podniku běžné v jiný den. Každý týden jsou zvoleny tři hlavní jazyky, ale záleží jen na vás, s kým se dáte do řeči a jakým jazykem.

Pro ty, které spíše než sezení v hospodě láká tancování, je určena akce s názvem Länderparty. Na začátku připraví studenti z předem určené země typické pokrmy,

Můj byt v Drážďanech. Foto: Archiv autora

S kamarády doktorandy. Foto: Archiv autora

že nemít sprchu má i své výhody, poněvadž tak navštívíte spoustu svých přátel a seznámíte se s novými lidmi. Sprchování bylo také kdykoli možné přímo na moji fakultě v Drážďanech. Mnoho lidí jezdí do školy na kole a osprchovat se je tak často nutné.

Výuka

Výuka na Technische Universität Dresden probíhá podobným způsobem jako na naší fakultě. Vzhledem k nižšímu zájmu o technické obory, respektive základní výzkum, lze posluchače na přednáškách spočítat na prstech obou rukou. Přípravenost přednášek ze strany vyučujících také není vždy perfektní. Naopak cvičení bývala připravena dobře. Na přednáškách mě zarazila nepřítomnost jakékoli multime-

restaurací, barů, diskoték, šíša obchodů, kaváren a mnoho dalšího. Je ohraničena náměstím Albertplatz a parkem Alaunpark. Svá mladá léta tu strávil třeba německý spisovatel Erich Kästner, který má na Albertplatzu i své muzeum. Navštěvovaným místem v Neustadtu je každou noc roh ulic Görlitzer Straße a Luisenstraße. Celou noc je neustále obsazen velkým množstvím lidí a pro projíždějící auta, tedy spíše jen taxíky, je to taková ulička hanby. Místní lidé se této křižovatce spíše vyhýbají. Často uprostřed ní uvidíte například samozvané amatérské kejklíře a ostatní umělce. Dalším podobným územím je malá zídka u klubu Katy's Garage. Blízko se nachází Babos, což je asi nejlepší a určitě nejznámější prodejna kebabu v Drážďanech.

z hostiny se pak vždy postupně stává normální diskotéka.

Silvestr

Být přes Silvestra v Drážďanech je dobrá volba. Díky velikosti města můžete počítat s velkým ohňostrojem, mnoha lidmi a skvělou zábavou. U kamarádky Nikoly z Ostravy, která studuje na TU Dresden v běžném studiu, jsme Silvestra slavili s partou z německé části Krušných hor. Kulturní šok to sice nebyl, ale některé věci probíhaly neobvykle. Překvapen jsem byl například poněkud smradlavým žele z vodky.

Kolem Drážďan...

S příchodem jara se zvedá i ochota vyjet navštívit okolní města v Sasku, zvláště pokud máte dopravu jako student

zdarma. Mezi města, která by měl každý projet, patří například Lipsko, Chemnitz, Plavno, Budyšin, Zhořelec, Míšeň. Až na Chemnitz, dříve Karl-Marx-Stadt, se jedná o historická města s krásným starobylým centrem. Míšeň je městem, které není příliš navštěvováno, ale jeho romantický ráz mi připomíná Český Krumlov. Navíc je velmi blízko Drážďan, takže navštívit ho je povinností.

Muzea

Drážďany jsou městem kultury a nejnámější atrakce nemá cenu vyjmenovávat. Z těch méně známých můžu doporučit zejména Militärlhistorisches Museum. Jeho budova, s trnem ve směru náletu

místnosti s broušenými zrcadly jsou něco výjimečného, obzvláště v prodejně sýrů. Veškeré suvenýry, pohledy a obalové materiály jsou dočista jako z 19. století (včetně kreseb a textů).

Za dobrého počasí můžete jít či jet na kole proti proudu Labe ke třem zámčům, které jsou známé jako Schlösser am Loschwitz Elbhang. Záměčky se nacházejí na skále nad řekou Labe a je z nich krásný výhled do krajiny. Jedna ze známých technických památek, most Blaue Wunder, je také velmi blízko, stejně tak i televizní věž. Ta je však nyní pro turisty uzavřená. Drobným výletem však může být i návštěva fotbalového zápasu. Němci fotbal milují a na místní druholigový klub Dynamo

Závěr

Na nostalgické poslední cestě domů z Drážďan se mi mihaly hlavou spousty vzpomínek a měl jsem pocit, jako když sedím v rychlém vlaku na sedadle proti směru jízdy. Uvědomil jsem si, že lidské chápání času záleží na poměru zažitého k tomu, co člověk ještě může zažít. Tento podíl se ke konci každé akce blíží nekonečnu a tato singularita pak způsobuje smutek a melancholičnost. Posledních pár dní Erasmu a několik dní potom se mi nechtělo nic velkého dělat. Zahraniční pobyt může pomoci každému. Snadněji se vám pak komunikuje s ostatními, zbavíte se sociálních bloků. Dříve jsem mohl mít problémy s nava-

Kennenlernwochenende – Saské Švýcarsko. Foto: Archiv autora

Povodně v Drážďanech u kongresového centra. Foto: Archiv autora

spojeneckého letectva na konci druhé světové války, je skutečně úchvatná a taktéž samotná expozice je plná zajímavostí a určitě vás zasáhne. Například zde mají zrekonstruovaný smrad zákopů I. světové války nebo přesnou kopii batohu, včetně závaží, který vojáci nosili na dlouhé vzdálenosti. Vše si můžete vyzkoušet. Pokud bychom tento muzejní výčet rozšířili, tak v Lipsku stojí za zmínku muzeum znovusjednocení Německa s multimediální expozicí, taktéž útočící na všechny smysly.

Drobné výlety

Začali bychom hned kousek od mého bytčku v Neustadtu. Necelý kilometr od Albertplatzu se nachází krásný obchod jménem Pfunds Molkerei. V podstatě to je trošku muzeum, ale nic podobného jste určitě ještě neviděli. Krásné kachlíkové

Drážďany chodí v průměru 25 000 lidí na zápas. Pro srovnání, na náš v současnosti nejlepší a nejnavštěvovanější klub Viktoria Plzeň chodí v průměru jen kolem 11 000 lidí na zápas. Všude po městě můžete najít ozvěny klubové příslušnosti jako nálepky, nápisy, vlajky atp.

Slauchbottour aneb Ježdění na člunech

Dlouho očekávanou erasmáckou akcí byla plavba na raftech. Jelo se z města Wehlen až do Drážďan. První a jediná větší zastávka byla v Pirně, ale hlavní byly různé vodní hrátky během plavby. Konec výletu byl u Blaue Wunder a následovala vycházka do Biergarten. Pokud mám správné informace, podobnou akci organizovanou nějakou tuzemskou skupinou Erasmu jen těžko najdete.

zováním kontaktů s novými lidmi. Po návratu jsem mnohem otevřenější člověk.

Mgr. PETR LUKÁŠ

Autor je ve 2. ročníku doktorského studijního programu Matematika na Matematicko-fyzikální fakultě UK v Praze. Akademický rok 2012/2013 strávil díky programu Erasmus na Technické univerzitě Drážďany.

Grüß Gott aus Regensburg

Zuzana Hrbálová

„Tak už o tom v jednom kuse nehovor a urob s tým niečo!“ počúvala som pred prihlásením sa na študijný pobyt od tých, ktorí vedeli, akú slabosť mám odjakživa pre nemčinu, ako rada by som si vyskúšala život v Nemecku a ako veľmi by som chcela dennodenne rozprávať so „skutočnými“ Nemcami. S tými, ktorí vám nevysvetlia, čo to slovo, ktorému nerozumiete, znamená vo vašom materinskom jazyku, lebo ho neovládajú.

Dunaj, Steinernen Brücke (Kamenný most) a panoráma Regensburgu s Dómom. Foto: Archiv autorky

A tak som sa prihlásila. Bez rozmyslu. Bez úvah o tom, čo všetko budem musieť opustiť, čoho sa budem musieť vzdať, čo mi bude chýbať, a bez obáv z návratu. Vravala som si, že to predsa nie je navždy a už vôbec nie ďaleko. Keď sa šofér autobusu nebojí pridať plyn a využiť to, že nemecké diaľnice nepoznajú obmedzenie maximálnej povolenej rýchlosti, ste v Prahe za slabé tri hodinky. Každú myšlienku, ktorá vo mne vyvolávala pochybnosť, som zaháňala tým, že som si v duchu premietla všetky tie vymoženosti doby ako Skype, telefón či e-mail... Aj napriek všemožnej

snahe dodať si odvahu som sa v internátnej izbe, ktorú mi v Regensburgu prideliť, prvý večer a ešte dlho po ňom cítila opustená a stratená. Navyše, pricestovať do krajiny, ako je Nemecko, do regiónu, akým je Bavorsko, deň pred štátnym sviatkom, nie je „nič moc“. Ako som sa neskôr dozvedela z rozprávania domácich, vraví sa, že Nemecko v nedeľu a vo sviatok zomrelo. To znamená žiadne obchody, na uliciach minimum ľudí, žiadne úradné hodiny, všetci sú buďto doma, alebo podnikajú rodinné výlety do blízkeho okolia. Na druhej strane, kto sa práve v také

dni nebojí vydať do centra mesta, toho isto milo prekvapia skupinky či dvojice vždy elegantne upravených, bavorsky hovoriacich Hanselov a Gretel rôznych vekových kategórií, posedávajúcich na terasách reštaurácií, barov, alebo v tzv. Kneipen. Apropos, k tomu bavorskému dialektu...ten bol snáď jediným, s čím som absolútne nepočítala, že by ma mohlo pri mojom pobyte v Regensburgu prekvapiť.

Mesto a univerzita

Ale vráťme sa naspäť. Dlhujem vám prvé dojmy z mesta, ktoré sa malo stať

na necelý rok mojím novým domovom, a tiež z univerzity, ktorá bola v Nemecku mojou alma mater. Sú to presne tie dojmy, nad ktorými sa dnes musím pousmiať. Ako to koniec koncov býva vždy, keď si niečo obľúbite a nezáleží vám na forme, ani na vzdialenosti, ani na ničom, lebo viete, že je dôležité len to, byť tam. Regensburg nie je veľké mesto. S priemernou kondičkou sa bicyklom dostanete viacmenej do všetkých jeho kútov v rozsahu maximálne 15 minút. Napriek tomu sa mi mesto zdalo obrovské a pripadalo mi priam neuveriteľné, že som nemohla nájsť ani len obyčajné potraviny, kde by som si kúpila vodu a niečo pod zub. Na druhej strane sa mi veľmi páčil priestor, ktorého bol v meste na všetko absolútny dostatok, a aj samotný vzhľad a čistota v uliciach. Dojem z mesta, ktoré je mimochodom zapísané ako svetové dedičstvo UNESCO, bol skutočne v pohode oproti tomu, čo prišlo, keď som zbadala univerzitu. Universität Regensburg, obrovská hora betónu, veľká šedivá masa, miestami popretkávaná presklenými tabuľami. To, čo ma zarazilo, nebol len vonkajší vzhľad, ktorý, priznávam, nebol láskou na prvý pohľad. Nikdy predtým som sa nestretla s tzv. kampusom. Teda s tým, že všetky fakulty, menza, rektorát, knižnica, jednoducho úplne všetko sa nachádza v jednom veľkom areáli a vy nemusíte tráviť pol dňa cestou z právnickej fakulty do športcentra. To bolo super, fakt super. Prišlo mi to také americké, také, aké som doposiaľ videla iba v seriáli, keď sme všetci neúnavne každú sobotu sledovali Beverly Hills 90210! Svietilo slnko a v areáli univerzity som objavila pekné jazierka, mnoho stromov a trávnatých plôch, obchod s potravinami, pobočku banky, predajňu kníh, pizzeriu, kaviarne a jednotlivé fakulty. Prvotný dojem som v myšlienkach opustila a dala „Uni“ (nikto jej tam totiž inak ani nepovie) šancu, nech si ma získa. Netrvalo to dlho. Zrazu sa mi zdalo, že štúdium a celkovo život tu bude jednoducho skvelý! Po všetkých úvodných formalitách som sa vydala hľadať svoj internát. Prázdnu izbu som sa hneď rozhodla zútniť

si tak, aby som bola schopná v nej prežiť desať mesiacov, a vydala som sa na obhliadku internátu. Fajn bolo to, že tam so mnou bývalo mnoho Nemcov, a tak nadviazať kontakt v nemčine nebol od začiatku žiaden problém. To sa nedalo povedať o bavorčine. Všetci Bavori sú veľmi hrdí na to, že sa narodili práve v tejto najväčšej spolkovej krajine, a bavorským dialektom hovoria pri každej príležitosti. Dokonca mi spolužiaci vysvetlili, že niektorí Bavori sa za celý život nenaučia „Hochdeutsch“ a používajú len dialekt, aj v úradnom styku. Nevadí, všetci si rozumejú. Keď som však prvýkrát mala tú česť rozprávať sa s „Hausmeisterom“, teda s človekom, ktorý bol zodpovedný za chod celého internátu, mala som pocit, že mi moje roky štúdia nemčiny boli k ničomu. Nerozumela som mu takmer nič, ale bol to opäť zážitok, na ktorom sa dnes dobre bavím. Niečo z dialektu sa na vás za ten čas predsa len nalepí.

Štúdium

Čo sa týka štúdia, moje kroky na Univerzite smerovali najprv za profesorom Müllerom, ktorý je prodekanom pre výskum a mal ma odborne viesť pri písaní dizertačnej práce, resp. pri mojom študijnom pobyte. Veľmi ochotný a milý

profesor, ostatne ako každý, s kým som sa počas pobytu na univerzite stretla. Pomohol mi s výberom predmetov, predstavil ma na katedre, ponúkol mi účasť na rôznych stretnutiach a zariadil mi dokonca, aby ma jedna z asistentiek na katedre uviedla do tematiky nemeckého trestného práva. Jediná vec, ktorá ho veľmi mrzela, bola tá, že mi nemohol ponúknuť možnosť zúčastniť sa na konkrétnom projekte jeho výskumnej skupiny, pretože v danom školskom roku sa ukončovalo viacero projektov, čo ale znamenalo len zaznamenávanie výsledkov. S novými projektmi katedra začínala až v nasledujúcom školskom roku. Aj napriek tomu som mu bola veľmi vďačná za to, že mi pomohol s mojím projektom a dotazníkmi, ktoré som v rámci svojho výskumu medzi nemeckými študentmi rozdávala. Na nezaplatenie bola tiež možnosť zúčastniť sa rozhovorov s osobami odsúdenými k ústavnej liečbe. Ako poslucháčka doktorandského štúdia som sa najviac zdržiavala na právnickej fakulte a katedre trestného práva. Predmety a spôsob výučby si ma získali od úplného začiatku! Z ponúkaných som si vybrala teórie kriminality, úvod do práva súkromného a verejného, medicínske právo, insolvenčné právo či kriminalistiku.

Centrálna časť univerzity, miesto všetkých stretávok. Foto: Archiv autorky

Pokiaľ šlo o prednášky, boli skutočne veľmi zaujímavé a vo všeobecnosti som nikdy neváhala ráno si privstať, aby som mala miesto na sedenie, taký bol často o prednášky záujem. Vedela som, že ak ma prepadne únava, môžem si trochu vydýchnuť v príjemných kaviarňach, ktoré boli na každom kroku, popíjať fairtrade kávu a zajedať

Každý docent si veľmi dával pozor na to, aby nám prinášal to najnovšie z najnovšieho, a pokiaľ si niečím nebol istý, bol schopný a ochotný to overiť ihneď po skočení hodiny a zaslať nám všetko potrebné e-mailom. Celkovo sa mi ten prístup k študentom skutočne páčil. Bola nám vždy ponechaná dostatočná miera samostatnosti, ale nikdy nebol problém

úrad a poriadok je hneď vidieť v tom, že odpoveď máte vlastne na počkanie. Ešte niekoľko vecí ma vlastne úplne dostalo. V Regensburgu nikto neprechádza cez cestu na červenú, nikto nehádza sklo do zberných nádob cez víkend a po ôsmej hodine večer, všetci triedia odpad a všetci bicyklujú. A tak už nechodím na červenú, horlivo

Typická nástenka s inzerátmi na univerzite. Foto: Archiv autorky

Vielberth Gebäude – najnovšia z budov na kampuse Univerzity Regensburg. Foto: Archiv autorky

Jeden z koncertov dychového orchestra na univerzite. Foto: Archiv autorky

ju „Butterbreze“, praclíkom s maslom, ktorému všetci Erazmáci – vrátane mňa – úplne prepadli. Keď nastal čas obeda, stretávali sme sa veľmi radi, pokiaľ to bolo len trošku možné, v univerzitnej menze. Menza nebola možno najsilnejším článkom celého kampusu, no my, Erazmáci, sme si čas strávený v nej neobvykle užívali a sedávali vnútri ešte dlho po tom, čo sme dojedli. Sedieť sa dalo aj vonku a to bolo najmä v jeseni a v lete viac než príjemné. Semináre boli zase vedené tak, aby sa účastníci, ktorí sa do diskusie zapojiť chceli, zapojiť aj mohli a tí, ktorí chceli nerušene počúvať, nemuseli vyvíjať žiadnu extra aktivitu. Mala som pocit, že každý z vyučujúcich mal za cieľ nielen odučiť predpísanú látku, ale najmä pridať k prednáške či semináru vždy niečo svoje. Tak sme napr. na niektorých seminároch najmä jazykových, počúvali hudbu alebo vysvetľovali ostatným, ako je ten ktorý inštitút upravený u nás doma. Fajn bolo aj to, že všetko, čo sme sa na hodinách dozvedeli, bolo nanajvýš aktuálne.

s tým, dovysvetliť niečo aj mimo hodiny. Ale pozor, rešpektovať stanovené úradné hodiny sa v Nemecku vyžaduje viac než kdekoľvek inde na svete!

Nemecká starostlivosť

V budove univerzity a na kampuse to vždy žilo. Vždy sa niečo dialo, ponúkalo, študenti sa zhromažďovali len tak po chodbách, posedávali na tráve, tleskali na koncertoch, každý utorok sa premietali filmy v rámci študentského kina a knižnica i študovňa boli neustále plné. Priznávam, že som tak naplnené študovne nikdy predtým nevidela. Napriek tomu som nikdy nemala najmenší problém dostať sa k učebniciam, skriptám či odbornej literatúre. Výtlačkov bolo pre všetkých dosť, nie nadarmo sa o Nemcoch vraví, že sú „pünktlich“, vždy mali všetko pod kontrolou. Človek najprv nechápavo krúti hlavou nad haldou formulárov, ktoré musí na každom kroku vyplniť, ale keď niečo potrebuje zistiť alebo vybaviť, stačí sa obrátiť na kompetentný

triedim odpad, bicyklujem a spomínam na krásnych desať mesiacov, ktoré mi priniesli mnoho skúseností, nezabudnuteľné zážitky a dobrých priateľov. Spoznávať svet je fajn.

Mgr. ZUZANA HRBÁLOVÁ

Autorka článku vystudovala Právnickou fakultu University P. J. Šafárika v Košiciach, obor Právo. Je ve 3. ročníku kombinovaného doktorského studia na katedře trestního práva Právnické fakulty UK v Praze. V rámci Erasmu strávila akademický rok 2012/2013 na Univerzitě Regensburg.

Studentský jarmark 2013

K zahájení akademického roku již tradičně patří Studentský jarmark. Nejinak tomu bylo i letos. Ve středu 2. října s úderem druhé hodiny se začali na Právnické fakultě UK scházet studenti. Vše již bylo připraveno, na dně právnického „bazénu“ dominovalo pódium pro pozdější hudební produkci, v přízemí čekaly občerstvovací stánky a menza vyšla organizátorům vstříc svojí prodlouženou otevírací dobou.

V prvním patře ochozu atria již čekala stanoviště spolků Studentské unie UK. Startovním stánkem se v průběhu dne stal stůl studentské unie, kde si zájemci vyzvedli plánek vystavovatelů a dali se do prohlížení prezentací studentských aktivit. Stánky nabízely nejen informace – u každého z nich se dalo také soutěžit a neúspěšnější návštěvníci si mohli ve finále vyzvednout propisky a nálepky studentské unie.

Univerzita má 17 fakult a skoro na každé je nějaký studentský spolek, nabídka Jarmarku byla proto pestrá. Lékařské spolky – Motolák, Spolek mediků českých a Trimed – zkoušely znalosti fyziologie u běžných smrtelníků a u stánku Trimedu jste si mohli vyzkoušet zapíchnout injekci. Se spolkem Charlie jste mohli trhat předsudky, u křesťanského hnutí poslat dotaz Nejvyššímu. Sdružení z Husitské teologické fakulty UK nabízelo domácí chléb a FFabula připravila poznávačku českých králů. Nechybělo několik právnických spolků ani diskutéři z debatního klubu. Velký zájem byl také o stánek UK media, studenti se zde fotili ve veselých převlecích a snímky si ihned odnášeli. Vedle stánků studentských organizací se

na Jarmarku prezentovaly také Koleje a menzy, studentská část Akademického senátu Univerzity Karlovy, portál iForum a Informačně-poradenské centrum UK. Celé odpoledne prováděl jarmarečním děním Jirka Pilip. Svěřil se, že si podobnou akci už dlouho takhle neužil: „Je tu hromada úžasných novinek. Velmi dobrá je spolupráce s menzami, guláš byl skvělý a je škoda, že se celý nesnědl. Jsem rád, že na stáncích s pitím se člověk mohl trochu svažit.“

Na place se vystřídali amatérští divadelníci z Fakulty humanitních studií UK, kteří připravili hru *Máte jasno! (Aneb která z humanitních věd má pravdu?)*, poutavé lekce salsy v podání spolku *Salsa4water* a divadelní improvizací tým K. I. Š. z Imprology.

Se studenty se přišel úderem šesté přivítat i rektor Univerzity Karlovy profesor Václav Hampl. Popřál studentům vše nejlepší a naposledy z pozice rektora pozdravil Jarmark a jeho návštěvníky.

Večer vystoupily kapely. Publikum rozechvěla pruhovaná skupina The Peppercubes, po ní vtrhla na pódium Prague Conspiracy a elektro-popová

MIDI LIDI. Večer završila DJ produkce. Jarmark ze Slovenska podpořil svojí zdravicí i první král letos obnoveného studentského Majálesu Robertor I. Stánek Majálesu už lákal na druhý ročník. Dle vyjádření jednoho z organizátorů, Štěpána Drahekoupila, se přípravy už začínají rozjíždět – zapojit se do nich můžete i vy.

Pátý ročník Studentského jarmarku navštívilo několik stovek studentů. Oproti loňskému roku se nám podařilo před nepřízní počasí schovat do krytého prostoru Právnické fakulty UK. Těžko si představit venkovní lokaci v tak chladném počasí. Pořadatelé ze Studentské unie UK byli s průběhem celé akce spokojeni. Spolky měly dostatek prostoru, pití vystačilo a hudební produkce se povedla. Co si přát víc?

Co nejvíce aktivních a zajímavých se studentů i v dalším roce!

Článek pro vás připravil **PR team Studentské unie UK.**

Foto: **Vladimír Šigut**

STUDENSKÁ UNIE
UNIVERZITY KARLOVY

ZAPOJ SE!

Chceš se zapojit do studentského života na svojí fakultě? Studentská unie ti poradí, jak využít volný čas.
Web: suuk.cz

Adresa: Ovocný trh 3
116 36 Praha 1

Klub K4 oslavil čtvrté narozeniny

„Zas jsme o rok starší!“ To si mohou říct všichni spříznění se studentským klubem K4. Čas běží neúprosně a doby, kdy K4 na konci září 2009 otevírala, jsou nenávratně pryč.

Narozeniny jsou každoroční příležitostí pro párty, na které klub představí svoje novinky. Letos proběhla celá akce v duchu nové dramaturgické koncepce. Programem provedl Jirka Pilip, rodící se studentský komik, který má již dostatek zkušeností z vlastní talkshow *Gaučoviny* (v níž nedávno mimo jiné zpovídal tři rektorské kandidáty) i s moderováním velkých studentských akcí (například studentského Majálesu). Jak různorodá je programová skladba klubu, tak různorodé bylo i narozeninové dění.

Divadlo, tanec i film

Zadní sál klubu byl upraven do podoby promítací místnosti. O filmečky se postarali studenti FAMU, kteří v K4 od nového semestru pravidelně pořádají večery s vlastní filmovou tvorbou. V hlavním sále se postupně vystřídaly

všechny žánry. V půl sedmé otevřeli program výborní a osvědčení *Rajtaraj*. Pětičlenná skupina hráčů na akordeon, kytaru, klarinet a kontrabas s přesahem do všech částí Evropy ani tentokrát nezklamala. Dočkali se vytleskávání a nasadili pro všechny další účinkující vysokou latku.

Štafetu po hudebním vystoupení převzal improvizovaný tým K.I.Š., který využívá klub jako svoji domácí scénu. Na zápasy v Improvizace se do K4 vždy sejdou příznivci improvizčního divadla, kteří ani tentokrát nechyběli v hledišti. K.I.Š. zaimprovizoval na téma narozeniny a zábavnější performanci prý ani jejich skalní příznivci dlouho neviděli.

Mezi nové programové tipy klubu patří pravidelné taneční párty spolku *Salsa4water*. Mladí instruktoři tohoto uskupení pořádají kurzy salsy a zouku

PŘIJĎTE DO K4!

Výběr akcí

listopad–prosinec 2013

17. 11. a 15. 12.

Charitativní taneční párty spolku Salsa4water

19. 11. a 17. 12.

Gaučoviny – talkshow Jirky Pilipa

27. 11.

FAMU na FF – promítání famáckých filmů

Vánoční večírky v klubu K4

6. 12.

Politologický spolek POLIS

10. 12.

Právnícký spolek Všehrd

12. 12.

Studentská unie UK

17. 12.

Studentská rada FF UK

20. 12.

FFabula – spolek studentů historie

Adresa: Celetná 20, Praha I

Otevírací doba:

pondělí–pátek: 10.00–00.00

sobota–neděle: 16.00–00.00

Aneta s Petrem přebírají symbolickou pípu.

Rajtaraj měli fenomenální úspěch. Foto: Vojtěch Drahokoupil.

a celý výtěžek z kurzovního posílají do míst, kde je potřeba budovat studny a nejsou na to prostředky. K4 tak touto cestou napomáhá i charitativní činnosti. Salsa4water se tentokrát představila dechberoucím tancem a krátkou ukázkou výuky tance. I moderátor Jirka Pilip se řádně zapotil.

Čas na dort!

Letošní narozeninový dort byl obzvlášť dobrý, všichni si jej pochvalovali, nezbyl ani drobeček. Prosíká se, že to může být v prostorách sklepa poslední narozeninový dort. V poptávkovém řízení na provozovatele klubu v Celetné ulici totiž Orfeum, současný provozovatel K4, skončil na druhém místě, a není tedy jisté, zda bude klub K4 v dnešní podobě pokračovat.

Veselí oslavy však nejistá vyhlídka nezkalila. Úderem deváté na pódium vystoupila početná cikánská kapela Gipsy Spirit (dříve Benga Show). Cikánská hudba se v K4 ozývá od počátků klubu celkem pravidelně, a tak Gipsy Spirit našli dychtivé a poučené obecenstvo. Nechyběl ani divoký tanec, houslová sóla a krásná zpěvačka.

Závěr programu obstarali dýdžejové. Stevie Weenie přijel zahrát do klubu K4 až z New Yorku. Program zakončila domácí skupina dýdžejů ALA Crew.

V průběhu celého večera baristé vařili dobrou kávu a barmani míchali nové koktejly. Velikého ohlasu došel drink B-52,

který se bez nadsázky stal pitím večera. Hosté se rozcházeli s názorem, že u čtvrtých narozenin by K4 rozhodně neměla zůstat a že by bylo skvělé sejít se opět za rok. Tak doufáme!

Autor: **Tomáš Beránek**,
PR manažer klubu K4

Sledujte, co se děje v K4,
na www.k4klub.org
facebook.com/k4klub
twitter.com/k4_klub

Gipsy Spirit dostali klub do varu. Foto: Vojtěch Drahokoupil.

K volbě kandidáta na rektora UK

Po čtyřech letech zvolení zástupci akademické obce opět přistoupili ke svému nejdůležitějšímu úkolu – volbě rektora Univerzity Karlovy pro další funkční období.

Naši univerzitní senátoři vybírali ze tří navržených kandidátů: doc. Michala Stehlíka, prof. Stanislava Štecha a prof. Tomáše Zimu (podrobnosti k navrženým najdete na internetových stránkách UK, www.cuni.cz, a v internetovém časopise i-FORUM.cz). Volbě předcházela několikaměsíční kampaň, která vyvrcholila představením navržených kandidátů na předvolebním zasedání senátu. Samotná volba proběhla 25. října 2013 ve Vlastenec-kém sále Karolina.

Ke zvolení bylo podle jednacího řádu senátu zapotřebí 36 hlasů ze 70. Do druhého kola mohli postoupit pouze dva kandidáti a do třetího kola pouze jeden. V případě, že by v posledním kole ani tento jeden kandidát nezískal potřebnou nadpoloviční většinu hlasů všech členů senátu, volba by byla neúspěšná.

Senát k volbě přistoupil po zvolení pětičlenné volební komise z řad členů senátu. V prvním kole získali nejvyšší počet hlasů prof. Stanislav Štech a prof. Tomáš Zima. Do třetího kola postoupil pouze prof. Tomáš Zima; hlasovalo v něm pro něj 42 členů senátu a byl zvolen kandidátem na nového rektora Univerzity Karlovy.

Připravil **Daniel Feranc**,
tajemník AS UK
Foto: archiv UK

Akademický senát Univerzity Karlovy

**Protokol o výsledku tajného hlasování
Volba kandidáta na funkci rektora UK
první kolo**

Volební komise ve složení:

Prof. PhDr. Ing. Jan Royt, CSc.
PhDr. Marta Chromá, Ph.D.
PhDr. Tomáš Nigrin, Ph.D.
Mgr. Marek Radeckí
Adam Jaroš

Zjistila, že z celkového počtu 70 vydaných hlasovacích lístků
bylo odevzdáno 70 hlasovacích lístků,
z toho 68 hlasovacích lístků bylo platných.

Pro kandidáta:

doc. PhDr. **Michal Stehlík**, Ph.D. bylo odevzdáno 20 platných hlasů,
prof. PhDr. **Stanislav Štech**, CSc. bylo odevzdáno 22 platných hlasů,
prof. MUDr. **Tomáš Zima**, DrSc., MBA. bylo odevzdáno 26 platných hlasů,

Na základě výše uvedených údajů volební komise konstatuje, že tajné hlasování proběhlo ~~neproběhlo~~ v souladu s Volebním a jednacím řádem Akademického senátu Univerzity Karlovy.

V prvním kole:

Žádný z kandidátů nezískal potřebnou nadpoloviční většinu všech členů senátu, do druhého kola podle čl. 30 odst. 8 Volebního a jednacího řádu Akademického senátu Univerzity Karlovy postupují:

nebo

AS UK zvolil kandidátem na funkci rektora Univerzity Karlovy v Praze:

STANISLAV ŠTECH TOMÁŠ ZIMA

V Praze dne 25. 10. 2013
podpisy předsedy a členů komise

Prof. PhDr. Ing. Jan Royt, CSc.
PhDr. Marta Chromá, Ph.D.
PhDr. Tomáš Nigrin, Ph.D.
Mgr. Marek Radeckí
Adam Jaroš

Univerzita Karlova v Praze
AKADEMICKÝ SENÁT
Ovocný trh 5
116 36 Praha 1
tel.: 224 215 932, 224 491 311

* nehodící se škrtněte

Protokol z prvního kola hlasování. Zdroj: AS UK

POMŮČKA: ALOHA AMUR LAMETA	STROMO- ŘADI	ANGLICKY „NOVINY“	DOMÁCKY ELIŠKA	ZNAČKA BERYLLIA	CHYTAT ZVĚŘ DO OK		ODDĚLENÉ	NEOBLE- ČENÝ	ZNAČKA HEKTO- PASCALU	JMÉNO HERCE PACINA	STANILO- VY PROUŽEK	KORÁLOVÉ OSTROVY	OBSAHU- JÍCÍ CIKORKU	PLYNNÝ UHLOVODÍK
ČI						VDECHO- VÁNÍ								
NOČNÍ BYSTRĚ LÉTAJÍCÍ PTÁK						1. DÍL TAJENKY KRÁL ZVÍŘAT								
JMÉNO ZPĚVAČKY FARNÉ				HAVAJSKÝ POZDRAV SOUBOR ULŮ						ČERNÁ KÁVA ZPRACOVA- TELÉ DAT				
INICIÁLY HERCE SOVÁKA			SRDEČNÝ LITERÁRNÍ ÚVAHY						FRANCOUZ- SKÝ HEREC ŽACÍ NASTROJ					
	ROHLÍKY A HOUSKY OSM BITŮ							FAUN KAPROVITÁ RYBA						JIZVA
PLEMENO PSA						ZNAČKA BATERIÍ VĚDOMÁ NEPRAVDA						CITOSLOV- CE PLAŠENÍ NÁSEP		
VÝZVA					SVÍTIDLO ZNAČKA VÁPNIKU						PLAVIDLO Z KLÁD SPZ VSETINA			
2. DÍL TAJENKY									VELMI HLUČNÁ					
CVIČNÉ ZAŘÍZENÍ									MUSLIM- SKÉ NÁ- BOŽENSTVÍ					

Římský básník Decimus Iunius Iuvenalis (1.–2. století n. l.) je považován za autora šestnácti slavných satir rozdělených do pěti knih. O jeho životě se nedochovalo moc spolehlivých zpráv, narodil se nebo byl adoptován do rodiny bohatého osvobozeného otroka. Mnoho času strávil studiem, zřejmě pod vedením rétora Quintiliana, na dráhu satira se dal až v pozdním středním věku. Pro urážku významného člena císařského dvora byl vyhnán do Egypta nebo do Skotska. Je autorem slavných pouček o chlebu a hrách či zdravém duchu v zdravém těle, ale vyjádřil se i k pracnému získávání znalostí: „Všichni chtějí dosáhnout moudrosti, jen hrstka, relativně vzato, je však ochotna...“ Dokončení citátu hledejte v tajence.

Tajenku zasílejte na adresu forum@cuni.cz do **10. 1. 2014**. Dva výherce odměníme publikací z Nakladatelství Karolinum.

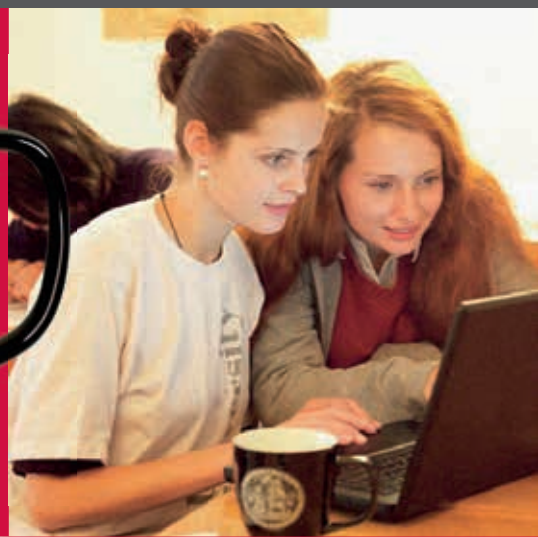
V tajence FORA číslo 2/13, věnovaného výzkumným centrům na Univerzitě Karlově, jste doplňovali výrok antického filozofa Aristotela ze Stageiry o excelenci, které je možné dosáhnout pouze tréninkem a opakováním. Excellence proto „není čin, ale zvyk“.

Z úspěšných řešitelů jsme vylosovali Bronislavu Bartošovou ze Šumperka a Alexandru Hejdukovou z Prahy I. Blahopřejeme! Oběma výherkyním zasíláme knihu z Nakladatelství Karolinum.

UK POINT

CELETNÁ 14, PRAHA 1, Tel.: +420 224 491 842, E-mail: point@ruk.cuni.cz, Web: <http://point.cuni.cz>

OTEVÍRACÍ DOBA:

pondělí–čtvrtek 10.00–17.30

pátek 10.00–16.00

sobota–neděle 11.00–17.00